

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE ZARAGOZA

SIGNATURA: I – 117

*Johannes de Zambaco. Consolatio
Theologicae. Basileae. 1492.*

291 I 166
157

I. cu uocab pacet quahbet addi

cu. no iuges reliqs uocabibus adde

iuges / 8 i sup oibs adde

8 i sup oibs adde

In burbaryo

4 partes de st antonio
 morale reductorum petri burthorn
 supplementum choromear
 devotioe contriciois
 sermones francisci majoris
 metamorfosis de ovidio en lemosin
 opera crisostomi
 opera anselmi
 simylendius alardi dycei et aliaz
 homelie petri crisologi
 homelie maxims
 laurençius justinanus ^{in benedicti}
 exortacione et smeaudo super Regulam
 opera guilhermi parisiensis
 petrus de curialibus de sanctis
 joanes mider preceptorum
 illeforis de virgine marie

Ii u tenet eius recto aliqui fit p.a. q. r. r. p.

D u nigros grene forpion fit i tisha

H msi i. r. i. u. i. m. s. f. a. u. i. q. u. i.

sermões petri mironsonij
compendium espinosa trale
johes vel magna
hereticus
adagio polidori vergilij et de
juvenioribus res en galiano
sermões super epistola qd bernipe
flores ambrosij et alchimij ^{valdy} viti
opus regale
opuscula Ambrosij Chatrij et E
pigramo claudij rosetet et mty
librus contra venenam
regiment de princeps en lenio sin
orus apollimauy en grjege
reueli distories en frances
quydedes chaminy en frances
exempla sacre scripture

sermões ma thady 2
flores doctorz
po gantea
henrico helmesio in euangelia 2
gaspar brigato historia italiano
hugo in testamentis a Gregorie
fabio albarenty italiano
evange listoryo italiano
coronca tarafa
cura corporis humani
cento erochi italiano
alcanjo centorjo italiano
dialys de h. vanyto
soljo 3
roberto Rolhot in sapientiam
vidade sta eleno
veneyo
maicy manibus
operette del mujo

in orbe del domini
 gradus inueniuntur
 Ephemeri de calendario historico
 sermones del lantana
 discorsi gradabili
 sermones funebres
 super salmo
 sermones in colas de m...
 sermones fratris antonii de b...
 romo met
 de salu...
 in de p... sermones
 de uirginibus sermones
 de pacificatione inimicor
 mystica & geologia
 otros sermones funebres
 petrus de p...
 sabellio otros sabellio in uerario in megi
 amos thery sententia grece

ferrade dario
 rampa legiis
 luviano de tornamisa
 onytera
 alfonso de fuentes y taliano
 monle conpendium
 manual de capilla
 moti et faceye
 nunco legato
 uines de myna
 conpendium & geologia orientis
 sermones del fiamma
 sententia et exempla de asidreaseborons
 anthip giraldi caruino
 marsilius ficus epistole
 testamenta
 sermones alberti p...
 tractatus sacerdotalis in bello
 de republica xpi de immortalitate anime

epitome de ferro
 homelie in evangelio dominicali
 facto 4 octidij
 platina de honesta voluptate
 s^r bonaventura de mano italiano
 spectus de la croce italiano
 s^r melchior
 juvenis in evangelio carmine
 p^ranes virginis marie
 valerius maximus
 h^rum mise generalis
 expositiones in evangelio dominicali
 oratio in funere caroli v^o franc^o roboris
 oratio et n^ome del saraceno p^ronto et riso
 dialogo de matrimonio de bernardino troto
 roberto valturio
 sermones pomerij
 escala filosofica de canillo ma fe de soloz
 polibio etono apocemij astronomia

orate paugustino deolinano q^o
 A sedis zaragustiane canonio

I
291.

Consolatoriū theologicū.

A

**Annotatio notabiliū dictoz iuxta al
phabeticū ordinē in opusculū seq̄ns.**

**Abstinentia mater est sanitatis: mater
egritudinis voluptas. Folio. lx.**

**Actiue vite opib⁹ p̄tingit magis me
reri. fol. lxxxv.**

Aduersa fortuna plus p̄dest. fol. vii.

**Agnoſce q̄ peccaueris ⁊ deo propitio libere
ris. fol. xxiiij**

Amici mors nō moleſtet te. fol. l.

**Amor mūdi: de quo Greg⁹ dicit: tanto quilibet
a ſupno amore diſiungit: quāto inferius de
lectatur. lxxxix.**

**Anime regnū bñ gubernat cū ratio recte cō
ſulit: voluntas recte imperat. xciiij.**

Arta via que ducit ad vitā. vi.

Auarus valde eſt: cui deus nō ſufficit. xij.

Audacia plures cadere facit. xcviij.

Auditus carētia nō debet te turbare. lxxxviij.

Q̄na vita nō eſt bene valere. xx.

Bōis p̄ntib⁹ ⁊ futur⁹ frui ē ipoffibile. v.

Bonoꝝ corpis carētia n̄ grauit feras. lxxxv.

Aptiuitate ſi fueris detē⁹ leter⁹. lxxviij

Larcere ſi fuer⁹ icluſus n̄ trifier⁹. ibidē.

Carnalis cognatio mīme est curāda. xxxix.
Eec^o ē q̄ supne p̄tēplatiōis lucē igrat. lxxxvij.
Censurē ecclīasticis si ligarē n̄ tristerē. lxxxix.
Lib^o modic^o z̄ t̄patus carni z̄ aīe utilis est. lx.
Citat^o homo trina citatione: p̄ma infirmitas:
sc̄da defectio corpis: tertia pemptoria. xci.
Colloquij carentia nō cōtristeris. lxxvi.
Cōfabulatio nō est necessaria qm̄ vicē homi-
nū suplent libri. lxxvij.
Confidens in dño benedictus est. liiij.
Conferri nō sit tibi amarū. xxvij.
Consciētia dicit̄ erronea qz̄ nimis lata vel nī-
consciētia erroneā habēti (mis arta. xcv.
cōpatiēdū est et benigne cōsulēdū z̄c. xxvij.
Cōsolatio terrena p̄uat quē celesti p̄solatiōe:
Nō ḡ tristerē d̄ carētia t̄rene p̄solatiōis. liiij.
Cōsuetudine vitij nascit̄: z̄ ecōtravitiū dissol-
uitur. xciiij.
Cōtēplatiōis turbatiua n̄ te molestent. lxxx.
Contēptus si fueris nō pturberis. xxvi.
Cōtumeliē gaudēter patiantur. xxx.
Cor virtuosū cōparatur celo: et cor vitiosū di-
corpis bona si nō habeas (cit̄ infern^o. xix.
nō tristeris: parūpendēda em̄ sūt. lxxxvi.
Corporis debilitas nō sit tibi molesta. xc.

Lupio dissolui z̄ esse cū xp̄o: quō accipiēdū:
et quō sperandū est q̄ in meliori articulo de
hoc seculo quis vocetur. ix.

Erisionē non cures. xxiiij.

Despectus si fueris nō pturberis. xxvi.

Detractionis tribulatio coronā fabricat. xiiij.

Detractionibus non turberis. fol. xxxix.

Deus multipliciter est presidio homini. liiij.

Deū timere: amare et in eo sperare. xcix.

Diabolus plerūqz̄ vult nocere: s̄ nō p̄t. c.

Diaboli ē suggerere: n̄m ē nō p̄sentire: quo-
tiens resistimus: toties superamus. ibidem.

Disciplina dei est arra data filiis: z̄ q̄ sint be-
redes. xxij.

Diuitiarū turbatiua remediatur. xliij.

Diuitiarū carētia nō debet te cōtristari. ibid.

Diuitias quō christian^o queret postqz̄ xp̄us
bt̄os paupes predicavit. xliij.

Diuitijs cor apponere mortiferū est. xliij.

Dolor si habeat nō est dolendū. lxx.

Discop^o n̄ excusat̄ a correctiōe ppli. xxxvi.

Eucharistie sacramento tibi interdicto cō-
soleris quod non priuaris necessario re ip-
sa. fol. lxxxvi.

Excōmunicatus si fueris nō tristeris. lxxxix.

Excōicatiōis snia maior ē oib⁹ penis ecclesia
Exiliū sustinēs: totū mundū (sticis. lxxix
exiliū reputet. xv.

Exosus si fueris alijs: n̄ turber⁹ s̄ gaude. lvi.
Elicitas hūana parui p̄ci cōputāda. iiii

Felicitates oēs hūanas si haberes: qd
psūt cū caro dat x̄mb⁹ z aia demōib⁹. iiii
Felicitas mūdāna si cōtinue habet: signū est
eterne damnationis. vii.

Flagellat deus hic vt in eternū parcat. xxi.

Flagellatur omnis filius. xxij.

Flagellamur p̄ culpīs: quia peccauimus in
deū et pximū. ibidem. (rum. lxx.

Fletus est lauac⁹ culpaz: absolutio peccato
Frat⁹ carētia vl̄ psāguineoz n̄ turber⁹. xxxix

Fraternitas carnalis non constituit heredes
regni. ibidem.

Audiū cōuertitur in luctum. lxxv.

Gaudia pelle: pelle timōrē zc. ibidem.

Gaudij ex⁹ioris carētia n̄ te faciat tristē. lxxiiij.

Gloria mūdi et honor trāsit. xxv. (et lxxv

Gustato sp̄ritu desipit omnis caro. lxi.

Habitatio ar⁹ta nō debet te turbare: nam
recolligendo mentē plus disponit. lxxij

Homo nouus fit doctrīna sp̄iali. xc.

Honor quē tu perdis in p̄fessione: p̄fecte recō

pensantur. fol. xxviiij.

Honoris turbatiua remediānt. xxv.

Humiliari consolatoriū est. xxvij.

Esus est mel in ore: melos ī aure zc. dul
ce remediū ignominie. xxxi.

Ieiuniū calores febrū extīguit: palisiz zc. lx.

Impossibiliū nō est obligatio. lxxvij.

Infirmitas nō te pturbet quia liberat a pur
gatorio fol. xci.

Infortuniū nō cadit in bonū hominē. viiij.

Inimicōz odiū plus confert tibi q̄ dilectio

Iniurias patiēdo meret⁹ q̄s. xv. (amicōz. lvi

In p̄ncipio erat x̄. p̄tra tēpestates legif. ci.

Interdictū aufert recreationē ab infirmis eti
am sanis membris. lxxx. et lxxxij

Ira aliquādo est de p̄fectione virtutis. xcvi.

Ira q̄ vincit melior ē q̄ q̄ capit ciuitatē. ibidē

Intracundia te nō puocet ad querelā. ibidem.

Irrregularitas humiliat. lxxix.

Iugū dñi alleuiat effect⁹ remuneratiōis. lxxiiij

Achzime dolorē euaporare faciūt z p̄
sunt. fol. lxx.

Liber est q̄ nulli turpitudini seruit. lxxij.

Libertatis carentia nō turbet te. ibidem.

Libri suplent vicem hominū. lxxvij.

Locum parū seu nō delectabilē: non cures:

nec tristeris de illo. lxxii.
Loquere defectū si habes nō pturberis: qz in-
terius deo ⁊ sc̄is loqui poteris. lxxxvii.
Ala nulla sūt nisi q̄ crimie mentē impli-
cant seu cōscientiā ligant. xx.
Vali nihil hnt in celo: boni nihil in mūdo. v.
Vali si melius habeāt in b̄ mūdo q̄ boni: nō
tristeris. fol. lxxix.
Vali plus q̄ boni psperāt in b̄ mūdo. ibidē
Valū ipunitū manere est maxia pūitio. xxxi
Vebroz q̄rcū q̄ carētia n̄ te pturbet. lxxxix
Ville artifex frequētius in maiores et supio-
res sagittas mittit. xxxiiij.
Vors patienter sufferenda. xvi.
Vors amici nō cōtristet te. xlix.
Vors est iudex oim: q̄ tribus citationib⁹ p-
Vorte imminēte nō tristeris: qz (cedit. xci.
maloz omniū remediū est. xcii.
Vorte imminēte mariā inuoca et sanctā ka-
therinam. ibidem.
Vundū relinq̄ns nō arbitret se ingentia reli-
quisse dixit antonius. fol. iij. et. iiii.
Vūdus relin q̄ndus est ppter chustū. lxxviij.
Vraliū defectus nō turbet te: nec erube-
scas. xxxix.

Masci de adulterio est culpa parentū. ibidem
Necessitate morimur: fac ergo de necessitate
virtutem. fol. l.
Mobilitas sūma est claz esse virtutibus. xl.
De ignobilitate generis q̄ nō turberis. ibidē.
Mobilitas carnis plerūq̄ ignobilitatem pa-
rit mentis. ibidem.
Obedientia nō te cōtristari debet: s̄ gau-
dere debes qz deus a te obedientiā requi-
rit in preceptis. lxxiiij.
Obedientia in seruādis preceptis: eff. cit im-
petrare qd̄ petimus. ibidem.
Obediendū est dñis: quicqd̄ em̄ vice dei p̄ci-
pit hō: nō aliter accipiendū est q̄ si p̄cipiat
deus: si certū est qz deo nō displiceat. lxxiiij.
Obediētia oib⁹ alijs bonis p̄fertur. ibidē
Oculoz defectū nō grauter feras. lxxxvi.
Odozādī defectū si habes nō trister. lxxxviij
Orandi tempus si nō habes: aut aliud opus
spūale faciendū: nō tristeris. lxxxiiij.
Orare nūq̄ desinit iustus: nisi desinat iustus
esse. fol. lxxxiiij.
Acem exteriorē si mali plus habeāt: ta-
men iusti plus internam. lxxxix.
Parcit deus hic quibusdam vt in eternū serui-

at et econtra. xxi.
Parentele et generis nobilitatem turbatiua
remediantur. xxxviiij.
Parentela magna non desideres. ibidem.
Passus est xps vt sequimur vestigia eius. xxi.
Pauptate nihil ditius inueniri potest. xlv
Paupes xpi sunt virtus vacui virtutibus pleni. xlv
Paupertas voluntaria omnia pro deo relin-
quens thesaurizat in celo. xlvj
Pauper fuit christus. xlvij
Paupibus multa beneficia deus fecit. xlvij
Peccata preterita non condemnant si non placent. ciii.
Principia mentem munit et in securitate constituit. xxiiij
Peregrinatio non est timenda. xxiiij.
Perplexus nullus est absolute loquendo. xcviij
Philosophorum vera dicta in usum nostrum
vendicanda. fol. i.
Placere populo non cures. lvij
Podagre morbo pauperes cibi congruunt ad
curandum. lix.
Potentes quanto fuerint in statu altiori: tanto in
maiori periculo vesantur. xxxij. et xxxij
Præstis et dignitatem turbatiua remediatur. xxxij.
Precepta dei seruans remuneratur. lxxij
Prælati tot mortibus digni sunt: quot mala ex-

empla ad subditos transmittunt. xxxv
Presumptuosi sunt multum duri et infesti. xcviij
Proles multas habes exagitat circa transitio-
ria: non curat quomodo habeat dummodo multa ha-
Prosperitas est nouerca virtutis. vi (beat. xxxviij
Pusillanimitas seu timiditas non te pertur-
bet. xcviij.
Egnare volentes rationem deo reddere ha-
bebunt. xxxv
Rex seipsum et alios regere debet: unde peccan-
do amittit nomen. ibidem.
Risisse christum nunquam legimus. vi
Risus dolore miscbitur. iiij
Rudis si es aut rusticanus: non turberis. liij.
Aue regina ad omnes horas vni⁹ dicere
consuevit. fol. ci. (lxxvi.
Sarabaitarum deterrimum genus monachorum
Sapiens nunquam solus est: etiam si est separatus
ab hominibus. lvi. et lxxvij.
Scala celi fit per ligna que in horto conscientie
crescunt. xciiij
Senectus non sit tibi molesta. xc.
Seruilis est omnis passio et sic domini sunt serui. lxxij
Seruitute culpe peccator omnis seruus est. lxxij
Seruitutis conditio non te contristet. lxxij

Silentij obseruatione non cōtristeris: quia
multa bona solet operari. lxxvi. et lxxvij.
Sobrietas oīm virtutū mater est. lx.
Societas mala nō te perturbet: quia ad vir-
tutis exercitiū confert. liij
Societatis carentia te non molestat. lv
Solitudinem diligas. ibidem
Solitudinem conqueri nō potest: qui habet
copiam librorum. lvi
Superstitionū deceptiones bonis non sunt
timende. fol. c.
Stultus tacere non potest. lxxvii.
Surdī audiunt. lxxxvij.
Acere qui nouit sapiens est. lxxvij.
Tacitū qđ esse velis nemini dixerit. ibid
Tediōsus si es aut ingrosus: nō turberis. liij
Talia debent peti cū modo et timore. lxxxij
Temptatio auget coronā et facit beatū. xiiij.
Temptatio multa bona efficit. xvij.
Temptationes patiūtur qui pie viuere volūt
in christo. fol. i.
Temptationē sequitur humilitas. xix.
Temptare demones nō plus possunt q̄ per-
mittuntur. xvij.
Testis si nobis est in celo et testis in corde: di-

mittamus stultos foris loqui qđ volūt. xxx
Timor inferni vel purgatorij deterreat te. cii
Timore conscientie multis modis contingit
errare. xcviij.
Timere deū ē nulla bona faciēda p̄terire. xcix
Tonitrua cum sunt mori nō timeas. ci
Tormenta gaudenter sūt toleranda. xvi
Tribulatio bona est et de ea conqueri non de-
bes. fol. ix
Tribulatio est porta regni celorum. xi.
Tribulationes sunt pro penis purgatorij to-
lerande. ibidem
Tribulatio deus presens est. xii
Tribulatio ī p̄nti: auget coronā in futuro. xiiij
Tristitia non meret his quibus salus in deo
est. fol. lxxvij.
Tristitias plures huius mundi libenter susti-
nere debemus. ibidem.
Nullis miserie fit vallis in spe felicitatis
eterne: non est ergo dolendū de incolā-
tus prolongatione. viij.
De vobis qui diligit primas cathedras: qđ
ve importat. xxxvij.
Verecundia maior in confessione decorat ani-
mam. xxxvij.

Vestitū delicatū nō desideres. lxxii
Via dei continuatur in aduersitatib⁹: nam in
via dei nō p̄gredi est retrogredi. xxiiij
Virtus nulli preclusa est: omnibus patet: om-
nes inuitat. xciii
Virtutes sūt anime ornamentū. ibidem
Virtutē facias de necessitate: temptationē in-
euitabilem libenter tolerādo. xvij
Virtutem fac de necessitate. l.
Vita bona non in bene valere sed in mala pa-
ti consistit. xx.
Vite actiue opib⁹ p̄tingit plus mereri. lxxxv.
Vite breuitas non te perturbet. xci
Vite presentis cōtemptus hominē quietū et
securū facit. ci.
Vitia deserere et virtutes acq̄rere oportet. xx
Vituperia et cōtumelie sūt efficac̄ medicamē-
tum conscientie. xxx
Voluntas libera est si spiritu ducitur. lxxii
Voluntas p̄ opere reputatur vbi non est fa-
cultas. lxxv
Volūtas p̄pria grande malū est. lxxv
Volūtas p̄pria cesset et infern⁹ nō erit. ibidē.
Volūtat̄is p̄prie carētia nō te molestat. ibidē
Volūtate p̄pria nihil maius homo potest

deo dare. lxxiiii. et. lxxvi.
Volūtat̄is p̄prie abdicatio multū valet. lxxv.
Voluptatū carētia nō debet quē turbare. lxxii
Voluptatib⁹ us assueti carere nō possunt. ibidē
Voluptatū exitus tristes sunt. ibidem
Voluptates sunt arma diaboli. lxxiii
Votum malum nō est seruandum. lxxvi
Votorū emissorū obligatio nō te faciat tristē
sed gaudentē. lxxvi.
Velius est aliquid facere ex voto q̄ sine vo-
to. ibidem.

Finis.

Prefatio **fo. i.**

Incipit prefatio in cōsolatoriū theo-
logicū preclarissimi viri: magistri Jo-
hannis de Lambaco: sacraz littera-
rum doctoris. **A C**

Quoniam scdm aplm: quecūq;
scripta sūt ad nrām doctrinā
scripta sūt: vt per p̄solationē
scripturaz spem habeamus:
qua scz spe gaudētes in tribu-
latione ob quorūcūq; tristiū
occasionē a spiritali gaudio in dño cōtinuan-
do minime deficiamus. Idcirco consideratis
mūdi hui⁹ tribulationib⁹ ac multiplicib⁹ tur-
bationū causis seu occasionib⁹: cogitavi de in-
finitis p̄solationib⁹ cōtentis implicite vel ex-
plicite in scripturis: quasdā redigere in h̄ qua-
licūq; ope in scriptis: Ad honorē dei cōsolato-
ris optimiz eximij: ac gloriose v̄ginis marie:
quā ipse pacitus sic fecūdavit q̄ deū totius
cōsolationis nobis genuit: atq; beatissimi iohā-
nis euāgeliste qui p̄pter euāgelizādī p̄stāriam
exilio religatus: diuine visionis ⁊ allocutiōis
meruit crebra p̄solatione releuari: Necnō om-
niū sc̄toꝝ: quos p̄ multas tribulationes opoz-
tuit intrare in regnū celoꝝ: Ac deniq; ad cōso-
lationē oīm hoīm: p̄cipue autē illoꝝ qui p̄ie
2

Liber

viuere volūt in christo: et ob hoc: teste scriptura: psecutiones et temptationes patiūtur. Sane sicut olim insignis ille boetius: dum regis Theodorici fauere tyrannidi recusaret: missus in exiliū et in carcerē reclusus: de cōsolatione philosophiē librum edidit. Sic et ego ab impugnantibus iusticię piter et obedientie sanctę romanę ecclie: a pprię mātionis loco eiectus: quādam exiliū spēm sustinēs: p̄fatū opus aggressus: ipm si legentibus placeret: de p̄solatiōe theologię appellandū iudicārē. Quod si interdū philosophorū ac rhetorū necnō aliorum auctoritates in eo sūt inserte: hea intentione factū ē qua doctore excellētissimū Aug. dixisse memini: Si quæ vera dixerunt philosophi: sūt ab eis tāq̄ ab iniustis possessoribus in vsus nros v̄dicanda. Vex qz diuerse tristes p̄sonę varijs ex causis seu occasionibus cōmunibus et sp̄ialibus turbate: varijs indigēt cōsolationū remedijs: Idcirco vt in hoc libro p̄ qualibet p̄sona ex quibuscūq; causis turbata: pata cōsolatio in certo suo loco p̄mptius valeat inueniri: a cōioribus ad sp̄ialia vsq; p̄cedēs: librum istū in q̄ndecim libros p̄tiales distinxit: contra hoīs turbatiua: cōsolationū remedia p̄tinentes oportuna: Quorū tituli in genere sunt hic cō sequēter annotati.

Primus

.ii.

Primus liber cōtinet cōsolationū remedia oportuna cōtra illa turbatiua hominis que opponunt mūdane felicitati et p̄speritati.

Secundus liber p̄tinet p̄solationū remedia oportuna cōtra illa turbatiua q̄ opponuntur generalit̄ paci et trāquillo statui.

Tertius liber cōtinet remedia oportuna cōtra turbatiua q̄ opponūtur cōmodo et q̄eti.

Quartus liber cōtinet cōsolationū remedia oportuna p̄tra illa turbatiua q̄ opponunt glorię et honori.

Quintus liber p̄tinet cōsolationū remedia oportuna cōtra illa turbatiua q̄ opponūtur potestati et dignitati.

Sextus liber cōtinet cōsolationū remedia cōtra illa turbatiua q̄ opponunt par̄tele et generis nobilitati.

Septimus liber p̄tinet cōsolationū remedia cōtra illa turbatiua q̄ opponūtur diuitijs et rez facultati.

Octauus liber cōtinet cōsolationū remedia cōtra illa turbatiua que opponunt amicitie et societati.

Nonus liber cōtinet cōsolationū remedia cōtra illa turbatiua que opponuntur delitijs et voluptati.

Decimus liber cōtinet cōsolationū remedia

A. D. L. O. L. S. S.

Liber

dia cōtra illa turbatiua q̄ opponū̄t solatijs et gaudijs seu iocūditati huius seculi.

Undecimus liber p̄tinet cōsolationū remedia cōtra illa turbatiua que opponū̄tur libertati.

Duodecimus liber p̄tinet cōsolationū remedia cōtra turbatiua q̄ opponū̄t studio: cōtemplationi et deuotioni.

Tredecimus liber p̄tinet p̄solationū remedia cōtra turbatiua q̄ opponū̄tur bone ip̄ius corpis dispositioni.

Quartusdecim^{us} liber cōtinet p̄solationum remedia p̄tra turbatiua q̄ opponū̄t bone ip̄ius anime dispositioni seu p̄ditioni.

Quintusdecim^{us} liber cōtinet p̄solationū remedia p̄tra turbatiua q̄ opponū̄t specialiter ip̄ius anime securitati et tranquillitati.

Primus

.iiii.

Primus liber p̄tinet cōsolationū remedia oportuna cōtra illa turbatiua hoīs que opponū̄tur mūdane felicitati et p̄spitati. Et habet capitula. iiii.

- I De cōsolatione sup carentia mūdane felicitatis et p̄spitatis.
- II De aduersitatib^{us} et infelicitatibus.
- III De aduersa fortuna.
- III De incolatus plongatione.

De cōsolatione sup carētia mūdane felicitatis et p̄spitatis. Ca. I.

Primo q̄ vt de his q̄ opponū̄t mūdane felicitati nō turber^{is}: s̄ potius gaudeas: stude vt internis oculis imaginē xp̄i venerādā inspicias: in q̄ multū discere et p̄ficere poter^{is}: qz nobilissimi illi^{us} exēplar^{is} xp̄i: scz gesta p̄siderata: te cōsolari poterūt sup oīa cētera p̄solationū remedia. Nam ip̄e est magni p̄silij angel^{us}: q̄ vn^{us} oīm est mgr^{us}: dei qz virtus et dei sapiētia ac salutis auctor. Cuius reuera auctoritati venerā de oīs humana ratio digne debet cedere. Si ergo ip̄m p̄pensius attēder^{is}: scias p̄culdubio nil esse curandū de habēdo ea in quib^{us} p̄sistit hui^{us} breuis vite felicitas: vel nō habendo ea in quibus p̄sistit eius infelicitas: qz suo exem-

plo efficaciter psuadet neminē xpianū: vtpu-
 ta xpi sectatorē nullaten⁹ debere: aut in bonis
 mūdi felicitatē querere: aut in malis infelicitā-
 tē timere. Unde Aug⁹: Oīa bona terrena p̄tē
 p̄sit homo xps: vt contēnda monstraret: et
 oīa terrena mala sustinuit quę sustinēda p̄eci-
 piebat: vt nec in illis quereret felicitas: nec in
 istis timeret infelicitas. Letex p̄missę cōsi-
 derationi de psolatione in miserijs habende:
 adiuciendū est q̄ miserī nō paucos sed plimos
 sanctorū excellentissimos ī miserijs hūit socios:
 qui his in vita caruere: ex quib⁹ humana cō-
 ponit felicitas: p̄trariaq; passi sūt quib⁹ mise-
 rie ratio z infelicitatē titul⁹ solet imponi. Sz
 z p̄ hmōi miserorū solatio deberet sufficere so-
 lū xpm sociū habuisse. Ipse nāq; xps dū via-
 tor esset: in miseriarū sustinētia plurimarū vo-
 lūtarięq; assumptarū extimationē proorsus ex-
 cessit: qui tamē tantę dignitatis z excellentię
 fuit: q̄ societas ei⁹ solus in hac pte plus p̄fer-
 re poterit miseris ad solatiū: q̄ habere aliorū
 cētena milia socioz. Porro parui p̄cū atq; pō-
 deris ē felicitas hūana: nec aliq̄ modo inter in-
 gētia computāda. Audi de hoc mūdi deserto-
 rē magnū illū antoniū: qui dū quadam die a
 frīb⁹ vt eos instrueret rogaret: sic ait: Nemo
 cū despexerit mundū: arbitret se reliquisse in-

gentia: nihil eoz cure sit monachis q̄ secum
 afferre nō possūt. O viri huius purissimi cor-
 dis iudiciū: viri q̄dem celestis z quasi de altis-
 simo celo p̄spiciētis z puitatē mūdi hui⁹ cō-
 siderātis. O totius religiōis p̄siliū. O p̄fecte
 magnūmitatis p̄clarum exemplū: tota tibi de-
 uotione imitandū. Virū est ergo si te res ali-
 qua p̄sertim de his mūnis z p̄tūris poterit p̄-
 turbare q̄ excellentiorib⁹ te p̄ditū poti⁹ de-
 beres arbitrari. Simile em̄ hoc esset ac si ma-
 gnus quisq; impator z maxim⁹ in diuitijs de-
 vnus oboli amissione querularet. Audi rur-
 sus q̄d dixerit Hieronymus: omēs quasi hu-
 mane felicitatis p̄ticulas cōprehendēs. Si in-
 quit habeas sapientiam salomonis: si fortitu-
 dinem samsonis: si longeuatatem enoch: si di-
 uitias cresi: si p̄tatem octauiani: quid profun-
 hec oīa: cū tandē caro datur x̄mib⁹: z anima
 demonib⁹ cū diuite sine fine cruciāda: Audi
 deniq; Innocentiū de amaritudine felicitatē
 humane loquentem: Vūdana inq̄t felicitas
 multis amaritudinib⁹ est respersa: Nouit hoc
 ille qui dixit: Risus dolore miscebit: et extre-
 ma gaudij luctus occupat. Subito cū nō su-
 spicat infortunū accidit: calamitas irruit: mor-
 bus inuadit: mors intercipit: quā nullus eua-
 det. Unde z Aug⁹. Deus felicitatib⁹ terrenis

Liber

amaritudines miscet: vt alia querat felicitas cuius dulcedo nō est fallax. Hoc autē dicit: q̄si sentiret blādam mūdane felicitatis dulcedinē fallacē esse. Hinc nāq; alibi de mūdo testat: q; blādus sit piculosior q̄ molestus. Mimirū felicitatē p̄ntis vite p̄sequit in hac pte malum vere miserie. An Seneca: Miserū te reputo quia nūq; fuisti miser: trāsiuisti viā r nō inuenisti aduersariū: nimis fuisti miser. Hīcos reputo qui nimia felicitate torpescūt. hęc Sen. Porro felicitatē humanā habere p̄stat habētī nō modicū nocumētī. Ip̄m etem habētē facit plane negligere: aut negligenter querere verū bonū atq; summū: experientia attestāte idip̄m. Quis em̄ horz quēpiam qui mūdana gaudere visus ē felicitate: vel aliq̄ndo cū ap̄lo dixisse recordatur: Cupio dissolui et esse cum christo: Ecōtra quidē: mala q̄ nos hic p̄mūt ad deū ire cōpellūt: aliāq; vitā vere felicem r omis infelicitatis misērias finientē desiderare r querere faciūt. Idcirco etiā sup̄ p̄missis miseris nō doleas: sed poti⁹ gaudeas: eo q; certus sit signū in bonū: q̄uis p̄ breui tpe admodū sit tediōsū. Nā carere ac p̄uari felicitate hūana esseq; mundanoz hoīm iudicio in h̄ exilio infelicē: signū est vix aut nunq; fallibile declinādī terrā illā tenebrosā r optam mortis calī

Primum

.v.

gine p̄ueniēdiq; ad p̄riam claritatē et̄ne. Sic em̄ Job mūdana q̄rūdā felicitate exposita de ip̄is sic cōcludit: Ducūt in bonis dies suos r in p̄ucto ad inferna descendunt: Ita e contrario de miseris affirmare possumus: Ducūt in malis dies suos: et in p̄ucto ad celestia regna ascendūt. Habēt ergo boni christiani ipsa sua infelicitate seu mūdane felicitatis carentia in p̄nti signū efficacē sp̄ande felicitatis in futuro: quēadmodū felices in hoc seculo signū habēt eterne dānationis in alio. Iusto enim iudicio dei videt hęc facta diuisio: vt hi q; hic bñ: sancte r pie vixerūt: felicitate careant q̄ est in terra: hi vero q; hic felices fuerūt: careāt ea q̄ est in celo. Mimirū hāc diuisiōnē inter eos: glōsa q̄dam sup̄ illud iacobi: Om̄e gaudiū. r. clare manifestat: sp̄eq; bonoz xp̄ianoz ī p̄nti infeliciū filiter insinuat dicens: Ne indignemī si malī ī mūdo florēt r vos patimini: qz nō est christiane dignitatē in t̄palibus exaltari s̄ potius deprimi. Nihil in celo: vos nihil ī mūdo: sed spe illi⁹ boni ad qd̄ tendit q̄c. qd̄ in via cōtingat gaudere debetis: Nihil ē vnde doleatis: vñ dubitetis. Hęc glōsa. Boni igitur christiani nō debēt trīstari si ea felicitate careāt q̄ in mīmīs r caducis cōsistit: et ob hoc eoz dignitatē nō congruit: vtpote quozū

dignitas ad modū angelicę dignitatis illā in
immēsum excedit: quūmo cōsolati poti⁹ gau-
dere debent ex salutis suę signo tam p̄claro:
Iuxta doctrinā apostolicā: Spe gaudentes:
iuste dei dispensationi in hac pte securius in-
nitētes. Nam teste Hieronymo: difficile im-
mo impossibile est vt p̄ntib⁹ z futuris q̄s frua-
tur bonis: vt hic ventrē et ibi mentē impleat:
vt de delitijs ad delitias trāseat: vt in vtroq̄
seculo sit bt̄us: vt in celo z in fra appareat gl̄io-
sus. Uñ Hugo scribēs de arra aīę: ex huius-
modi disp̄satione diuina suę sumit in eadem
materia cōsideratiōis fortissimū argumētū.
De aduersitatib⁹ z infelicitatibus.

Ca. II.

r **U**rum nō debes de p̄speritatis carētia
vel de aduersitate q̄rulari: qz nō est mo-
dica cōsolatio magnis z insignibus p̄sonis in
causa honesta assimilari: ip̄azq̄ p̄ditionibus
etiā grauib⁹ et difficilib⁹: dūmodo vitiose nō
sint: cōformari. Quippe qui dignus haberet
cū rege magnoz regalib⁹: vestē ex causa hone-
sta lugubrē deferre: h̄ quidē sapiēs mallet cū
hmōi dignioribus facere q̄ stola iocūdinitatis
indui cū plebeis nulla pollentibus dignitate.
Sane rex regū xp̄s dei filius veste aspsa san-
guine: vt Iohannes testat: ceteriq̄ electi dei

cōsili aduersitatis asperitate induti fuere: via
q̄z arcta z aspa q̄ possent cęlos penetrare poti⁹
q̄z via lata ducēte in p̄ditionē Incesserūt. Uñ
Aug⁹. Dñm iesū legim⁹ doluisse: fleuisse: op-
p̄bria z cōtumelias sustinuisse: ex itinere fati-
gatū fuisse: sputa: flagella: crucē suscepisse: nū-
q̄ tamē legim⁹ eū risisse: nec in p̄nti p̄speratū
fuisse. Hinc plane hic in spe gaudēt oēs electi
cū ceperint mūdi aduersitatib⁹ fatigari: z nul-
lis ei⁹ p̄speritatibus fallacit̄ decipi: sciētes p̄cul-
dubio nō aliā viā sup̄esse p̄ quā possent cęlos
penetrare. Hęc Aug⁹. Cuius p̄sententiā edo-
ceris si de electoz numero esse volueris: qz nō
doleas tpe aduersitatis: vel p̄pter carentiam
mūdane p̄speritatis. Laue ergo ne te fallat p̄-
p̄riū iudiciū z cōmune multoz: qui gaudēt in
p̄speris z trīstant̄ ī aduersis: qui si sano rege-
rent iudicio p̄traria sentirēt. Nā sancti z puri
ac p̄ cōfēq̄ns existētes boni iudicij maḡ gau-
dēt in aduersis q̄ in p̄speris. nā p̄spera seducūt
z aduersa ad celestē p̄riam feliciter deducunt.
Prospera itaq̄ sūt plimū formidāda: et eoz ca-
rentia est optāda. Audi de hoc Hiero. Nota
inq̄t nutricis meę nūq̄ mibi eueniāt: q̄ scz op-
tat p̄spera q̄ cedūt in grauamē. Uñ Gregoꝝ.
Magis p̄speritatis sblimitas q̄ necessitat̄ ad-
uersitas grauat. Uñ etiā Aug⁹. Nemo p̄gra-

tuletur homini q̄ prospat̄ in via sua: cui⁹ peccat̄ deest vltor̄ ⁊ adest laudator: maior ira dei est. Ir̄ritauit em̄ dñm peccator: vt ista patiat̄ur: et vt flagella correctionis non patiat̄ur. **En̄ ⁊ Chrysol.** Nouerca virtutis prosperitas beacul̄ suis sic applaudit vt noceat: et infelici successu sic in via fortunatos obseq̄tur: vt in fine p̄niciē opetur: p̄uiuis suis ab initio prop̄i nās dulcīa: ⁊ cū inebriati fuerint letale virus miscet: ⁊ qđ deteri⁹ est: quo spem suis clarescit amplius: eo stupentib⁹ oculis densiorē infundit caliginē. hęc Chrysol. Cui⁹ dictis si aures accōmodes ⁊ fidē adhibeas: mirū est si de p̄spitatis carētia doleas: quā optimorū q̄ in te sūt nouercā esse didicisti: patā tibi s̄b spē dulc̄ poculi toxicū ministrare et caliginē inducere. Noli etiā o hō te ingrātū ostendere de donis diuinis de quib⁹ p̄uidet de⁹ suis carissimis filiis: s̄ cū maiorib⁹ ⁊ maḡ p̄uati amīc: ⁊ p̄ oī bus filio suo vnigenito dño n̄ro iesu christo aduersitates dedisse maxias dinoscat. Si has a p̄re tuo: p̄re quidē omniū: tuo aut̄ singulari adoptione ⁊ te tenerrime diligēte recepisti v̄l qñq; recepis: nō inde tanq; de nō bonis tristeris. **Via** q̄ppe p̄ntis aduersitatis arta est: via q̄ ducit ad regnū: et ideo illa via gaudēter est merito incedendū: q̄ sperāda est in termino iocūditatis p̄petue. **En̄ Grego.** Sancti viri cū

sibi suppetere p̄spera hui⁹ mūdi conspiciunt: pauida suspitiōe turbātur. Timēt em̄ ne h̄ laborū suorū fructū recipiāt: timent ne qđ diuina iusticia latēs in eis vulnus aspiciat: ⁊ exterioribus eos munerib⁹ cumulans ab intimis repellat. hęc Greg⁹. Audi rursus eūdē Greg⁹. Electis suis de⁹ iter aspez facit ne dū delectēt̄ in via: obliuiscāt̄ eorū q̄ sūt in p̄ria. Audi etiā qđ veritas dicat. Quid p̄dest hōi si vniuersū mūdū lucret: aīe x̄o sue detrimentū patiat: Duo sane h̄ copulat: scz lucrū mūdi: ⁊ aīe detrimentū: innuēs plāe qm̄ p̄mū sine sc̄do nemo est qđ p̄sequat: imo reuera mūdana felicitas si habeat̄ p̄tinue: signū ē euident̄ dānatiōis et̄ne. **En̄ Greg⁹.** Cōtinu⁹ successus tpaliū est certū future calamitat̄ indicū. Sz ⁊ in p̄nti mltas miseras ⁊ fallacias p̄spera i se h̄nt. De q̄bus Aug⁹ sic dīc: Prospa hui⁹ mūdi aspiratē h̄nt verā: iocūditatē falsam: certū dolorē: incertā voluntatē: durū laborē: timidā quietē: rē plenā miserie: spem btitudinis inanē. hęc aug⁹. Deniq; vt aduersa tibi nō noceāt: caue diligēter ne p̄spera te corrupāt. **En̄ Greg⁹.** Nulla aduersitas deicit quē p̄spitas nulla corrupit. Qui em̄ veritati inheret: vanitati nullomodo succūbit: q̄a dū forti pede cogitatiōis int̄ intentionē fixerit: om̄e qđ foris mutabilē agit

ad arcē mētis mīme ptingit. hęc Bre. Scōm
quē etiā vt alibi dicit: nlla nocebit aduersitas
si nulla dñetur iniqtas. Et cetera si dñatur ini
qtas: expedit vt hoc corrigat aduersitas.

De aduersa fortuna. Ca. III.

Porro de aduersa fortuna nō p̄turberis:
sed potius plimū consoleris: qz aduersa
plus affert boni: z prospera plus infert mali.
Uñ Boe. Plus hoibus reoz aduersā q̄ p̄
sperā p̄desse fortunā. Illa em̄ q̄ dicit̄ p̄spera
semp̄ specie felicitat̄ cū videt̄ blanda mentis:
hęc sc̄z q̄ aduersa dicit̄ sp̄ vera est cū se insta
bilē mutatione demōstrat. Illa fallit: hęc in
struit. Illa p̄ mēdaciū specie bonoz mētes fru
entiū ligat: hęc cognitione fragilis felicitatis
absoluit. Itaqz illā videas v̄tosam: fluentem
suiqz sp̄ ignarā: hāc sobriā succinctāqz: z ip̄ius
aduersitatis exercitatiōe prudētē. Postremo
felix a vero bono deuios blāditijs trahit: ad
uersa p̄lexqz ad vera bona redij vnco retrahit
Hęc boeti⁹. Ideo etiā sapiens de infortunio
turbari nō debet: q̄a suū nō perdit. **Uñ** Sen.
Nihil eripit fortuna nisi qd̄ dedit: virtutem
nō dedit ideo nō detrahit. Itaqz sapiēs nihil
pd̄it q̄ in vni⁹ possessione virtutis ē ex q̄ depel
li nō potest. hęc Sen. Qui hoc dicens plane
innuit: sapientē nihil suū reputare debere qd̄

Stingit etiā pd̄ere. **Uñ** de quodā exemplū glio
sum narrat valeri⁹: q̄ cū p̄riam ei⁹ hostes iua
derēt: oīm p̄ciosaz rerū p̄d̄ere onustis fugiē
tibus: interrogat⁹: qd̄ ita nihil ex bōis suis secū
ferret: Ego inqt̄ certe bona mea omnia mecū
porto: p̄ctore em̄ illa gestabat nō humeris:
nec oculis v̄senda s̄ aīo estimāda: in domici
lio mētis inclusa: vbi manib⁹ mortaliū et labe
factioni nō s̄sistūt: z vt manētib⁹ p̄resto sūt:
ita fugiētes nō deserūt. Et silia de alijs pluri
bus: quoz bona incēdio v̄ naufragio seu alio
mō perierūt sc̄pta rep̄imus. Preterea i bonū
hoiem nō potest cadere infortunū nisi abusi
ue appellatū. Nō em̄ potest s̄ hoibus eē aut
vocari infortunū: qd̄ quidē eis coopatur i bo
nū. Sed ecce bonis hoibus q̄ ideo boni sunt
qz amici dei sūt z deū diligūt: oīa s̄m Aplm̄:
coopant̄ in bonū. Et ideo si bon⁹ es: i merito
de infortunio q̄rularis: s̄ z inde q̄rulado teip
sum plane accusas ac p̄uincer⁹ qz bon⁹ nō sis.
Letex vt dicit̄ Boe. Si bñ sibi mens cōsc̄is
treno carcere resoluta: celū libera petit. Nō
ne oīne terrenū negociū sp̄net: q̄ celo fruēs se
terrenis gaudet exēptū: Ita reuera est de his
q̄ iā nō sūt hospites z aduenē s̄ ciues sanctorū
et domestici dei: quoz cōuersatio est in celis:
quib⁹ celestib⁹ gustatis desipit oīne terrenū.

Liber

Quod autem desipit non tristat non habet: atque absque tristitia relinquitur ab habente. Itaque secundum Boetium de tota fortuna nihil est expectandum: quia natura sui bona non est: quae nec se bonis semper adiungit: et bonos quibus fuerit adiuncta non efficit: cuius mœra pessimis herent et ad improbissimum quaeque vberiora perveniunt.

De incolatus prolongatione. Ca. III.

¶ Eum de prolongatione incolatus in hac valle miserie non est dolendum propter cumulum actuum meritorum. Quanto enim magis bonis incolatur: tanto felicitior redditur in effectu primarii salutaris. Sicque vallis miserie fit vallis in spe felicitatis eterne: fit vallis vberissima fructuum bonorum vbertate: fit capus certaminis et pugnae victoriosae: fit mos speculationis altissime: fit rursum vallis pinguis ex spiritus pinguedine: fit denique vallis florida atque gratissima florum honoris et honestatis iocunditate. Sed nec cause quisquam de nomine miserie: cum mereatur dici potius locus lucrativus divitiarum glorie: et in partem contra futuras miseras vel plene vel copiose indulgentie. Mempe paulus apostolus mortem declinavit: cum submissus in sporta per mare suum persecutorem in nomine domini evasit. Sed cur illud: profecto quis ipse dixerit: Cupio dissolvi et esse cum christo: cum etiam dixisse legitur. Opto anathe-

Primus

.ix.

ma esse a christo per fratres meos: id est: secundum glossam sanctam: separatus esse a christo per fratres secundum in christo renatis: immo et per filios quos iteque periturum diuturniori scilicet predicatione in hac valle miserie educadis et christo lucradis. Unde Chrysostomus de ipso paulo dicit. Passus est per mare deponi huius rei gratia ut predicationi diutius insisteret: et cum multis huic credentibus ad christum iret. Detuebatur profecto ne forte pauper hinc et inops multorum salutis abscederet. hec Chrysostomus. Denique ob consimilem causam: incolatum suum beatus Martinus prolongari non renuit: sed dicebat: Domine si adhuc populo tuo sum necessarius: non recuso propter eos subire laborem: fiat voluntas tua. Satis est inquit domine quod usque huc certavi: nec deficientem causabor etate: munera tua: id est: debita officia: devotus implebo. Quid plura: Christus antequam matrem suam dilectissimam de hoc seculo neque eriperet: promisit eius incolatum post ascensionem suam annis quibus pluribus prolongari. Sed et discipuli quem diligebat iesus: Jobis scilicet euangeliste christo amatissimi: incolatum non sine suo et aliorum profectu usque ad annos nonagintanovem fuisse dinoscitur prolongatus. Quod igitur vides deo placuisse in suis amatissimis: non est ratio quod tu inde quereris. Letetur scripturis testantibus: a deo pro virtutis actu longa vita promittitur: hinc vite longa

Liber

tudo quoniam multis deuotis ne eos forte in spiritalibus impediat subtrahat: put in libro Sapientie de quodam dicit: Raptus est ne malicia mutaret intellectum eius etc. Pro utroque igitur casu: siue scilicet tempestiue siue tarde te contingat de medio subtrahi: eo consolationem nunc recipias: quo sperare habes te fore a deo in meliori tibi articulo de hoc seculo neque feliciter euocandum.

Secundus Liber pertinet consolationum remedia oportuna contra illa turbatiua que opponuntur generaliter paci et tranquillo statui. Et habet capitula. VI.

- I De consolatione super tribulationibus variis.
- II De persecutionibus et impugnationibus.
- III De iniuria.
- III De exilio.
- V De tormentis illatis.
- VI De tormentis mortem inducentibus.

De consolatione super tribulationibus variis. Ca. I.

Primo igitur de tribulationibus conuenienter non debes: quia per tribulationes miles christi efficiaris: et si in pugna uiceris: gloriosus eris. Ipse siquidem christus ut impator summus de suis et quasi ru-

Secundus

x.

sticis: id est: de hominibus facit aliquos milites: puta qui propter ipsum se disponunt ad sustinendum uiriliter tribulationes. Qua quidem ratione potissime in libro Job dicit: Dilata est uita hominis super terram. Porro tribulatio dilatat cor hominis ad magna dei dona recipienda. Nampe sicut martellus aurifabri cogit sub manu eius metallum extendi: de quo uas suum intendit operari: Ita perfecto aurifaber totius creature per tribulationes intendit cor tuum dilatare et extendere: ut in eo plura dona et bona spiritualia possit ponere: ut cor tuum sit preciosissimum et sanctissimum reliquiarum christi: scilicet sancti sanctorum et aliorum in memoriam ad solam relictorum: monstrantia preciosa. De qua dilatatione cordis humani intelligi potest illud psalmiste: Dilatasti cor meum. Et illud. In tribulatione dilatasti mihi: scilicet ad utilitatem meam. Ceterum per aquam in scriptura tribulatio designatur: ut cum in Cantica dicit: Aque mentem non poterant extinguere caritatem. Tunc tribulatio ad modum aque uinum temporalis leticie temperat: ne interioris hominis debili capiti scilicet menti per uolentiam vel alio modo noceat. Tribulatio etiam ad modum aque hostes dimergit spirituales: scilicet uitia et demones. In cuius figura dicit in Exodus. Operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit. Et quemadmodum aqua nutrit pisces:

Liberal

Ita tribulatio nutrit ecclie fideles: q̄ fm̄ p̄phē-
tia dñi: ad modū pisciū p̄ petrū piscatorē erāt
capiēdi. Itē dñi hęc aqua: id est: tribulatio ec-
clesiē erat magna: tūc etiā magni erāt pisces:
id est: sc̄i. Per ignē etiā in sc̄ptura tribulatio
figurat: dicēte psalmista: Igne me examīasti.
Uñ sicut cēra igne mollificat: z veteri imaginē
deposita nouā recipit: sic corda tribulatione
emolliunt: z vetustatē vitiorū deponūt ac vir-
tutum nouitatē assumūt. Et sicut tres pueri
qui ligati missi sūt in ignē fornacis inuēti sunt
soluti: Ita etiā in igne tribulatiōis cōstitutus
facile soluit a vinculis quibus ligat⁹ est: sc̄z a
vinculis amoris mūdi. Sicut em̄ p̄ ignē p̄ba-
tur aurū z purgat⁹ vt sit pur⁹: Ita p̄ tribulatio-
nes p̄batur homo z a pctis purgat⁹ ac dispo-
nitur vt sit vas purū ad capiendū deū. Insu-
per tribulatio p̄ns quā homo patit⁹ in terra:
est q̄si medicina q̄dā a sūmo medico mīstrata.
Uñ Aug⁹. Intelligat homo medicū eē deum
et tribulationē medicamentū esse ad salutem
nō penā ad damnationē. Sub medico posit⁹
vreris: secaris: clamas: nō audit medic⁹ ad vo-
luntatē s̄ audit ad sanitatē. hęc aug⁹. Et p̄fe-
cto sicut in corp̄alibus: teste sc̄ptura: nō est cē-
sus sup̄ censum salutis corp̄is. Ita z ī p̄posito
nihil vtilius censendū est q̄ sit salus mētis.

Secundus .xi.

Nec tristeris de asperitate tribulatiōis: quia
hoc signū est tibi in bonū: signū quidē tuę ele-
ctiōis: signūq̄ diuine dignatiōis: qua quidē
ob hoc dignāter agit q̄ p̄ tribulationē aspera
sit via electorū: ne eos magis delectet diu p̄-
gere q̄ citius puenire. Est nempe signū p̄de-
stinationis. Deus em̄ fidelib⁹ suis hic multi-
plicat tribulatis aliqd̄ melius resuauit. Unde
de eis dicit sc̄ptura: In paucis vexati in mul-
tis bene disponent⁹: sc̄z sc̄dm̄ futurę vitę bona
vtiq̄ p̄ntibus potiora. S̄z z tribulatio porta
est regni celoz. Nec ergo porta dñi: iusti itra-
bunt in eā. Nam z teste euāgelista: Oportuit
pati christū: z sic intrare in gl̄iam suā. Unde z
in actib⁹ ap̄loz: Per mltas tribulatiōes oportet
intrare in regnū celoz. Aduerte etiā q̄ntū
bonū tribulatiōes z aduersitates tibi cōferūt:
quia hoīem sursū respicere ad deum cogūt: et
ibi solatia querere sup̄iora: per hoc q̄ hic p̄re-
cludūt inferiora: fm̄ illud Apli: Que sursum
sūt q̄rite: nō q̄ sup̄ terrā. Permittit quippe de⁹
tribulari hoīem intēdens eius ad ip̄m cōuer-
sionē. Peccator em̄ in p̄speritate p̄stitit⁹ sem-
per fugit z a deo auertit⁹: quāto sc̄z ad bonum
cōmutabile plus p̄uertit⁹: S̄z tribulatiōe sibi
immissa reuertit⁹ z ad deū cito p̄uertit⁹: dicēte
dño p̄ Oseam p̄phetā: In tribulatiōe sua ma-

ne cōsurgēt ad me. **D**ane inq̄t: id est: cito sine
tēpestiue vel orto lumine gr̄e. **S** felix necessi-
tas q̄ ad meliora cōpellit. **H**inc ē qđ dīc̄ Bre.
Mala q̄ nos hic premūt ad deū ire cōpellūt.
Et ps̄. **M**ultiplicate sūt infirmitates eoz: po-
stea accelerauerūt. **M**imirū tribulatiōes sunt
nūcij dñi tui: ad magna bona te vocātis: et q̄t-
quot tribulatiōes habes: tot recepisti nūcios
qui dicūt tibi accelerādū esse: vt diete cordis
tui nō sint parue: et vt ī paruisz caducis nō si-
stas: sed amorē tuū ab eis s̄trahas. **N**isi em̄
essent tribulatiōes: hoīes ip̄ius dei obliuiscerē-
tur p̄tenti t̄palibus. **U**n̄ tribulatio ē velut ab-
sinthiū: quo hī qui sūt sp̄ūaliter paruuli a la-
cte t̄palis cōsolatiōis separātur: sic corporalif
paruuli aliq̄ amaritudine a nutricis lacte so-
lēt separi. **C**ōsidera quoq̄ qđ ignis purgatorij
testāte Augustino: miro mō grauis est: supat
em̄ omnē penam quā homo vnq̄ in hac vīta
passus est vel pati potest. **T**ribulationes igit̄
sūt p̄ penis ignis purgatorij tāq̄ incōpabilr
leuiōres hilarit̄ tolerādē: qz p̄ ip̄as tribulatio-
nes debita ad q̄ deo obligam̄: scz penas pctis
debitas possum⁹ quittare: et p̄ mēsurā diuīe
acceptationis de p̄poto abradere. **A**nter hęc
nīaduerte quō latro se in cruce q̄ttauit: qui ad
dexterā Iesu pepēdit: hic p̄fecto qz tormentus

qđ p̄ culpa sua patiebā ad honorē creatoris
sui p̄uertit: de toto debito se q̄ttauit. **I**nsuper
etiā a saluatore audire meruit verbū illō dul-
ce: **H**odie mecū eris in paradiso. **D**ēorare etiā
et inspice ch̄risti passionē: et inuenies in tribu-
latiōe p̄solationē. **U**n̄ Aug⁹. **M**agna cōsola-
tio est mēbris ex capite. **U**n̄ et Ap̄ls: **S**i susti-
nem⁹ et pregnabim⁹. **U**n̄ etiā Bern̄. **N**unqđ
xp̄s a cōmunionē sua sociū tribulatiōis exclu-
dit: **S**ecū latro in cruce eadē die fuit in para-
diso. hęc Bern̄. **A**qua ergo tribulatiōis mltū
debet sape nobis ex quo colata est p̄ saccū be-
nedictę hūanitatē xp̄i plenū sp̄ibus aroma-
ticis. **H**ic nāq̄ saccus ī quo habitauit corpa-
liter plenitudo deitatis: plenus fuit gr̄e et veri-
tatis. **M**ōne aut̄ per hūc saccū b̄ndictū dicta
aqua colata fuit: quādo ch̄rist⁹ tāta et tot susti-
nuit: **U**nde si aqua illa simplex et pura antea
nob̄ insipida fuisset: ex tūc sp̄ sapida esse debe-
ret: p̄tracta scz p̄ colationē odore aromatico et
sapore dulcissimo. **D**eniq̄ tribulatus socios
habet magnos et pl̄imos: tales quib⁹ dignus
nō erat mundus. **P**ater n̄r ab̄raā p̄ mltas tri-
bulationes amicus dei est effect⁹. **S**ic ysaac:
sic iacob: sic moyses: et omēs qui placuerunt
deo: p̄ multas tribulationes trāsierūt fideles:
p̄fecto vl̄ et tu p̄ multas tribulatiōes trāsibis

vel deo nō placebis. Quia vt dicit Aug⁹ nullus
 suus christi sine tribulatione est. Et si putas
 nō habere tribulationes nōdū christian⁹ esse
 cepisti. Nequaquā igit velis vel presumas esse
 singulari: nequaquā tribulatiōes cōmūes alijs
 et tātis viris aliq̄ten⁹ vereari. Habet quoq̄
 tribulat⁹ sociū etiā ip̄m deū: qui de tribulato
 dicit: Cū ip̄o sū in tribulatione. Et rursū psal
 mista. Iuxta ē dñs his q̄ tribulato sūt corde.
 Vnder Bernar. Quātūcūq̄ seuiat tribula
 tio: nō putes te esse derelictū: s̄ memieris scri
 ptū esse: Cū ip̄o sū in tribulatione. hęc Bern.
 Et ideo hęc societas secura: grata z delectabil⁹
 est plurimū affectāda: et ppter eā ip̄a tribula
 tio est postulanda a deo. Vñ Bernar⁹. Dñe
 vellē sp̄ tribulari: vt semp̄ mecū posses esse. s̄
 ille. Nimirū si deus est mecū in tribulatione:
 qd̄ ergo requiro amplius: Nā nihil aliud aut
 plus q̄ deū meū velle debeo: exēplo illi⁹ ma
 rię magdalene: in cui⁹ p̄sona dicit Origenes.
 Dñm meū solū quero: z ip̄e sol⁹ potest me cō
 solari. Sed z valde auarus dicitur cui de⁹ nō
 sufficit. Si aut̄ ip̄e homo de deo nō cōtentat̄:
 quō de quocūq̄ dono dei interiori vel exteriori
 poterit cōtentari: Deus itaq̄ q̄ consolatur
 nos in omni tribulatiōe n̄ra: sufficiens ē p̄ sol
 latiōe habēda. Qui etiā on⁹ patiētis sibi assu

mēs dicit i iudicio his qui a sinistris ei⁹ erūt:
 Quādiu non fecistis vni de minorib⁹ his: nec
 mihi fecistis. O viscerosa erga hoīem caritas
 dei: q̄ merito debet oēm hominē tribulatū cō
 solari. Itaq̄ tribulatio est materia spiritualis
 gaudiū: z causa diuini solatiū: qz tristitia tribu
 latiōis mutatur seu cōuertit̄ saltē in bonis ho
 minib⁹ in gaudiū exultatiōis. Et hec mutatio
 in euangelica historia apte intelligit̄ figurata
 p̄ mutationē aque in vinū in nuptijs: qz aqua
 tribulatiōis cōuertit̄ in vinū solationis z le
 ticię sp̄ualis: qd̄ vinū letificat cor hoīs. Mem
 pe tribulatio oīones reddit exaudibiles atq̄
 gratiores. Vñc nāq̄ p̄ psalmistā dicit: Ad dñm
 cū tribularer clamaui z exaudiuit me. Sed et
 sicut a deo plimoz clamoz magis exauditur:
 ita etiā parī mō si vnus homo multa ora ha
 beret: vel si oīa mēbra eius ora essent ac simul
 clamarēt: exauditiōne apud deū facilius ob
 tinerēt. Sed p̄fecto q̄libet tribulatio est qua
 si os clamās in necessitat̄ articulo. Vñ z Pe
 trus Rauē. dicit de lazaro: q̄ tot habuit ora
 clamātia: quot habuit vulnera: Noscere etiā
 debes o homo tribulate qz tribulatio in p̄nti
 auget coronā in futuro: z varietas tribulatio
 nū variū seu diuersū futurę coronę adijcit or
 namentū. Qui em̄ nō impuḡtur: nō certat nec
 repugnat: qui x̄o nō certat non vincit. Sicut

A. D. L. D. L. D. L. D. L. D.

Liber

ecōtra de iusto dicit Sapiēs. Certamē forte de-
dit illi ut vinceret. Deniq; q̄ nō vincit non co-
ronatur. Igitur seq̄tur istō pauli: Nō corona-
bitur nisi qui legitime certauerit. Et portio-
naliter sequit̄ ex his dictis: q̄ quāto q̄s pluri-
es impugnat: tāto pluries poterit esse victor:
et quāto pluries est victor: tanto magis mere-
tur coronari. Quēadmodū ecōtra dicit Berni.
Si patiētia nra crudeli misatione minuitur:
paulatim gemis corona nra priuat. Cōmun-
ter ergo malleo tribulatiōis fabricat̄ corona
iustis tribulatis. Qui em̄ iustos tribulant: co-
ronā eis fabricāt. Qd̄ etiā quōq; fit nō aperte
eis in faciē psequēdo: s̄ occulte q̄si a tergo per
detractiōnē malleo lingue pcutiēdo. Quēad-
modū ob hoc dixisse videt̄ Psalmista: Sup̄
dorsū meū fabricauerūt pctōres. Vñ Jacob⁹
de tēptato p tribulationes et patiēter sufferē-
te dicit: Bt̄us vir q̄ suffert temptationē: qm̄
cū pbat⁹ fuerit accipiet coronā vitę rē. Por-
ro Berni. plura de pmissis q̄si recaplans dicit.
Hec est via vitę tribulatio p̄his: via gl̄ie: via
ciuitatis habitaculi: via regni: Sliemur in tri-
bulatione: in ea siquidē spes gl̄ie: imo et in ip̄a
tribulatiōe gl̄a p̄tinet: sic spes fruct⁹ i semine.
In hūc modū regnū dei intra nos est: thesau-
rus ingēs in fictili vase: in agro vili. Cum ip̄o

Secundus .xiiii.

sum in tribulatiōe ait dñs: Et cur aliō itēz q̄
tribulationē querā: Vbi deo adherere bo-
nū ē. Quis em̄ sustineret: q̄s s̄sisteret sine eo:
Bonū est mihi dñe tribulari dum mō ip̄e sis
mecū: q̄ regre sine te: epulari sine te: sine te
gl̄iari. Bonū mihi in tribulatione: magl̄ am-
plecti te in camino et habere te mecū: q̄ esse si-
ne te vel in celo. Quid trepidam⁹: qd̄ cuncta-
mur: qd̄ refugim⁹ hūc caminū: seuit ignis: sed
dñs nobiscū est in tribulatione. hec Bernar.

De psecutionib⁹ et impugnationi- bus. Ca. II.

p Oro de impugnationib⁹ et psecutioni-
bus nō ḡueris: sed ad christi exemplū et
facta patrū p̄cedentiū recurrēs cōsoleris. Et
p̄mo oim̄ ad ip̄ius christi exēplū recurrām⁹.
Hoc em̄ admonet Ap̄tus dicens: Recogitate
eū qui talē sustinuit a pctōribus aduersus se-
metip̄m cōtradictionē: ut nō fatigemini i ani-
mis vris deficiētes. Recurrām⁹ deinde ad pa-
tres volūtariē p̄pter christū patientes. Unde
Breg⁹. Facta p̄cedentiū p̄m cōsiderem⁹: et
nō erūt grauiā q̄ toleramus. Vñ et Hierony-
mus. Quis sc̄tōz patiētia coronatus nō est a
cunabul̄ ecclē: S̄z sine exceptione dicit ap̄s:
Omēs qui pie viuere volūt in christo: p̄secu-
tionē patiunt̄. Nec nouis tantū exemplis insi-

stēdū: admonet nos etiā ap̄ls Jacob⁹ dicēs:
Exemplū accipite frēs exitus mali et lōgani-
 mitatis: laboris ⁊ patiētie p̄phetaz: qui locu-
 ti sūt in noīe dñi. Ecce b̄tificamus eos q̄ susti-
 nuerūt. Et o si nosceres homo qd̄ honorē: qd̄
 valoris afferret pati p̄pter deū p̄secutiones:
 utiq̄ ip̄as pati velles ⁊ affectares si nō desi-
 peres. Mimirū qui ip̄as p̄pter iusticiā patiū-
 tur: a dño b̄ti predicātur. Beati inquit q̄ p̄se-
 cutionē patiunt̄ p̄pter iusticiā. Magna proz-
 sus consistit tribulatio in b̄titudine: et ad ma-
 gnū honorē p̄secutiones patiētium p̄dicauit
 dñs ip̄os beatos esse. Ad magnū quoq̄ valo-
 rē designandū s̄biūgere curant. Quā ip̄oz est
 regnū celoz. Mimirū nihil maius potest esse
 q̄ regnū celozū: in quo veracit̄ includit̄ deus
 ip̄e: q̄ fm̄ Ansel. maius bonū excogitari non
 potest. S; et reproborū malicia p̄fert plimū
 ip̄is bonis. Vñ Breg. Abel esse reuuit: quem
 malicia cayn nō exercet. Ferrū quippe mētis
 nr̄e ad acūmē nō p̄t puenire vitatis: nisi hoc
 eraserit lima p̄uitat̄. Et itez: Mala reprobo-
 rū bonos dū cruciant purgāt: utilitati etiam
 iustoz militat p̄tās prauoz. Vñ ⁊ Origenes:
 Tolle astutias diaboli: nec erit victorie coro-
 na legitie certati. Si desūt obsistētes nō erūt
 agones: nec victozib⁹ munera parātur. Non

solū ergo bonis vit̄ deus ad opus bonū: sed
 etiā malis. Sūt vasa ad honorē: sūt ad cōtu-
 meliā: vtraq̄ tñ necessaria. hec Origenes.

De iniuria. Ca. III.

o Eniq̄ si vis consolari sup̄ iniuria tibi il-
 lata: recurre quātorius mente ad pctā p̄-
 te p̄petrata. Vñ Breg⁹. Tūc illata cōuitia b̄ti
 toleram⁹: cū in secreto mētis ad mala p̄petra-
 ta recurrim⁹. Leue quippe videbit̄ q̄ iniurias
 patimur: dū in actione nr̄a p̄spicimus q̄ pei⁹
 est qd̄ meruimus. hec Breg⁹. Et p̄fecto bene-
 dicit. Cōsiderato nāq̄ q̄ iniuria nobis illata
 insufficienter correspōdet pctis: merito gaude-
 mus q̄ de residuo parciť nobis. Quis em̄ v̄l
 iusto dei iudicio priuand⁹ vtroq̄ oculo: non
 merito gauderet relicto sibi vno: altero a non
 suo iudice iniuriose: sibi ablato: Attende eti-
 am! p̄ consolatione tua: q̄ scōm Aug⁹: iustus
 patiēter tolerās iniuriā: celestē mereť coronā.
 Et illud qd̄ s̄b̄ disiunctiōe p̄mittitur p̄ Chry-
 sostomū dicentē: Quicqd̄ a qlibet hoīm pas-
 si fuerim⁹ iniuste: aut remissionē accipiemus
 oīm peccatoz: aut si tāta in nobis delicta non
 fuerint: clariorib⁹ honorabimur coronis. hec
 Chryso. Et vere magnū est: remissionē oīm
 peccatoz accipe. Sed maximū est clariorum
 coronaz celestū gaudijs abūdare.

De exilio. Ca. III.

Ceterū de expulsiōe a p̄ria in exiliū nō queruleris dicēs forte: quia poeta testāte: dulce est natale solū: sed consolationis expulsoꝝ de p̄ria viā discere et modū: videlicet vt homo de p̄ria iudiciū mutet: et non tantū natale solū: sed totū mundū priam iudicet: vel magē nō solū locū in quē exilio relegatus est: sed et terrā de qua s̄m carnē natus est et totū mūdū exiliū reputet. Unde Hugo. Virtutis principū est vt discat paulatī exercitat⁹ anim⁹ visibilia hec et trāsitoria cōmutare: vt postmodū possit derelinquere. Delicat⁹ miles est ille adhuc cui p̄ria dulcis est: Fortis autē iā cui omne solū p̄ria est: Perfect⁹ vero cui mūdus totus exiliū est. Unde Seneca. Patriā meā trāsire nō possuz: oīm hoīm vna est p̄ria. Extra hāc nemo p̄ici potest: nō patria mihi interdicit s̄ locus. In quācūq; terrā venio in meā venio. Nulla terra exiliū est: sed altera p̄ria est: vbi cūq; bene est. Illud autē p̄ qd bene est in hoīe nō in loco est. Si em̄ sapiēs est pegrinatur: si stult⁹ exulat. hec Seneca. Et ecce quomō iuxta verbū hugonis cōmutat vocabula. Nam in exiliū missionē: vocat sapiēt⁹ pegrinationē: expulsiōnē cōcedit de loco sed negat de p̄ria: vt sic manere in patria sit ad consolationem.

Locus ergo de quo quis proijcitur siue terra non erit patria eius reputanda: sed censenda est patria potius locus ille de quo scitur homo nō exterior sed interior oriūdu. Homo autem interior nō est de quocūq; huius mūdi loco oriūdu: Ideo nullus hui⁹ mūdi loc⁹ p̄ patria sed totus iste mūdus p̄ exilio est habēdu: et alter ab eo locus p̄ patria a quo neminē q̄s expellit est censendus.

De tormētis illatis. Ca. V.

Demū tormēta gaudent sūt tolerāda: quā inde speratur delitiē immēse: non solum in duratione p̄petua: verū etiā in delitiāꝝ copia. Hinc em̄ de iustis sc̄ptura dicit: Si coras hominib⁹ tormēta passi sūt: spes illoꝝ immortalitate plena est. In paucis verati in multis bene disponēt. Ad consolationē itaq; habēda in tormētis: sufficiat nūc illa spes immortalis consistens in delitijs copiosis: quā spem sequit̄ res tūc cū beatoꝝ corpora seu corporū mēbra nūc tormētis afflicta: multis delitijs bñ id est: suauit̄ disponēt: quādo iuxta certū p̄pheticū testimoniū cōtinget delitijs affluere ab omnimoda gloria eius.

De tormentis mortē inducentib⁹.
Caplm. VI.

Liber

E nec tormēta etiā mortē inducentia tū
meas: sed potius in eis consolationē ac
cipias. **Uñ** Thomas de aqno. Si q̄s mortē
illatā patiēter sustinea t: etiā si p̄ aliquib⁹ cri
minibus sit illata: valet ad diminutionē pene
et ad liberationē etiā a tota pena s̄m quātita
tē culpe et patiētie et p̄tritionis. hec ille. **Hec**
p̄ christo mori trepides q̄ p̄ te mori non du
bitauit. **Ipe** quidē q̄ nō tenebat: tu vero qui
teneris. **Ipe** secūdū Bernardū: est z speculū
patiendi: et premiū patiētis: vtrūq; puocat
fortiter z vehemēter accēdit. **Profecto** inter
preciosas sanctorū mortes p̄ciosius est marty
riū: vtpote p̄ntia christi consecratū pariter z
per eū consumatū. **Uñ** Cipianus. **O** b̄ri mar
tyres quib⁹ vos laudibus p̄dicem. **O** milites
fortissimi vsq; ad gl̄ie cōsumationē nō cessi
stis supplicijs: sed potius supplicia cesserūt vo
bis: sinē dolorib⁹ quē non dabāt tormēta de
dit corona. **O** quale deo fuit istud spectaculū:
q̄ s̄blime: q̄ magnū: q̄ p̄ciosū: q̄ acceptuz:
q̄ letus illic christ⁹ affuit: q̄ libens in talibus
pugnauit et vicit. hec ille. **Et** ideo vt dicit Jo
hannes episcopus. **Considerate** cū hoste pu
gnare presente deo: fauet vt obtineas: cū pu
gnas dominus congregatur et victoria tibi
ascribitur.

Tertius fo. xvii.

Tertius liber cōtinet remedia oportuna cōtra turbatiua quę opponūtur cōmodo et quieti. **Et** habet capla. **X**

- I** De inquietudine temptationū.
- II** De diaboli impugnationibus.
- III** De carnis temptationibus.
- III** De mūdi temptationibus.
- V** De difficultate deserendi vitia z dele
crations: et acquirēdi virtutes.
- VI** De afflictionibus z molestijs.
- VII** De penalitatibus.
- VIII** De flagellis dei.
- IX** De incōmodo vel difficultate p̄nie.
- X** De peregrinatione.

De inquietudine tēptationū. Ca. I.

Primo ergo de temptationib⁹ non
graueris: sed p̄sidera q̄ tēptari est
passio inuitabilis: z sic de necessi
tate virtutē faciēs leuius magisq;
libenter tolerabis. **Uñ** Aug⁹. **Premonitos**
vos esse volo neminē sup terrā sine tēptatiōe
victuz: **Specialit** autē ē cōmunis deo seruire
incipientib⁹. **Uñ** in Ecclesiastico. **Fili** accedēs
ad seruitutē dei: p̄para aīam tuā ad tēptatio
nē. **Et** maxime cōmunis est deo acceptis: sic
signum p̄ciosum diuine dilectionis. **Uñ**

Liber

angelus Tobie dixit. Quod acceptus eras deo: necesse fuit ut temptatio probaret te. Quod signum rei optime: tunc dignitatis divine: tunc dilectionis et gratie: signum eterne felicitatis firmissime spande. Ideo etiam temptatio te gravare non debet quia multa bona efficit. Nam temptatio erudit. Unde Ecclesiasticus. Qui non est temptatus quod scit: Qui non est expertus pauca recognoscit. Temptatione humilitas proficit. Unde Gregorius. Temptatione humilitas proficit: que mentem ab elatione custodit. Temptatio virtutes custodire facit. Unde idem Gregorius. Beati viri tanto robustius acceptam gloriam virtutum custodiunt: quanto temptationis impulsu percussi infirmitatem suam humilius agnoscunt. Temptatio virtuti adiungit. Unde Seneca. Dulciter adiungit sibi virtus lacessita. Et contra Leo papa. Nulla sunt inquit sine temptationum experientis opera virtutis. Temptatio iustos probat. Unde Ecclesiasticus. Vasa figuli probat fornax: et homines iustos temptatio. Temptatio probatam fidem magnificat. Unde Petrus. Hodie nunc si oportet tristari in variis temptationibus ut probatio fidei vere preciosior sit auro quam per ignem probatur. Temptatio praesertim patientis populum edificat. Unde de Tobia dicitur: Hanc temptationem ideo permisit deus evenire illi ut posterum daret exemplum patientie illius. Temptatio in futuro coronat. Unde

Tertius

rviii.

Jaco. Bonus vir qui suffert temptationem: quasi cum probatus fuerit accipiet coronam vite: quam repromisit deus diligentibus se. Contra ad sensum contrarium dicit Augustinus. Profectus noster per temptationem nostram fit: nec sibi quisquam innotescit nisi temptatus: nec potest coronari nisi vicerit: nec potest vincere nisi certaverit: nec potest certare nisi inimicum et temptationes habuerit. Porro diabolus temptat ut pervertat: caro temptat ut alliciat: mundus temptat ut decipiat: homo temptat ut sciat vel experimentum capiat. Sed teste Jacobo: deus intemptator malorum est: ipse enim neminem temptat temptatione scilicet malorum aliorum: Temptat tamen non quidem fraudulenter sed salubriter. Aliter enim propheta David non dixisset: Proba me domine et tempta me: ure renes meos et cor meum. Temptat igitur deus ut probet: id est: ut probatos ostendat et remuneret. Sane deus respectu in paucis temptat et in multis remunerat. Unde in libro Sapientie. In paucis verati: in multis boni disponunt: quasi deus temptavit eos et invenit illos dignos se. Quos igitur deus temptat: si dignos eos inveniat: multis quidem tantam animarum quam corporum bonis dispositionibus remunerat: et insuper dignis se pro mercede seipsum donat: quod utique teste scriptura: est merces magna nimis. Si ergo temptat te deus malum aliquid pene indu-

cendo: scrutare scripturas et solaberis. **Uñ** in Baruch de deo sic scribit. Qui induxit vobis mala ipse rursus adducet sempiternam iocunditatem cum salute vestra.

De diaboli impugnationibus. Ca. II.

c Eterum de antiqui hostis impugnationibus non solliciteris: quia non plus temptare potest nisi quantum permittitur. **Uñ Aug.** Tantu admittit diabolus temptare: quantum tibi predest ut exercearis et proberis: ut qui te nesciebas: a teipso inueniaris. hec ille. **Uñ** ad reprehendendum occultas maligni spiritus insidias: attendendum est secundum doctrinam Gregorij: quia suggerat. Quis inquit spiritus sit qui loquitur: ipsa suggestio declarabit. Semp enim spiritus naturalis mollis: spiritus mundi vana: spiritus malicie amara loquitur. Est et leue protra insidias diaboli paratum remedium: quod tradidit magnus sanctus Antonius: Varias inquit demonum nostris insidias credulitate nostris christi vestris figite membris: et universi demones fugabunt. Denique hi qui temptantur a diabolo: si viriliter resistunt: deo et angelis spectaculum sunt: et coronam a deo habebunt. **Uñ Hieron.** Deus ipse omnium rector et dominus: cum omni angelorum militia certamen tuum expectat: tibi quoque protra diabolum dimicanti parat eternitatem

coronam. **Uñ** et dominus ad antonium temptationibus superatis ait: Antoni hic eras: sed expectavi videre certamen tuum: nunc autem quia viriliter dimicasti: in toto orbe te faciam nominari.

De temptationibus carnis. Ca. III.

r Ars si bonum quod de temptationibus carnis: et universaliter de vitiorum impugnatione sequitur scires: non tantum regulari deberes. Profecto inde sequitur humilitas: que est unum de maximis bonorum acceptum apud deum: et pro eum remunerandum. **Uñ Greg.** Cum temptamur vitis diuina dispensatione nobiscum agitur: ne virtutibus quibus proficimus: extollamur. Et iterum: Hieronymus habuisse tolerat: ut humana mens de se humilia sentiat dum minima non superat. **Uñ** et apostolus Paulus. Ne magnitudo revelationis extollat me: datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphizet. Insuper pro tua in temptationibus consolatione: cogita et considera quod in pugna tua contra carnem: deus te inspicit: et adiuuat: et tandem vincens remunerat. **Uñ Aug.** Conatum tuum novit deus: et voluntatem tuam inspicit: et luctam cum carne considerat et hortatur ut pugnes: et adiuvat ut vincas: et certantem spectat: et deficientem subleuat: et vincens coronat.

De mundi temptationibus. Ca. III.

Liber

I vero mundi temptationibus: et ei⁹ vani-
tati⁹ infestari: recurre ad ea q̄ sup̄ in li-
bello p̄mo de felicitate mūdāna ac p̄speritate
z fortuna sūt sc̄pta: z p̄culdubio p̄solar⁹ eris.

**De difficultate deserendi vitia et
delectationes: z acquirendi v̄tutes.
Capitulum. V.**

Proterea p̄tra vitiorū delectationes for-
titudine te accingas: et eas tanq̄ viles
generoso aīo cōtemnēdas viriliter deseras et
abijcias. Vitioz em̄ delectationes si que sūt:
cōtemptibilē faciūt z totalit̄ p̄fundūt: et ideo
detestande et facile deserēde sūt. Deniq̄ sicut
cor virtuosū cōparabile est celo: qđ deus in-
habitare dignat̄: de⁹ inq̄z quē vt dicit Hiero-
nym⁹: nō auro tēpla fulgētia: nō gēmis alta-
ria distincta delectāt: sed aīa virtutib⁹ ornata:
Cuiusmodi animam bene celum vocat. Sic
p̄ oppositū cor vitiosū nō absurde infern⁹ dī.
Nā ad modū inferni est habitatio demonū:
hñs ad modū inferni tenebras ignorātie: ignē
p̄raue p̄cupiscētie z vermē remordētis p̄scie.
Tale cor hñtes infernū p̄occupant: q̄si time-
ant qđ ad ip̄m nimis tarde pueniāt. Et ideo vi-
tioz delectationes que cor hoīs calefaciūt: z
ad futuras penas intolerabiles pariūt z inter-

Tertius

.xx.

minabiles disponūt: sūt faciliter deserēde. Et
certe p̄stat qđ etiā p̄orsus digne: Igitur meri-
to nō debes terreri de difficultate deserēdi
vitia z aggrediēdi v̄tutes: Qu vt dicit Greg⁹.
Si forti nos studio cōtra vitioz tēptamenta
stringim⁹: etiā ip̄a vitia ad vsū v̄tutis im-
tamus. Et primū quidē oportet vitia desere-
re: z deinde virtutes acquirere: Quia vt dicit
Aug⁹: Dēs nō potest habere regimē virtu-
tū: nisi prius excusserit iugū vitiorū. Deniq̄
nō turberis ex hoc qđ mala pateris: sed poti⁹
inde p̄soleris: cū mala pati nō sit modica por-
tio bōe vite. Nēpe bona vita nō ē bñ valere:
sed potius in malo pati cōsistit. Vñ Bernar.
Bonā vitā ego puto z mala pati et bona fa-
cere: z sic p̄seuerare vsq̄ ad mortē. Dicit vul-
go: qđ qui bene se pascit: bene viuit: sed mēta
est iniquitas sibi. Hec Bernar. Sane de malis
que sustines eo turbaris: qđ illa mala esse opi-
naris. Et ideo si ea nō esse mala didiceris: nō
restat nisi vt p̄soleris. Sup̄ quo audi Ambro-
siū dicentē: Mala nō sūt que nec crimie mē-
tē implicāt: nec p̄scientiā ligāt. Vñ paupertas
z ignobilitatē: egritudinē z mortē nemo sapi-
ens mala dixerit: nec ī maloz sorte nūeravit.
Audi z Vincētū historiographū. His inq̄
qui secundū p̄positū dei vocati sūt sancti: ma-

gna debet esse solatio: etiā in pñti ptra multiplicē huius vite miserā: q̄ et in hac vita diligētib⁹ deū oīa coopant in bonū bona ⁊ mala: ⁊ in futuro nībilomin⁹ hec oīa cooperātūr in gloriā.

De afflictionib⁹ ⁊ molestiis. Ca. VI

Ceterū ex huius vite molestiis p̄fertim multiplicatis: ad magnū bonū scilicet ad mūdi cōtemptū pmoueberis: et requiē i deo q̄rere salubrit̄ cōpelleris: ⁊ ad piculosas mūdi blāditiā declinādas inclinauerit. **Uñ Greg⁹.** Ecce donis suis de⁹ flagella pmiscet vt nobis omne qd̄ nos in seculo delectabat amarescat: ⁊ illud incendiū surgat qd̄ nos semp ad celeste desiderū inq̄ret ⁊ excitet: atq; vt ita dicam: delectabilis mordeat: suauiter cruciet: hilarit̄ cōtristet. **Uñ et Aug⁹.** Cū molestie in huius vite fragilitate crebrescūt: eternā requiē nos desiderare cōpellūt. **D**ūdus quoq; est periculosior blādus q̄ molestus: et magis cauendus est cū se allicit diligit: q̄ cū se admonet cogitq; contēnit. **hec Aug⁹.** Huius ḡ vite molestie non debēt te molestare licet sint inquiete: licet sint dure: licet sint aspere. **Uñ idē Aug⁹.** Spūs deficit vbi caro req̄scit. **Uñ enim caro mollib⁹: sic spūs duris nutrit. Illā blāda refouent: hunc aspera exercent.**

De penalitatibus. Ca. VII.

Porro penalitates et afflictiones q̄s patris corpe: te affligūt etiam mēte: eo qd̄ mens tua plus q̄ oportet corpi se sociat: ⁊ sit sponte socia passiōis: ⁊ sic ex tuo vitio venit qd̄ tibi tam graues sunt. **S**i vis ergo optimū habere remediū: doctrine Gregorij accōmoda cor tuū. **S**i mens inquit forti intentiōe in deū dirigit: q̄cquid i hac vita amarū existimat sit dulce: ⁊ omne qd̄ affligit requiem putat. **hec Greg⁹.** **Uñ et Seneca.** Noli mala tua tibi facere grauiora: et querelis te onerare. **L**euis est dolor si nīl illi opinio adiecerit. **E**contra si te exhortari ceperis ac dicere: nīl est ac certe exiguū est: durū onus iā desinet: leue illud dū putas facies: oīa ex opinione suspensa sūt: taz miser quisq; est q̄ credit. **C**onsidera etiam qd̄ christ⁹ passus est nobis relinquens exēplū: vt sequamur vestigia eius. **S**ed que sūt vestigia eius nisi passus eius? **P**assus aut̄ ei⁹ sūt eius passiones: quib⁹ tanq; passib⁹ oportuit eū intrare in regnū suū. **E**t p hoc monemur cōmunicare xp̄i passionib⁹ in nro corpore representatis: scz p ip̄o passiones illatas cū patiētia tollerādo. **A**d qd̄ faciendū ⁊ inde gaudendū hortatur nos ap̄ls Petrus dicēs. **C**ōmunicātes christi passionibus gaudete.

De flagellis dei. Ca. VIII.

r Ursum psolare cū sustines dei flagellū:
 quia est tibi signū ī bonū. Est em̄ signū
 diuine ppitiationis. Vñ Psalmista. Deus tu
 ppitius fuisti eis: et vliscēs in omēs adinū-
 tiones eoz. Vñ et ad sanctū Job: postq̄ sup
 eū plaga venerat: dixit eliphaz themanites:
 Beat⁹ homo q̄ corripit a dño. Est etiā post
 penitentiā signū diuine approbatiōis. Unde
 Amos ppheta in psona dñi. Tātūmodo vos
 cognoui ex oibus cōgregationib⁹ terre: Id-
 circo visitabo sup vos omēs iniqtates vras.
 Vñ dicit Bernar. q̄ ip̄e se vult facere cogno-
 sci verberādo qui oblitus ⁊ incognit⁹ erat par-
 cendo. Est etiā signū desiderabile bñficij ⁊ sa-
 lutis. Vñ in libro Machabeoz. Multo tem-
 pore nō sinere pctōribus ex sentētia agere: s̄
 statim vltiones adhibere magni bñficij est in-
 diciū. Unde ⁊ Greg⁹. Ideo de⁹ hic quibusdā
 parcat vt in ppetuū feriat. Ideo autē hic ferit
 vt in eternū parcat. Est etiā signū: imo pign⁹
 diuine dilectionis. Vñ ip̄e ait: Ego q̄s amo:
 arguo ⁊ castigo. Vñ ī Ecclastico. Qui diligit
 filiū assiduat ei flagella vt letetur ī nouissimis
 eius. Fit em̄ filius patri p hoc finaliter ama-
 bilis ⁊ gratū obiectū leticie patris. S; et fili⁹
 letabitur in suo nouissimo: q̄ de flagellis con-

tristabat forsitan in pncipio. Vñ p̄ summus
 cariores pueros tenet sp̄ s̄b x̄ga aliq̄ discipli-
 ne: et flagellat assidue: ita vt q̄cito ab aliquo
 tedio liberātur in aliud cadāt qd̄ sequit̄. Non
 em̄ vult hic pater cōtra filios omēs sagittas
 suas sim̄ iacere: s̄ magis vnā post aliā succes-
 siue. Est insup flagellū dei signum celestis re-
 gni hereditarie capiendi ⁊ possidendi. Unde
 Gregorius. Ne cōqueraris de verberē dū ne
 scis que te maneāt p̄mia in retributione. Qui
 rursū de flagellatis loquēs ait. Nisi heredita-
 tē dñs dare disponderet: erudire eos p̄ violen-
 tiā nō curaret. Ne degenerē q̄ hui⁹ heredi-
 tatis amore nō rapitur. Hec em̄ hereditas so-
 lis filijs legitimis reseruāt. Sed q̄ filij legiti-
 mi sint capaces hereditatis dñi: ostēdit apls:
 qui de filijs legitimis tāq̄ de veris loq̄ns he-
 redibus: Dñs inq̄t flagellat omnē filiū quē re-
 cipit: id est: quē receptur⁹ est ī hereditatē eter-
 nā. Omnē inquā etiā vnicū: qui sine omī pec-
 cato est. Attēde autē q̄ nō ait: omīs q̄ flagella-
 tur filius est: sed oīs filius flagellatur: aliū em̄
 nullus recipit. Si ergo exempt⁹ es a passione
 flagelloz: exemptus es a numero filioz. Quis
 em̄ flagellat vnicū sine pctō: nō relinq̄t adop-
 tiuū: qui est cū peccato. Vnic⁹ sine peccato:
 nō tamē sine flagello: exemplū nobis p̄posuit

Liber

In passionibus suis: et ideo si nolumus exhereditari: non timeamus flagellari communicando christi passionibus in nostro corpore repñtatis: ac pseuerando in disciplina et patienter ferendo eam. Disciplina enim dei est arra dei: data filiis adoptiuis quod sint heredes: coheredes autem christi. Hoc quod ad consolationem pertinet castigati: quod se ex culpa recognoscit merito castigari. Si enim fratres ioseph castigati dicebant: Merito hec patimur: quia peccauimus in fratrem nostrum: quod iudicandum est de ceteris filiis hominum: Nunquid non illi dicturi sunt: quando a deo pro culpis suis castigantur: merito hec patimur: quia peccauimus in deum et in proximum nostrum: Unde Gregorius. Facilis est consolatio si inter flagella que patimur ad memorias delicta reuocamus: atque hec iam non flagella sed dona esse conspiciamus. Si que carnis delectatione peccauimus: carnis dolore purgamus. hec Gregorius. Sed quis in consideratione donorum non recipet consolationem? Attende etiam quod iumentum percussum agnoscere videtur quod idcirco percutiat vel quia nimis lente progreditur et ob hoc gressus accelerat: vel quia ad viam redire debeat a qua errabat. Attende ergo quod ideo flagellaris ne stes in via sed celerius progrediaris: Quoadmodum de quibusdam psalmista ait: Multiplicate sunt infirmitates eorum postea accelerauerunt. Nempe ut

Tertius

xxiii.

ait Bernardus. in via dei non progredi retrogredi est. Sed et digne acceleratur ad terminum qui est hominis summum bonum. Rursum intellige quod ideo flagellaris quia deuius error te abduxit a via dei: a via solarum pulchritudinis: et per flagella reduceris. O felicia flagella que hoc operantur. Nam et via ad quam reducunt est utique felicissima.

De incommodo penitentie. Ca. IX

Ceterum super penitentia consolare: quia ipsa mentem munit et roborat: ac in tanta animi hominis constituit securitate quod facit eum mortem que omnium terribilium finis est non timere: et animum sic animat quod paratum reddit hominem et in carcerem et in mortem ire. De qua perfecto aiatione vna cum alijs penitentie laudibus dicit Cyprianus. O penitentia omnia tu soluis: omnia aduersa tu mitigas: omnia contrita tu sanas: omnia desperata tu aias. Omnia inquit tu soluis: scilicet peccatorum debita. Omnia aduersa tu mitigas: scilicet consideratione culparum: propter quas sunt merito sustinenda. Omnia contrita tu sanas: scilicet corda per peccata vulnerata et ob hoc contrita. Omnia desperata: scilicet corda hominum desperantia pro peccatorum multitudie tu animas salutis promissione. Unde dicit Bernardus. Qui perfecte senserit onus peccatorum anime lesionem: aut parum sentiet: aut ex toto non sentiet corporis penam: nec reputabit laborem quo peccata me

ruit delere preterita et cauere futura. Agnosce etiam dei habitudinem ad hominem vere penitentem et non erit tibi graue penitentiam agere. **Uñ** audi **Aug.** Iusticia inquit de celo prosperit tamquam dei dicentis: **Parcamus** huic quia ipse sibi non peccat: ignoscamus quia ipse agnoscit: conuersus est ad penitendum peccatum suum: conuertar et ego ad liberandum eum. hec **Aug.** Sed quid est ignoscere: nisi quasi amplius non cognoscere. Si vis ergo peccata tua diuine noticie quodammodo subtrahere: et ipso in deo obliuionem ad non imputandum inducere: ipse agnosce quod peccaueris et deo propitio libereris.

De peregrinatione. Ca. X.

D Eum noli contristari de peregrinatione: quia deus peregrinationis statum legit persuadere. Unde dixit ad **Abraam**: Egredere de terra et cognatione tua et de domo patris tui: et ueni in terram quam monstrauero tibi. Et ad **ysaac**: Quiesce inquit in terra quam dixerero tibi et peregrinare in ea. Attende etiam quod uerbis **ysaac** dictis de **Abraham**: Eroque tecum et benedicam tibi. Sed et post uerba dicta **abrae**: **Benedicam** tibi: inquit: et magnificabo nomen tuum. Et profecto dei associatio et benedictio ipsa diuina: ac nois magnificatio repmissa: pacem cordis et consolationem ac per consequens commodum hominis internum magni-

fice opatur. Nec timeas peregrinationis incommodum quod in necessarijs deficias: sed iacta cogitatum tuum in domino: precipue in peregrinatione: et ipse te enutriet: imo te amabit: quia non est impotens in hac ualle miserie: uel in quacumque eius parte te enutrire et tibi in necessarijs prouidere. Audi de hoc deo mandate et loquente **Deuter.** ca. xiiij. Peregrino inquit qui intra portas tuas est da ut comedat. Si ergo sic deus mandauit de te in tempore peregrinationis tue: confidas quod te non deserat: sed siue per se siue per alios pascet te: pariter et uestiet. Audi itidem ibidem loquentem. **Deus** inquit magnus et potens et terribilis amat peregrinum: et dat ei victum et uestitum. Et vos ergo amate peregrinos: quia et ipsi fuistis aduene in terra egypti. Ecce quomodo amat deus peregrinum: quem et per alios amari mandat: utique per effectum quale et ipse amorem habet ad illum: datur ei victum et uestitum. Sane parum esset hoc intelligere secundum corpus tantum de victu et uestitu exteriori: cum plus deus amet animas que indigent interiori victu scilicet uerba a deo inspirata et uestitu uario multiplicis habitus spirituosum.

Quartus liber pertinet consolationum remedia oportuna contra turbativa illa que opponuntur glorie et honori. Et

babet capta. XI.

- I De carentia glorie z honoris inanis.
- II De derisione
- III De despectione et contemptu.
- III De humilitione ab alijs.
- V De ppria humilitione ad peccatoru confessionem.
- VI De verecūdia in confessione.
- VII De cōfessione vel fassione criminis in publico.
- VIII De detractiōe z infamatiōe.
- IX De suspitione maloz.
- X De opprobrijs z cōtumelijs.
- XI De confusionibus.

De carentia glorie z honoris inanis. Ca. I.

p Rimo igit noli querere inani glia pasci vel impinguari: quā falsa tristitia mortis de primo imminētis sua amaritudine insipidam reddit.

Qd si nō queris: nec inde si carueris tristaberis. Porro mors imminēs vel inopinate nata: amputare vitā haud dubiū: omnē gloriā: ne dicā insipidā: sed z p̄sus spernēdā reddit. Verū qd merito spernēdā oīm sententia iudicatur: de illius carētia vel amissione poterit q̄s facile cōsolari. Certum est etiā q̄ fallax est

gloria z vana eius qualiscunq; pulchritudo: ^{p̄. vltio.} cuius periodus nimitū breuis ostendit: dum sūmus pontifex coronat. Tunc em̄ stupa in altū piecta accendit: et dū sic accēsa cōtinuo cōsumit: alta voce p̄clamat: Sic trāsit glia mūdi. Porro si honoris accidentia scires: de honoris carētia anxius nō esses. Nimirū secundū Petrū Rauē. honorē sollicitudo semper comitatur: lōga duratione nō cōtinuat: z p̄ modica delectatione prolīxior displicentia subsequet. Quia secundū Chrysof. honoris magnitudo sepe cumulus penarum efficitur. Qui etiā querit p̄ ascensū honoris crescere in altū: sepe decrescit et descēdit in pfundū. Vñ Greg^o. Qui nitit̄ ad altiora cōscēdere: qd aliud agit nisi vt crescēdo decrescat: et ascendendo altius exterius: interius in pfundū descendat: Et p̄fecto si peccatis n̄ris addamus honores: quāto hoc magis fecerim^o: tāto plus testāte Gratiano: puniemur. Sed certe meli^o est p̄ breuissima vita n̄ra honore carere etiam quātocūq; q̄ addere nobis vel minimū gradū pene p̄sertim future. Quia pene future siue purgatorij siue infernales sūt penis huius mūdi grauitate incōparabiles.

De derisione. Ca. II.

Proterea de derisione non verecūder: quia
 verecūdiā istā nedū tpare: verū etiā anul-
 lare posset eorum qui deridētur societas tam ge-
 neralis. Quasi omēs nāq; patēt illi passioni:
 nulli parciū statui: nulli dignitati: sed et de illis b
 scriptura docet: quib⁹ dignus non erat mūd⁹.
 Nā tobias senior pijs opibus p̄sertim in ele-
 mosynis et in mortuorum sepulturis totalit̄ de-
 ditus erat: de quo tamen cū ei cecitas supue-
 nisset: scribit̄ q; parētes et cognati eius vitas
 eius irridebāt. Job vir simplex et rectus erat
 timēs deū et recedēs a malo: qui tñ miseria ei
 postmodū supueniēte cōquerebat̄ se derisus.
 Discipuli dñi repleti sp̄ritu sancto varijs lin-
 guis loquebātur: de quib⁹ tamē gr̄a huiusmo-
 di admirabili non obstāte dicit sc̄ptura: q; alijs
 deridebāt eos dicētes: quia multo pleni sūt isti.
 Hieremias p̄pheta in vtero m̄ris sue sc̄rifica-
 tus: in sua vel potius in p̄sona dñi lamētatus
 est: Factus sū inquit in derisū omni populo.
 Deniq; et ip̄e saluator xp̄s dñs dei vnigeni-
 tus: passionē derisionis non euasit: qui non se-
 mel sed multoties est derisus. Si itaq; non so-
 lū p̄ciatos et alios insignes p̄res infinitos: s; et
 summū regē glorie non est dubiū derisiones
 passos esse: quid restat nobis derisibilibus
 creaturis: nisi ip̄as irrisiones q̄s quādoq; pa-

timur iocūdo risu deridere: Ideo etiā de de-
 risione non turberis: quia p̄pter derisiones a do-
 mino facile exaudiris. **Uñ Job.** Qui deridet̄
 ab amico suo sicut ego: inuocabit dñm deū et
 exaudiet eum. Itē p̄pter derisiones in futuro
 int̄ filios dei speciales feliciorē sortē cōsequis.
 Unde in libro Sapiētie in p̄sona impiorū de
 iustis sic dicit̄. **Hic sūt quos aliquando habui-**
mus in derisus et in similitudinē improperij:
nos insensati vitā illorū estimabam⁹ infantiā:
et finē illorū sine honore: Ecce quomodo cō-
putati sūt inter filios dei: et inter sanctos fors
illorū est. hec ibi. Et ideo bene dicit ille illustr̄
Seneca: Mondū felix es si non te tota turba
deriserit. Qua in re tu credas p̄siderationi tā
sapiētis viri: et non feras grauiter derisiones
aliorū: supponēs eas ad tuā felicitatē terminari.

De despectiōe et cōtēptu. Ca. III.

Ceterū de despectione seu p̄tēptu non p̄-
 turberis: quia ad intra se manendū p̄tem-
 ptus sui opatur: si tñ ille p̄temnatur: id est: non
 curatur. **Hic Seneca dicit: Si bt̄us esse vis:**
cogita hoc primū p̄temnere: ab alijs p̄temni.
Sed hui⁹ viri p̄fecto sequitur cōsiliū: q; nihil
urat se ab extra se existentib⁹ non curari. Per
despectionē etiā poteris p̄sequi materiā sp̄s
lis gaudijs: et p̄re alijs electionē ip̄ius dei. Uñ

Liber

de primo Greg^o. Qualis quisque apud se lateat: cōtumelia illata pbat. Nā sicut supbi honorib⁹: sic plerūq; humiles sua despectione gloriānt. Porro secundū plane seqtur ex primo. Si em̄ hi qui sua despectione glīant humiles esse pbantur: deus aut̄ humiles elegit. Ip̄e em̄ est qui deposuit potētes de sede et exaltavit humiles: seqtur si vt humilis despectione gaudes: siue gloriaris q; dei electiones cōsequeris. Hinc nāq; dicit Greg^o. Nos elegit dñs: quos despicit mūdus: q; plerūq; i p̄a despectio hoīem reuocat ad seipm. Dicit aut̄ ad seipm: id est: ad recognitionē pditionū suarū humiliū. Profecto illa electio est de q̄ ipse saluator dicit: Multi sunt vocati pauci vero electi: vbi ip̄a paucitas nō paruipendēdā exprimit prerogatiuā. Illa em̄ electio de q̄ dicit Psalmista: Virū quē elegisti et assūpsisti inhabitabit in atrijs tuis: nō parū est in atrijs habitare dñi.

De hūiliatione ab alijs. Ca. III.

1. **M**super de humiliatione nō tristeris: q̄ siue ex derisiōe vel cōtemptu vel despectione siue irreuerētia aut deiectione: aut modis alijs q̄buscūq; pueniat: via est ad virtutē humilitatis. Cū ergo humiliaris: attēde preclarū verbū Bernardi: et de tua humiliatione

Quartus xxvii.

merito cōsolaberis. Cū igit̄ te hūiliari videris: habeto id signū in bonū: omnino argumētū est gratie appropinquātis. Nempe ex alijs dictis suis potest hoc argumētū facile explicari. Sentit em̄ et dicit humiliationē bonis esse viā ad virtutē humilitatis: que quidē virtus habita: mentē quietā in p̄nti securāq; reddit: p̄scientiā in futuro. Unde idē Bernard^o: Bona hūilitas que et in p̄nti ab his mordacibus curis mentē facit esse quietā: et a mināribus penis in futuro reddit p̄scientiā securā. Humiliatio via est ad humilitatē: sicut patientia ad pacē: sicut lectio ad sciētā. Si ergo virtutē appetis humilitatis: viā nō refugas humilitatiōis. hec Bernar. Et nimirū cū humiliatio via sit ad virtutē humilitatis: q̄nto magis humiliaberis: tāto p̄fectioris gradus virtus in te causabit humilitatis. Sed p̄fecto secundū minimū aliquē humilitatis gradū ultra plurimos p̄fecisse: est secundū dictū cuiusdā sapiētis: omnes eorum gr̄as gratis datas supasse. Nec autē humilitas tāte virtutis est: q; nō solū s̄sistere sed etiā gaudere facit in angustijs et pressuris ac in criminationib⁹ falso seu mendacit̄ impositis: nisi quantū sustinēs dolet de culpa aliena. Et p̄fecto magna p̄solatio est illud habere qd̄ facit cor hoīs in tali

Liber

bus aduersitatibus quiescere et gaudere. **U**bi **Aug^o** sic dicit. **D**ñs ait discipulis: **B**eati estis cum maledixerint vobis hoies et persecuti vos fuerint: et dixerint omne malum aduersum vos merentes propter me: gaudete in illa die et exultate: ecce enim merces vestra multa est in celis. Sed in his pressuris atque angustiis nequaquam possent subsistere: et quod his maius est gaudere: nisi veraciter in conspectu dei et hominum humiles essent: **Q**uibus dñs ait: **D**iscite a me quia mitis sum et humilis corde: et inuenietis requiem animabus vestris. **h**ec **Aug^o**. **E**t certe maxima est consolatio illud habere per quod potest cor hominis in talibus aduersitatibus quiescere et gaudere.

De propria humilatione ad peccatorum confessionem. Ca. V.

Arsus non sit tibi amarum peccata tua in secreto confiteri et te propria voce accusare. **M**ā infirmus libenter et cum gaudio sumit potionem amarā: ne mortem gustet amariorē. **E**t multo plus confiteri crimina pro breui tempore licet amarum existat: cum gaudio tamen est faciendum: ne mortem perpetuam quis incurrat. **H**anc nimirum considerationem etiam **Augustinus** videtur habuisse. **D**elios est inquit modica amaritudo in faucibus: quam eternum tormentum in visceribus. **E**cce dicit amaritudo in faucibus: sed ipsius penitentis

Quartus xxviii.

ratione amare et lachrymose confessionis. **S**ed addit modica: in comparatione ad eternum tormentum: respectu cuius amare confessionis actus est quasi aliquid momentaneum: quo non solum euadit eternum tormentum: sed succedit ei etiam eternum gaudium. **I**deo non tardes confessionem incipe: et gaude de spacio penitentiae tibi dato: quamuis breui et incerto: quo pro confessionem posses te a morte perpetua liberare. **E**t ut dicit in **Ecclesiastico**: **P**ro anima tua non confundaris dicere verum. **E**st enim confusio adducens peccatum: sed que confessio non impedit: et est confusio adducens gloriam et gratiam: sed qualis est illa que confessionem perficit.

De verecundia in confessione. Ca. VI

Arsus si verecundie erubescencia te perturbet: nec propter illam confessio postponenda est: quia erubescencia quam in confessione pateris: non solum est secundum doctores magna pars satisfactoris: sed etiam videtur anime magnam decorem inducere. **J**uxta illud **Psalmiste**: **C**onfessionem et decorem induisti. **U**n quāto rubor verecundie fuerit maior: tāto in anima maior erit decore et anima pulchrior: faciente tamen hoc principali rubore ignee caritatis ipsam verecundam confessionem impantis. **D**enique quamuis ante confessionem et contritionem peccata tua sunt nota deo et celestis precibus non paucis: quos etiam occulta nostra non

latent: ab eorum tamē oculis seu noticia per confessionē fidelit̄ pacta s̄trahunt: cū de⁹ ipse ignoscat quasi ex tūc nō noscat: et ab alijs ea abscondat. **Uñ** audi Aug⁹. quo pacto iudex deus et assessores peccatā agnoscāt: **Iusticia** inquit de celo prosperit̄ tamē dei dicētis: **Parcamus** hoī huic quia ipse sibi nō peccat: ignoscamus quia ipse agnoscit: cōuersus est ad penitendū peccatus suū: cōuertar et ego ad liberādū eū. hec Aug⁹

De confessione vel fessione criminis in publico. Ca. VII.

C Eterū nō tristeris de tui propria accusatione et confessione in publico de criminis commisso. nec publice penitentie vel confessionis confusionē tamē honori tuo contrariā phorrescas: quia vera penitētia maiorē inducit honorem quā tu perdere possis. **Minimē** honor quē tu perdis perfecta penitētia recōpensatur: nedū in celo ubi gaudium est angelis dei super uno peccatore penitentiā agente: ubi et ille qui hic fit fluminis impetus scilicet lachrymarum: letificat ciuitatē dei: verū etiā hic in terris nōnunquā vere penitētis caritas operit multitudinē peccatorum: presertim vita perfecta penitētia digna ad exemplū ceterorum rectari. **Quod** reuera nō fit sine ipsius penitētis magna laude et honore. **Hinc** est enim quod ad honorē et dignā venerationē peccatricis

penitētis sic canit sancta mater ecclesia. **Laudemus** opus dei in maria genitrice: sed virginē: laudem⁹ in maria peccatrice: sed penitēte. **Maria** hec est data speculū innocētie: maria hec est exemplū penitētie. **De** qua etiā **Bernardus** sic dicit. **Gaudēt** angeli super peccatrice penitentiā agente: et odoris fragrantia celestis ille cōuētus aspergitur: **Quia** magna multitudo dulcedinis tue domine in peccatricis confessione. hec **Bernardus**. **Si** autē ob criminis confessionē times puniri: certe de punitione propter culpā consolationē gratā poteris inuenire: si ea quae de hoc supra tradita sūt cures ad memoriā reuocare: per que pariter et de publica penitētia poteris consolationē recipere.

De detractiōe et infamatiōe. Ca. VIII

In aliorum etiā oblocutiōes: detractiōes et infamationes nō abhorreas: presertim falsas: quia dum obloquitur et detrahūt vel infamare satagūt: tūc nos laudāt. **Ut** enim dicit **Seneca**: **Valis** displicere laudari est. **Uñ** et **Bernardus**. **Bona** inquit consolatio cū blasphemamur a malis boni faciētes: si recti diligant nos omnino sufficit aduersū os loquētis iniqua opinio bonorum cum testimonio cōscientie. hec **Bernardus**. **Et** si recti diligūt nos: sequitur quod et laudant. **Quippe** ex abundantia cordis os lo-

quitur. Rursum si recti diligunt nos: sequitur quod bonum nostrum desiderant et optant. Sed certe non est verisimile omne tale desiderium frustrari: quin imo potius desiderium suum iustis dabit: teste Salomone. Idcirco etiam de obtreccionibus non turberis: cum per illas deo ordinatae utiliter humiliaris. Unde Gratianus. Licet detractio sit ex vitio detrahentium: tamen ex iusto dei iudicio non nunquam aduersus bonos excitat: ut quos vel domesticum presumptio vel aliorum fauor in altum extulerat: detractio humiliet. Unde et Gregorius. Sunt plurimi qui vitam honorum fortasse amplius quam debent laudant: et ne qua elatio de laude subrepat: permittit omnipotens deus malos in obtreccionem et obiurgationem praeferre: ut si qua culpa ab ore laudantium in corde nascitur: ab ore vitupantium suffocetur.

De suspicionem malorum. Ca. IX.

¶ Rursum de malorum suspicionem vel infamia quam iniuste patitur merito moueri non debet. Unde Augustinus. Senti de Augustino ut libet: sola me in oculis dei conscientia non accuset. Unde et Gregorius. Inter verba laudantium et vitupantium: ad mentem semper recurrendum est: et si in ea non inuenitur malum quod de nobis homines loquuntur: in magna debemus leticia persilire. Quid enim si non omnes laudent: et conscientia nos liberos esse

demonstrat: Habemus Paulum dicentem: Gloria nostra haec est testimonium conscientiae nostrae. Job quoque dicit: Ecce in celo testis meus. Si ergo est nobis testis in celo: testis in corde: dimittamus stultos foris loqui quod voluerunt. haec Gregorius. Unde Hieronymus. Per bonam et malam famam a dextris et a sinistris Christi miles graditur: nec laude extollitur: nec vitupatione fragatur. haec Hieronymus. Quasi dicat: propter vitupationem hominum a statu suo Christi miles non deicitur: qui ex suae militiae dignitate non obstat hominum vitupio penes se habet saltem in spe certa unde consoletur: quia a domino suo ad magna promouetur.

De opprobriis et contumeliis. Ca. X.

¶ Oro opprobria et contumelie sunt peccatorum medicamentum. Unde Bernardus. Ego plagis conscientiae meae nullum iudico accommodatius medicamentum opprobriis et contumeliis. Itae sunt tutamentum. Unde Gregorius. Fit ut contumelias gratia magis quam ira debeat: quare interuentu de iudice pena grauior declinari posse confiditur. Sunt etiam bonitatis augmentum. Unde idem Gregorius. Boni per contumelias meliores existunt. Denique sunt ornamentum: quia secundum Chrysostomum. Si eis iniuste passi: non indigemus in remissionem peccatorum: propter ipsa coronabimur clarioribus coronis. Contumelia enim est sicut periculosus lapis

In corona hoīs: q̄ huiusmodi est nature z vīr-
tutis q̄d facit in deo solide manere vbi hoīm
est optime. **Uñ Greg⁹.** Justus mirāda agit z
opprobria recipit: vt qui erire foras p̄ laudes
potuit: repulsus cōtumelijs ad semetip̄m re-
deat: z eo se robustius intus in deo solidat: in
quo foris nō inuenit vbi requiescat: **h̄ Greg⁹**
Et vniuersalit̄ sūt argumēta alicui⁹ boni a deo
recipiēdi. Unde cū Dauid rex a Semei ma-
lediceret: z quidā de familia dauid hoc vindī-
care vellet: dixit ip̄e Dauid: **Dimitte eum vt**
maledicat mihi. Et seq̄tur: **Respiciat me de⁹**
et reddat mihi bonū p̄ maledictione hac ho-
sterna. Ad q̄d p̄positū: reuoca memorie x̄bū
illud saluatoris ad discipulos: **Beati estis cū**
maledixerint vobis hoīes zc: z plane videbis
q̄ maledictiones q̄s iustus vtr̄ patit̄ deo p̄i-
tante bonā mercedē copiose consequitur. De-
mū de cōtumelijs et opprobrijs nō turbari: s̄
potius gratulari debes: p̄pter hoc q̄ x̄pi pas-
sionib⁹ cōmunicas. **Uñ Petrus: Cōmunicā-**
tes christi passionib⁹ gaudete vt i reuelatione
glie eius gaudeatis exultātes. Sed et aposto-
lis quib⁹ dign⁹ nō erat mūdus: dignū esse cō-
tumelias pati materia fuit gaudij. **Uñ Lucas**
refert de hoc dicēs. **Ibāt apli gaudētes a cō-**
spectu cōcilij: qm̄ digni habitū sūt p̄ noie iesu

cōtumelias pati. **Digni iquit.** Vere enī maḡ
p̄sus dignitas ip̄os p̄ multis ad hoc electos
esse: vt mūdi sapientiā trāscendētes: facti stul-
ti p̄pter christū: toti mūdo illuderēt: quib⁹ di-
gnus nō erat mūdus. **Cur ergo tu ista refugl:**
quibus potius patiēter x̄pi et apostolorū eius
passionib⁹ cōmunicando gaudere z exultare
poteris: Nimirū si quis vestitus esset ignea
veste caritatis et diuini amoris: paz̄ haberet
timere muscarū tactū pungitiuū: q̄ nec aude-
rēt cōtingere ip̄m. Profecto sicut vere musce
se haberēt ad verā vestē si ignea esset: sic im-
pactiones: insultatiōes et blasphemie que ad
modū muscarū sūt satis pungitiue: se vidētur
habere ad habitū ignee caritatis: ita scilicet q̄
hūc habentē habitū presertim p̄fecte nō vidē-
tur ad cōtristandū cōtingere. **Uñ Bernard⁹.**
Dulce morture blasphemie sūt: musce mor-
ture insultatiōes sūt. **Hec Bernar.** Et bene
dicit: **morture: qz bonis homibus illate: sunt**
apud eos ignee caritatis q̄ntociti⁹ p̄sumpte.

De cōfusionibus. Ca. XI.

p̄ **Extremo de patiētibus cōfusionē audi**
Psalmistā dicentē: Imple facies eorū
ignominia: z querēt nomē tuū dñe. Confusio
ergo seu ignominia ad querēdū nomē dñi oc-
casio est siue causa. **Nomē q̄ppe ei⁹ est iesu:**

quod profecto adeo dulce est quod remedium est ignominie: utpote faciens hominem confusione et ignominie amaritudinem non sentire pro sua dulcedine. Viximur secundum Bernardum: Jesus est mel in ore: melos in aure: iubilus in corde. Denique non est tristitiam de confusione nisi duxerat peccatum adducere. Omnis enim alia quam hominem humiliat gloriam adducit. Quipe qui humiliatus fuerit erit in gloria. Attende etiam quod confusio et pena: aut illata est sine culpa: aut pro vera culpa. Siquidem sine culpa magna laudem homo meretur. Unde Augustinus. Non ita laudamus Iosephum cum frumentum distribuebat sic cum carcerem inhabitabat: Profecto esto quod omnes mortales confusione pene sine culpa illate nescirent esse illatam sine culpa: minus esset hic numerus respectu immortalium: apud quos innumerabiles patrum et gloriosos spirituum punitio sine carceris gloria maxima deberetur. Porro si pena inferretur etiam pro vera culpa: tunc nequaquam tristari habet qui pro modica pena euadit maximam: nec qui verecundiam maiorem pro minore. Unde secundum Proclum: hec maxima punitio est in malo manere impunitum. Et si quis videre seipsum posset tale habitum habentem: tunc utique gemeret eundem seipsum. hec Procli. Sed quomodo ille gemeret: si impunitus seipsum videret: eo utique intra se de se tali visio quam de se punito magis erubesceret.

Quintus liber continet consolationum remedia oportuna: contra illa turbantia que opponuntur potestati et dignitati. Et habet capitula. V.

- I De consolatione super carentia potestatis siue potestatis dignitatis et maiestatis.
- II De periculis et damnis maiestatem comitantibus.
- III De carentia regni.
- III De carentia ecclesiastice dignitatis.
- V De carentia episcopatus et prelature.

De consolatione super carentia potestatis siue potestatis dignitatis et maiestatis. Cap. I.

Primo ergo noli de potestatis seu potestatis carentia turbari: quia quanto potestates fuerint in statu altiori: tanto in periculo versantur maiori. Et ideo secundum Augustinum: quo plus ceteris unusquisque potest: eo magis sciat se esse sibi metumendum. Denique ad quid obiective optanda sit potentia manifestat Augustinus dicens. Optandum est ut potestas non deest nisi pro vitia: propter que vincenda potestates nolunt esse homines: sed volunt propter vincendos homines: ut quod hoc: nisi ut he victi false vincant: nec sint veritate sed opinione

Liber

victores. hec Augustin⁹. Et ideo etiā noli de potentie carentia vel dignitatis trīstari: quia scōm se nō sunt bone. **Uñ** Boetius. Si ipsīs dignitatib⁹ ac potestatib⁹ inesset aliqd naturalis ac pprii boni: nūq̄ pessimis puenirent: Nequaq̄ em̄ sibi aduersa solent sociari. Natura respuit vt cōtraria queq̄ īfīgantur. Ita cū pessimos plerumq̄ dignitatib⁹ fungi dubiū nō sit: illud etiā liquet: natura sui bōa nō esse que sese pessimis herere patiuntur. **Hec** Boetius. Nō est ergo ratio si quē de dignitatis seu potestatis carētia contingat pturbari: cū plerūq̄ pessimos et xpi hostes videamus eis fūgi. **Uñ** Aug⁹. Apud viros bonos indigna sit ip̄a dignitas: quā multi indigni possidēt. Porro si quales sint dignitates vel potestates: aut quid cōtra se habentē faciāt: et qd earū carentia significet agnosceres: nō sic eas appeteres: nec de earū carētia doleres. Profecto sūt vmbrales et cito transeūtes. Sed qd valet vmbra vel res vmbre similis: que non cōtinue adest hoī: sed trāsīt: nedū mutabilē sed velociter sicut vmbra: Sane premīū habentē vitij. **Uñ** Greg⁹. Occupatio seclariū dignitatū tanto facilius vitij premīū: quāto maiorib⁹ curis grauaf. Itē curis grauib⁹ eū onerāt: et eū sibi sibiectis supponūt. **Uñ** idem

Quintus fo. xxxiii.

Greg⁹. Quāto q̄s hic altius erigitur: tāto curis grauiorib⁹ oneraf: itq̄ ip̄is pp̄lis mēte et cogitatione supponitur: quibus p̄ponitur dignitate. Deniq̄ carētia ip̄alis potestat⁹ et dignitatis: qz ad actiones ordinat exteriorēs: significat et signū est qd deus tenere diligit non habētes. **Uñ** iterū Greg⁹: Sepe misericors deus quo suos tenere diligit: eo sollicitē ab exterioribus actionib⁹ custodit. Nā et plerūq̄ p̄familias ad eū laborē seruos dirigit: a quo sibiiles filios suspēdit.

De periculis et damnis maioritatem comitantibus. Ca. II.

c Eterū si q̄lia inducit maioritas siue superioritas p̄ experientia didicisses: ip̄as minus appeteres: ac de ei⁹ carētia minus doleres. Nimirū inducit maioritatē piculi. **Uñ** Isidorus: Quāto quisq̄ in superiori p̄stitut⁹ est loco: tāto in maiori versaf piculo. Itē inducit maioritatē peccati. Unde idē Isidor⁹: Quāto splēdoris honore celsior q̄s est: tanto si delinquat pctōr maior est. Item inducit maioritatē pene: q̄ ip̄i maiores sunt puniēdi. **Uñ** ex iure colligitur: qd maiores p̄ suo excessu grauius sūt puniēdi: qz exemplo illoz facilius alij possunt ad silia puocari. Sed qd hec et silia nō leuia sed graua sint: patet ex sentē

tia Seneca: q̄ dicit. Et in corporib⁹: sic i im-
 perio grauissim⁹ est morb⁹ q̄ a capite diffun-
 ditur. Deniq; p̄ter hec maioritas regim̄is seu
 superioritas inducit distractionē cordis ⁊ cōfu-
 sionē mēt̄is impediētē in cōmissis exequen-
 dis. **Uñ Greg⁹.** Sepe suscepta cura regim̄is
 cor p̄ diuersa x̄berat: ⁊ impar quisq; ad sin-
 gula inuenit: dū cōfusa mētē diuidit ad mlt̄a.
Insup ille qui est mille artifex utiq; artē habz
 sagittādi: cui⁹ sagitte acute: q̄ sicut insidiosus
 iacit eas occulte et frequentius in maiores et
 statu superiores. **Uñ Greg⁹.** Om̄is q̄ dispēsan-
 dis rebus terrenis p̄sident: occulti hostis iacu-
 lis latius patet. hec **Greg⁹.** Nec gratis dicit:
 latius: qz iuxta latitudinē eorū qui lōge lateq;
 s̄sunt sue p̄sidentie habet dicta iacula pertime-
 scere. Caue etiā ne in tra q̄ras superioritatē ho-
 norē: ne idcirco mor̄ i celo p̄sequis cōfusionē:
 ⁊ a societate seruoꝝ x̄pi exclusionē. **Uñ Chry-
 sostom⁹.** Quicumq; desiderauerit primatū in
 terra: inueniet cōfusionē in celo: nec inter ser-
 uos x̄pi cōputabit q̄ de p̄matu terre certauerit:
 nec vnusquisq; eorū festinet quō alijs ma-
 ior appareat: sed quō oibus inferior videat.
 hec **Chryso.** Mimirū hoc verse sentētie nitit̄:
 vt sicut primatū querēs in tra: cōfusionē non
 modicā inueniet in celo: Sic festinās oib⁹ vi-

deri inferior in terra: immēsam gl̄iam ⁊ hono-
 rē i celo: id est: apud celoꝝ dñm ac dñam ⁊ ce-
 li militiā p̄sequitur. Absit em̄ q̄ inferiorē se dili-
 gēs videri minus in celo aut minorē gl̄oziam
 cōsequitur: q̄ superior hic esse querens cōfusionē
 in celo patiat̄. **Rursus cōsidera** q̄ fili⁹ vnige-
 nitus cuiuspiam maximi regis vel impatoris
 tritari hac de causa nō posset: q̄ aliquo statu
 vel officio mimo careret aut illo priuaret: qd̄
 sue nequaq; dignitati cōpeteret: vt si officiuꝝ
 qd̄cūq; mechanicū vel etiā simplicī militi cō-
 gruēs ip̄m nō habere cōtingeret. **Igitur** nec
 christianoz aliq;: vtpote eterni regis existēs
 nō solū filius: sed nūc in spe ⁊ tandē in re regis
 seculoꝝ dominiq; vniuersoz etiā heres: trita-
 ri habet: si nō ad dñum vl̄ statū dignitati sue
 mīme congruū exaltet̄: aut tali habito si p̄ue-
 tur: quia p̄fecto mūdani status homini chri-
 stiano et tanti regis filio minus sūt p̄gruētes.
Deniq; o homo: aut sapiēs es: aut stult⁹. Si
 qd̄em sapiēs es: dominio nō indiges te cōten-
 tus. **Unde Seneca.** Seip̄o cōtētus ē sapiēs
 ad bene viuendū. **Uñ ⁊ Ambrosius.** Sapiē-
 ti nihil alienū nisi qd̄ virtuti incongruū. Vir-
 tutes aut̄ dominia nō adiciūt seu pariūt: qn̄
 immo iā partā magis abicere solent. Si aut̄
 es stultus tibi nō expedit dñari: quippe ip̄um

fusi dñiū stultū hōiem seruire facit. Vñ idē Ambrosius. Est sapiēti seruire libertas. Ex q̄ colligitur q̄ stulto etiā impare seruitus est: et q̄d pei⁹ est cū pauciorib⁹ p̄sistit: plurib⁹ dñis et grauioribus seruit suis cupiditatib⁹: quaz dñationē nec nocte pōt fugere nec die: qz itra se dños hz: intra se seruitiū patit intolerabile.

De carentia regni. Cap. III.

Porro si de carentia regnū turbaris: estimo q̄ non ob aliud nisi qz p̄ regnū dñari velles alijs. Sed scias q̄ tu paucis respectiue: tibi autē irrationabiliter dñarentur multo plures siue plura penit⁹ irrationabilia. Vñ Seneca. Sicut hōibus reges: ita regibus desideria dominantur. Hoc est regnum: nolle regnare cū possis. Vis ergo regnū: do tibi magnū: rege teipm. Hec Seneca. Et certe magnū est regere seipm. Nimirū regere seipsum nō p̄tingit sine motu tā interiorū q̄ exteriorū debito regimine: quoz quidē motu et eozū obiectoz est q̄si infinita multitudo. Vñ et Hugo. Solus is regnat q̄ deposito cordis impio lege rationis ordinat totā familiā motu interiorū et exteriorū. Si p̄surgat leonina rabies: punit p̄ patientiā. Si petulantia hirci: p̄ abstinentiā. Si ferocitas apri: p̄ mansuetudinē. Si supbia unicornis: p̄ humilitatē. S; quis

est hic et laudabim⁹ eū: atq; vt dignū imperio coronabimus eū: hec Hugo. Deniq; vix aliquis intelligēs regnare appeteret: si q̄s grauis finis eius esset: bñ cōsideraret. Oportet enim regnare volentē in futuro reddere rationem. Vñ hec cōsiderans Isidorus: Cognoscāt inquit p̄ncipes seculi deo se debere rationē esse reddituros. S; p̄fecto nō est modicū atq; leue deo reddere rationē: quēadmodū nec sunt modica de quib⁹ ratio est reddenda. Sūt enī oīa que regib⁹ incūbunt. De quib⁹ audi Hieronymū. Regū inq̄t est p̄riū facere iudiciū atq; iusticiā: et liberare de manu calumniātū vi oppressos: et pegrino et pupillo quoq; et vidue: qui facilius opprimūtur a potestatib⁹ p̄bere auxiliū. hec Hiero. Sed quō reddet rex rationē deo qui nō a re nomen habet: sed ipm indign⁹ vsurpat: contra illā sententiā Isidori: Qualis rex esse debeat p̄rie cōsideratis. Reges inquit a regēdo vocati sunt: Ideoq; recte faciēdo regis nomē tenetur: peccādo amittit. Recte ergo illi reges vocāt qui tā semetipos q̄ subiectos bene regendo modificare noūt. hec Isidorus.

De carētia ecclesiastice dignitatis Cap. III.

Liber

O Emū si sanctorū doctorū dicta legisses: merito de prelature seu dignitatis ecclesiastice carētia: ac etiā de puatione magis gauderes quā doleres. Nimirū sanctorū doctorum sententię contra platos et quoscūque hūtes ecclesiasticas dignitates sūt satis terribiles. Vñ fm Chrysostomū: plati propter altitudinē dignitatis in eodē genere peccati grauius cadunt quā subditi. Vñ et Hieronym⁹. Deterius in p̄p̄lis prelati delinquūt: ac pro hoc ipsi crudeli⁹ quā ceteri puniunt. Unde etiā Greg⁹. Scire prelati debent: quia si p̄uersa p̄petrāt: tot mortib⁹ digni sūt: quot ad suos s̄bditos p̄ditionis exempla trāsmittūt. Unde necesse est vt tāto se cauti⁹ a culpa custodiāt: quāto pro p̄raua quā faciūt nō soli moriūtur. Vñ et Bernar. Grauiori et piculosoꝝ debito tenētur astricti: quā pro multis aiabus reddituri sūt rationē. Cur etiā homo hoc appetis: quo adepto plerūque cōfusionem non euadis: Nempe indisciplinati mores s̄bditorū nō mediocriter faciūt ad cōfusionē rectorū. Vñ Chrysol. Quēadmodū vidēs arborē folijs pallētibus marcidā: intelligis quā aliqua culpā habet circa radicē: ita cū videri populi indisciplinātū sine dubio cognosce quia sacerdotiū eius nō est sanū. Vñ Ambrosius in defectu correctionis: pudoris verecundias

Quintus xxxvi

recognoscēs: dicit: Quid ergo vos arguo cū possitis me vno sermone cōvincere? Cōuincor em̄ cū in hac parte clericos vobis magis video negligētes. Quō em̄ possum corrigere filios: cū patres emēdare nō possum? Aut quā fiducia succēseam laicos: cū a cōsortibus pudoris verecūdia cōticescā: hec Ambro.

De carentia episcopatus et prelature. Caplm. v.

Ine ipse ep̄s propter hoc nō est ab ipsius etiā p̄p̄li correctione excusatus: quia vt Beda testatur. de manu ep̄i peccata p̄p̄li requiruntur. Tu insup qui ep̄atum desideras: audi terribilē Augustini sententiā: Cogitet inquit religiosa prudentia tua: nihil apud deū miserabili⁹ aut dānabili⁹ ep̄i aut presbyteri officio si p̄functorie aut adulatorie res agatur. hec Aug⁹. Sed profecto quā vix vnquam res hec agi valeat nisi p̄functorie et p̄ cōsequēs dānabiliter: patet propter maximā difficultatē in regendo. Vñ Greg⁹ nazāzenus. Quāuis inquit p̄difficile sit scire regi: id est: regenti se obtemperare: multo difficili⁹ est scire alios regere Cuius scz regim̄inis: quāto spes et gloria maior est: tāto piculum quippe graui⁹ habentib⁹ intellectū. Nā et si quid est in rectore vitiosum

moribus: facile in eos qui ad obtemperandum et
 presto sunt transfunditur: et multo facilius malum
 ab eo transit: quam si quid in eo virtutis et industrie
 fuerit. **Hec Gregorius.** Ex predictis profecto patet:
 quod pauperibus clericis vel monachis civibusque
 et mechanicis infinitis: non pressis curis super-
 fluis: ob animorum suorum libertatem et periculorum
 elongationem multo melius sit quam ceteris in di-
 gnitatibus quibuscumque constitutis. Gaudeant er-
 go tales et deo gratias referant: quia eos de multis
 liberavit periculis. Sed non obstantibus predictis
 platorum periculis: heu multi ambitiosi hodie
 ad curas et dignitates aspirant eas affectando
 et quicquid nimis importune se ad ipsas ingerunt:
 eas pro se vel alios procurando. Et insuper quidam
 episcopi et ceteri prelati ad aliam ecclesiam pinguiorem pro-
 moti: nihilominus ecclesie prioris querunt etiam pro-
 sores ad tempus institui: ponentes lapidem super
 lapidem ne intraret in gloriam dei: habentes quidem
 unam ecclesiam intitulatam: volunt habere et aliam com-
 mendatam: et quam antea male solam rexerant: eidem
 postea cum alia bene providere presumunt. **De er-
 go istis miseris et iteque:** quia ad hec ut plu-
 rimum movetur ex avaricia et ambitione. **Taceo**
 de guerris episcoporum: ex quibus sepius sauciatur con-
 scientie eorum. Accipiunt a regibus seu imperatori-
 bus regalia quasi pro hec in guerris excusarentur

a culpa: Sed profecto reges et imperatores po-
 tius deberent ab episcopis accipere cuncta et cetera pe-
 nitentie arma. **Pertraheo** de superfluis episcoporum et
 aliorum prelatorum expensis cum amicis carnalibus
 et personis inutilibus ac indignorum promotionibus: quod
 etiam ad ipsorum episcoporum aut prelatorum non modicum fa-
 ciunt periculum. Denique maledicta pestis ambitio-
 nis heu tota iam infecta religionem christianitatis: et
 scandalum toti mundo parturit tam in clericis quam in
 religiosis. **Et utinam** ambitiosi attenderent verba
 domini: quibus contra eos invehitur quodam loco
 evangelii dicens: **De:** id est: eterna damnatio vo-
 bis scilicet immiet qui diligitis primas cathedras.
De quippe in sacra scriptura notat eternam dam-
 nationem et gehene supplicium. **Sed:** heu: hec di-
 ctio: huius seculi peregrinationem et presens exi-
 lium. **Unde Chrysostomus.** **Hec dictio:** **ve:** scilicet in scri-
 pturis dicitur de his qui non possunt evadere a fu-
 turo supplicio. **Et** vide quod dominus non dicit: qui ha-
 betis: sed quod diligitis: non arguens et vituperans
 eos quod his utuntur ex officio et ordine: sed eos quod de-
 um habent amant: vel deum non habent affectant:
 quod procedit ex ambitione. **Unde et Gregorius** in mo-
 ralibus. **Cui esse nunc iudicem libet:** huic videre
 tunc iudicem non libet. **Non** dicit: quod iudex est: sed cui
 esse iudicem libet: animus videt non gradum redargu-
 ens: et ad voluntatem non ad factum vituperationem

referens. Qui autem videre iudices tunc non libet: de numero reproborum se esse non dubitet. Sic enim electi tunc de visione iudicis gaudebunt: quia appropinquat eorum redemptio: sic reprobi de visione iudicis dolebunt: quia appropinquat eorum perditio. Si autem: ut dicit Chryso. diligere talia est inculatio: quod malum est studere ut his aliis potius: Sane si quis dignitatem pro bono obedientie sine affectione et complacentia suscipit et tenet: sic est meritorius. Si vero affectio et complacentia accedit: sic est mortiferum. Quicumque ista bene pensaret: mixtum si unquam principatum non habitum affectaret: vel habitum ex corde diligeret: nisi omnino cecus et immemor sue salutis existeret. De istis tamen cecis et sue salutis oblitis: heu hodie multi sunt qui principatum quem diligunt: sue salutis proferre non metuunt.

Sextus liber continet consolationum remedia oportuna contra turbativa que opponuntur parentele et generis nobilitati. Et habet capitula. VI.

- I De consolatione super carentia magne parentele.
- II De carentia liberorum.
- III De carentia fratrum et consanguineorum.
- III De carentia et defectu natalium bonestorum.

V De carentia nobilitatis.

VI De aliquorum de parentela vilitate vel indignitate.

De consolatione super carentia magne parentele. Caplm. I.

Primo igitur parentelam magnam habere non desideres: quia malum tui desiderares. Nisi enim ad omne beneplacitum cuiusvis eorum fueris: apud ipsos spretus et contemptus haberis. Si autem ad eorum beneplacitum te forsitan exhibueris: cum de licitis et honestis homines seculi non consueverunt contentari: mala plurima spiritualia et corporalia evadere non poteris. Rursus si caput parentele fueris: quanto ex maiori personarum numero illa consistit: tanto maiori cura te monet: malorumque instantia et maiori veratio te gravabit. Porro si tu non caput sed unus de cauda fueris: nisi multitudini quam mente confusa est consentias: miser eris: et tanquam non sis parentatus ab omnibus dereliqueris. Quid ergo lucrum: quod commodum vel solatium attulit tibi parentele magnitudo: nisi forte ignominiam: quam vel vitis claritudinem tuam et suam maculabit: vel paupertate si incostans fortuna eos deseruerit: gloriam tuam et genus humiliabit: Denique si tu bene prospexeris: ob modicam parentelam pauciora incommoda sustinebis:

q̄ si totā vrbē replere vel patriā etiā videren-
tur. Scias etiā q̄ cuius magna est parentela:
requirit etiā q̄ magna sit eius expēsa: q̄ mul-
totiens fieri nō potest sine graui dei offensa.
Si abundat: est qui petat subsidiū qđ etiā im-
pēdere nō est licitū. Si vero sit minus abun-
dans et forte paupertate depressus: quanto
maioris et clarioris parentele fuerit: tātō ma-
iorē etiā a suis cōtempnū sustinebit. Verecū-
datur eū cognatū recognoscere: verecūdatur
et ipse hoc coram extraneis asserere: timēs se
ob hoc spuritū reputari. Nec min⁹ verecūda-
tur labore miserū victū querere: dicere habet:
fodere nō valeo medicare erubesco. Tu ergo
de magna et alta nō appetas esse parētela: sed
de humill̄ sis cōtentus et parua.

De carentia liberorū. Ca. II.

porro si liberis careas nō multū doleas:
nescis em̄ quales essent q̄s haberes. Nā
vix potest esse qn̄ in eis v̄l eorū vxorib⁹ aut ma-
ritis filiaz vel i filiis filiorū aut filiab⁹ defectū
aliquē rep̄res te medullitus tristatē. De-
lius ergo videt esse cordi tuo vt liber sis a li-
beris: ne liberi te diuersis modis occupantes
a te tollāt animi liberi atē. Pertimescēdū val-
de est si multas habeat quis ples: corq̄ parē-
tis exagitur circa trāsitoria: nec curat quorū

modo habeat dūmodo multa habeat. Unde
br̄s Greg⁹ i moralib⁹ Job: super illo passu:
Nati sunt ei filij septē. Sepe ad auariciā cor
parētis allicit fecūditas prolis. Eo em̄ ad am-
bitū congregāde hereditatis accenditur: quo
multis heredib⁹ secūdat. hec Gregorius.

De carētia fratrum et cōsanguineo- rum. Capm. III.

rursum de carentia fratrum vel cōsanguī-
neorū nō doleas: qz v̄l sic est q̄ habitos
diligeres: v̄l nō diligeres. Si ipsos nō dilige-
res: vt quid eos habere velles? Si vere ipsos
diligeres: teipm̄ in regno celesti plurimū im-
pedires. Quippe seruire deo regnare est. Sed
p̄fecto q̄ deo p̄fecte seruire desiderat: necesse
est vt carnalem p̄sanguineorū affectionē post-
ponat. Vñ Ambrosius. Cui portio de⁹ est ni-
hil debet curare nisi deū: ne alterius impedia-
tur necessitatē munere. Qđ em̄ ad alia officia
cōfertur: hoc quidē religiōis cultui decerpit.
Hec enim vera est sacerdotis fuga: abdicatio
domesticorū: et quedā alienatio carissimorū:
vt suis se abneget qui seruire deo gestit vel eli-
git: hec Ambrosius. Insup si fratres vel con-
sanguineos habere desideras: cura de spūali-
bus: de quib⁹ in libro patrū sic legit. Sūt or-
nati moribus et caritatis vinculis velut qua-

dā germanitate cōstricti. hec sibi. Et nōne magis q̄ carnalis vera est illa fraternitas vel cognatio: quā nō sanguinis vicinitas: sed morū cōformitas et animoz vnitas in christi caritate solet opari: Vñ Hieronym⁹. Vera illa necessitudo est et xp̄i glutino copulata: quā non utilitas rei familiaris: nō p̄ntia tantū corporoz: nō subdola z palpās adulatio: sed dei timor z diuinaz scripturaz studia cōciliāt. hec Hieronym⁹. Deniq; nō carnalis fraternitas siue cōsanguinitas heredes regni cōstituit: s̄ quoz rū est pulchra et casta generatio cū caritate: hoz fraternitas seu cognatio tanq; filioz dei p̄ris heredes dei cōstituit: coheredes aut xp̄i. Ex his igit̄ restat q̄ de cognatione carnali minime est curandū: s̄ de sp̄iali illoz quibus est in hereditate salutis etnaliter cōgandū.

De carentia et defectu nataliū honestozū. Caplm. III.

p̄ Reterea de defectu nataliū n̄ erubescas: qz si tu sis honestus nō est tibi curandū qualib⁹ parentib⁹ sis natus. Vñ Augustin⁹. Undecūq; homines nascant̄: si parentū vitia nō sectant̄ honesti z salui erūt. Vñ Chrysol. Nūq; de vitijs erubescam⁹ parentū: sed vnū illud queram⁹ vt semp amplectemur virtutē. Vñ etiā Hieronym⁹. Nasci de adulterio non

est eius culpa qui nascit̄: sed ill⁹ qui generat. Et itez. Dñs noster iesus xps voluit nō solū de alienigenis: s̄ etiā de adulterinis cōmixtionibus nasci: nobis magnā fiduciā prestās: vt qualicūq; modo tñ vt eius vestigia imitemur ab ipsius corpore nō separemur: cuius p̄ fidē mēbra effecti sumus. Hec Hieronym⁹.

De carentia nobilitatis. Ca. V.

c̄ Eterū de ignobilitate generis nō turberis: quia si velis prestantiorē nobilitatē cōsequi poteris. Hec profecto illa est: que nō ex diuitijs tēporalibus: sed ex thesauris ozis sp̄ialibus. Vñ in decretoz volumine dicitur. Nos qui possumus nō ex locoz vel generis dignitate: s̄ mox nobilitate innotescere debemus. Verū qd̄ de ea generis nobilitate multū curas quā deus parū curat. Vñ Hierony. Sūma apud deū nobilitas ē clarū esse virtutibus. Vñ z Chryso. Ille clar⁹ ē: ille s̄blimis est: ille nobil⁹: ille tūc integrā nobilitatē suā putet si dedignetur seruire vitijs z ab eis supari. Vñ z iterū Hiero. Ille apd̄ deū pest potior: nō quē nobilitas generis: nec dignitas seculi: sed quē deuotio fidei et sancta vita cōmedat. Et ideo vt hortatur idem Hieronym⁹. Nulli te vnq; de generis nobilitate p̄ponas: nec ob-

furiores quoslibet et humili loco natos te in-
 feriores putes: nescit religio nostra personas nec
 conditiones hominum sed animas inspicit. hec Hieronimus.
 Igitur saltim apud religiosas mentes inter no-
 biles genere et ignobiles non est differentia: quod si
 forte apud non religiosos fuerit: non est cura. At-
 tende etiam quod plerumque nobilitati vitium est annexum:
 et ideo de ea minus est curandum. Unde Hieronimus.
 Plerumque nobilitas carnis ignobilitatem parit
 mentis. Unde et Gregorius. Nonnullis solet nobilitas
 generis parere ignobilitatem mentis: ut minus se
 in hoc mundo despiciant: qui plus se ceteris ali-
 quid fuisse meminerint. hec Gregorius. Sed perfe-
 cto melius est nobilem hominem habere interio-
 rem et mentem: quam exteriori et carne: quia secundum men-
 tem homo est factus ad dei imaginem: et mens
 superior pars est anime et caput eius. Minime
 etiam te potest impedire ignobilitas generis ne
 gloriosus efficiaris. Unde Chrysostomus. Quid prodest
 ei quem sordidant mores clara generatio: Aut
 quod illi generatio vilis quem mores adornant: Ipse
 enim vacuum se ab omnibus bonis actibus ostendit quod
 gloriatur in patribus. Et iterum. Velis est de contemptibili
 genere clarum fieri: quam de claro genere contemp-
 tibile nasci. Qui enim de claro clarus nascitur: gloria
 claritudinis eius non est eius solius: sed etiam et
 generis. Qui autem de contemptibili genere cla-

rus egreditur: tota gloria claritudinis eius est solius.
 Qui vero de contemptibili genere contemptibilis
 nascitur: omnis turpitudine illius est eius solius. Ideo
 melius est ut in te gloriemur pariter quam tu in par-
 tibus. hec Chrysostomus. Multo ergo melius est nobilem
 esse seu perfectum in persona propria siue per conditiones
 personales et quasi essentielles: quam per contractas a
 parentibus conditiones extrinsecas et quasi ac-
 cidentales. Si quid enim boni in nobilitate est: illud
 solum in virtute consistit. Unde Hieronimus. Nichil
 aliud video in nobilitate appetendum: nisi quod no-
 biles quadam necessitate cōstringuntur ne ab an-
 tiquorum probitate degenerent. Unde et Boetius.
 Si quid est in nobilitate bonorum id esse arbitror
 solum ut imposta necessitudo videatur ne a ma-
 iorum virtute degenerent. Igitur qualiumcumque
 parentum filius dicaris: non poteris esse ignobi-
 lis nisi sola opinione. Sed nobilis es in veritate:
 si tamen non per vitia te degeneraveris.

De aliquorum de parentela vilitate
 vel indignitate. Capitulum VI.

O Emu inde non turberis si de tua parentela
 humiles quosdam habes et ignobiles. Nam
 si inde turbaris: hoc ideo est: quia inde verecun-
 daris: quod plane ascribitur tue superbie. Proin-
 de nimis tu de ipsis ut de magis humilibus ha-

beres potius gloriari: et ipsi de te tanquam de superbo et vitioso possent erubescere. Glorieris igitur de ipsis ut de exaltatis: ipsi vero de te erubescere possent: et tu magis de te humiliando. Regula enim hec seu diuina sententia irrevocabiliter stabit: qua dicit: Qui se exultat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabit. Consulo itaque ut pares tibi illos estimes et si non maiores: muta iudicium et te estimes vilioris et inferioris vel secundum interioris hominem. Et certe verum estimares si non mundi iudicio: tamen ceteris: pro ut patebit in iudicio universalis. Quid igitur tibi de exteriori nobilitate generis: et cur de ignobilitate exteriori aliorum tue pariter erubescis. Sunt enim illi forte magni coram deo: faciente hoc eorum humilitate: quorum interioris nobilitatis claritas evidentius finaliter apparebit: quando nobiles mundi obscurabuntur et interiores tenebras mittentur.

Septimus liber continet consolationum remedia oportuna contra illa turbantia que opponuntur diuitiis et rerum facultati. Et habet capitula. V.

- I De consolatione super diuitiarum siue rerum temporalium carentia.
- II De pditione pecunie et aliarum rerum.

- III De abdicatione vel relictione temporalium
- III De paupertate.
- V De penuria.

De consolatione super diuitiarum siue rerum temporalium carentia. Ca. I.

p Rimo igitur tritari non debes de diuitiarum seu rerum temporalium carentia: propter multa que operari solent mala. *Uñ Bernardus* *Beatus* qui post

illa non abijt que possessa nos onerant: amata inquinant: amissa cruciant. Et iterum. Diuitiarum amor insatiabilis longe amplius desiderio torquet animam quam refrigeret usu suo: utpote quarum acquisitio laboris: possessio timoris: amissio plena doloris est. hec Bernardus. *Uñ et Augustinus*. Abijce a te diuitiarum onera: abijce vincula non voluntaria: abijce anxietates et tentoria que te pluribus annis inquietant. Et iterum. *Uñ dicitis* rebus nostris nullum maius eorum accipimus precium quam nos ipsos: implicati enim talibus nostrum non eramus. Et iterum. Aurum amplius cruciat apud quem largius fuerit: aurum amatum se nihil de sua possessione permittit: refundit ei reatum suum cui usum negat. Et iterum. Aurum est macula laborum: periculum possidentium: aurum eneruatio virtutum: aurum malus dominus: perditorum seruus.

Liber

Et iterū. **D**orbus diuitiarū est supbia: nam grandis animus est qui inter diuitias isto modo non temptatur: sed maior animus diuitias vincens contemnedo. hec Augustinus. Unde etiam Chrysostomus. Diuitiarum sequela est luxuria: ira intemperans: furor iniustus: arrogantia: supbia: omnesque irrationabilis motus. **U**nus et Petrus Rauennensis. Auri custos: seruator argenti securitatem non habet: nescit quietem: et cui deest securitas quies perit: pena diues est ille et non census. Unde et Beda. Familiaris res est: humanum cor opibus ac libertate dissolui: erumnis vero ac paupertatibus ad semetipsum recolligi. Denique multum est difficile habere diuitias et cor non apponere: dicite domino in euangelio: Ubi est thesaurus tuus ibi et cor tuum. Sed periculosum valde est cor apponere: immo et mortiferum. Corde enim spinis attracto: necesse est hominem mori. Et certe diuitie sunt spine: teste saluatore in quodam loco euangelij: Ubi et Gregorius testatur dicens: quod diuitie spine sunt: quod cogitationum suarum punctioibus mentem lacerant: et cum usque ad peccatum pertrahunt: quasi inflicto vulnere cruciantur. hec Gregorius. Bene igitur est mortiferum cor apponere. **U**nus et ne hoc periculum incurramus: premonuit nos dominus per prophetam dicens: Diuitie si affluant nolite cor apponere. **Da**

Septimus xliii.

cor enim cura est sibi de corde: a quo dependet interioris hominis vita spiritualis: sicut a corde carnali vita carnis. Sine autem magno periculo potest manus apponi homini spinis: non ad eas manu comprimendum siue concludendum: sed amouendum per largitionem elemosinarum: aperiendo largam manum ad distribuendum. Insuper diuitie possesse saltem absque promptitudine eas relinquendi propter deum: disciplinatum christi derogant. **U**nus ipse christus in euangelio: Omnis inquit qui non renunciauerit omnibus que possidet: non potest me esse discipulus. Et propter predicta mala attende quod dicitur in Ecclesiastico: Si diues fueris non eris immunis a delicto. Et rursus in euangelio: Quia diues difficile intrabit in regnum celorum. Igitur his omnibus malis consideratis: attende verba Bernardi dicentis: Querat diuitias paganus qui sine deo viuit: querat iudeus qui terrenas promissiones accepit: Sed qua mente christianus diuitias querit postquam christus beatus esse pauper predicauit: Et sectare illud salubre Ciceronis documentum utilitatis pariter et honestatis. Plenum diuitijs inquit sine diuitie esse: tu vero profer virtutem diuitijs. **N**am si uoles diuitias cum virtute comparare: vix satis in te nec tibi videbitur diuitie que virtutis pedis que sunt. hec ille. Et ideo legitur de Socrate thebano: quod cum ad

Liber

philosophādū athenas pgeret: nō putans se posse et virtutes simul et diuitias possidere: magnum pondus auri in mare proiecit dicens: Abite pessime diuitie: ego vos mergā ne ego mergar a vobis. Nō solū ergo carendū est diuitijs: sed sūt etiā spernēde atq; abijciēde: non tamē inutiliter sed in vsus pauperū meritoze: ne virtutib⁹ obicē ponāt. Et euacuādū est cordis scriniū ab eis ne ipm onerēt et inquietent. **Uñ Hieron.** Si inquit habes vēde et da pauperibus: si non habes grandī onere liberatus es. Fertur autē et Bernardū: audito q; sexcete marce p quendā abbatē sibi transmissē: essent spolio depdite: hec verba dixisse: Bñdictus de⁹ q; nobis peccat ex hoc onere. Sz et de dio gene legit: q; cū ei a capite fur de nocte sacculū cū nūmis subtrahere conaret: tolle inquit infelix vt facias vtrosq; dormire. Ex pdictis ergo breuiter collige q; virtutes sunt opibus pferende: Quia scdm Bernardū: vere diuitie nō opes: sed virtutes sunt: quas secū cōscientia portat vt in eternū diues fiat.

De perditiōe pecunie et aliarum rerum. Capl. I. II.

¶ **Uñ** nō d'leas de pecunie vel aliarum rerū pditiōe siue alioz dānoz illatiōe: s

Septimus xlii.

potius gaude de tuipius conseruatione vel alia vtilitate. **Uñ Seneca:** Omnia pdidisti: sed cū oibus perire potuisti: Noli cōqueri q; incideris: gaude q; euaseris: Qui se habet nihil pdidit. **Et iterū.** Pecuniam perdidisti: o te felicē si cū illa auariciā pdidisti: s; si illa manet apud te: es tāto felicior quo tanto malo materia sducta est. hec Seneca. Sed nonne est melius pecuniā vel alia temporalia: et cū illis etiā auariciā pdidisse: q; in piculo perditiōis suip⁹ māsisse: Audi adhuc et alia vba eiusdem. Pecuniā inqt pdidisti: et illa q; multos: eris nūc in via expeditior: domi tutior: exoneravit te fortuna si intelligis: et tutiore posuit loco. Damnū putas s; remediū est: reflex: gemis: miserū te clamitas q; opib⁹ excussus es: tuo vitio ista tibi iactura tā tristis est: nō tam moleste ferres si tanq; perditurus habuisses. Hoc etiā te poterit cōsolari: q; forte res illas quarū amissionē deploras nō semp habuisti. **Uñ Greg⁹.** Dagna p̄solatio in rerū amissione est illa tēpora ad mentē reducere: quib⁹ nos p̄tingit res quas pdidimus nō habuisse: vt dū vnusquisq; intuet q; aliquā illa nō habuit: dolorē tempet qd amissit. hec Greg⁹. Item ex hoc merito debes p̄solari: quia tua nō erāt que pdidisti. Audi de hoc exemplū qd Sene

Liber

ca narrat de quodā. Stilbon inq̄t capta p̄ria: amissis liberis: amissa vxore: cū ex incēdio publico solus ⁊ tamē beatus exiret: interrogāti demetrio: nunq̄d oīa pdidisset: Rēspōdit: nihil perdidit: oīa bona mea mecū sūt: Justicia: X̄tus: prudētia: Nihil em̄ bonū putare potuit nisi q̄ eripi nō posset. Unde Ambro. Non sūt inquit bona hoīs que secū ferre nō potest. Scias etiā q̄ ablatio seu p̄uatio rex in terris amatarū magnū parit fructū. Vult em̄ deus q̄ homo iā celestis factus: deū pure diligēs: et que sursum sūt sapiens: minimā curā habeat de his que sūt sup terrā: et q̄ amores hoīs a deo se nimis nō elongēt: p̄sertim ad terrena. Demū sancti viri rebus amatis etiā licitis se priuare solēt: vt ab illicitis facilius se abstineant. Unde Greg⁹. Habent inq̄t sancti hoc p̄priū: nā vt semp ab illicitis longe sint: a se ple-rūq̄ licita abscindunt.

De abdicatione vel relictione tēporaliū. Caplm. III.

Ceterū nō tristeris de abdicatione et relictione temporalium: nec timeas defect⁹ eorū. Vñ Chryso. Aialia fecit deus p̄pter hominē: hominē p̄pter ipsum. Vñ Hugo in dīdascalico. Vnde homo dicit mūd⁹ quō ama-

Septimus xlv

uit te q̄ p̄pter te fecit me: seruo tibi q̄ fac⁹ sū p̄pter te. vt tu seruas illi q̄ fecit me ⁊ te: me. p̄pter te et te. p̄pter se: si sentis bñficiū redde debitū: si accipis benignitatē redde caritatē. h̄ Hugo.

De paupertate. Caplm. III.

Itergo animalib⁹ ministrat p̄pter hominē: quomō hoibus nō ministraret p̄pter seipsum: Vñ ⁊ Hieron. Paupertatē times: s̄ beatos paupes xp̄s appellat: de cibo cogitas sed fides famē nō timet. S⁹ ⁊ psalmista dicit: Facta cogitatū tuū in domino et ipse te enutriet. Vñ et Thomas de aquino. Licet ille q̄ dat oīa p̄pter xp̄m s̄trahit sibi aliq̄d auxiliū vite: nō tamē om̄e: q̄ adhuc manet ei auxiliū diuine p̄uidētie: que ei in necessarijs nō deerit et fidelīū deuotio. Et iterū. Ille q̄ dimissis oībus p̄pter xp̄m spem habet vt sustētetur a deo: nec p̄sumptuosus est nec tēptat deū: tū q̄ fiducia debitā de deo habet ex diuina auctoritate conceptā: tū q̄ remanēt fideles deuotī p̄ quos ei potest et debet satisfieri. Vñ etiaz Augustin⁹. Tu xp̄iano: tu dei seruo: tu bonis operibus dedito: tu dño suo caro aliq̄d existimas defecturū: an putas q̄ qui xp̄um pascit a xp̄o ipse nō pascat: An putas frena deerunt quib⁹ celestia et diuina tribuūtur: Unde bec

Liber

incredula cogitatio: vñ impia z sacrilega meditatio: Audi et Hieronymū. Christ⁹ inquit est omnia: vt q̄ ppter christū omnia dimiserit: vnū inueniat pro oibus: z possit libere clamare: pars mea dñs. Vñ Augustin⁹. Nō displiceat tibi paupertas tua: nihil pōt ea diti⁹ inueniri. Vis noscere q̄ locuples sit: celum emit. Vñ etiā Chryso. Paupertas inquit est portus trāquillus: nihil opulētius eo qui paupertatem sponte diligit et cū alacritate suscipit. Unde z Leo papa: Semper diues est christiana paupertas: nec pauet in isto mūdo indigētia laborare: cui donatū est in omniū rerū dño omnia possidere. Operantib⁹ ergo que bona sūt: nō oīno est metuendū: ne eis desit facultas operandi. hec ille. Nempe ppter paupertatem voluntariam a deo amaris. Vñ Cassiodorus. Pauperes xpī sūt vitīs vacui: sed virtutib⁹ pleni: sūt respecti hoībus: s̄ acceptabiles deo. Itēz p eam ad pfectionē vie: z ad p̄riam celestē minaris. Audi de primo Origenē. Ille inqt qui vt fieret pfectus tradidit bona sua paupibus: nō in ipso tempore quo tradidit fiebat omīno pfectus: s̄ ex illa die incepit speculatio dei adducere eū ad oēs virtutes. Vñz Ambrosius. Silendi patientia: oportunitas loquēdi: z cōtēptus diuitiarū sūt maxima fundamēta viri

Septimus xlvj.

tutū. Audi de secūdo Chrysostomū. Paupertas est manu ductrix quedā linea que ducit ad celū. Vñ et Augustinus. Via celi est paupertas p quā venitur ad patrē: Incipe erogare si nō vis errare. Hec Aug⁹. Insup paupertas pfert quietē. Vñ Greg⁹. Quid in hac vita laboriosius q̄ terrenis desiderijs estuare: Quid detius q̄ nihil huius seculi appetere: Itē cōfert securitatē. Unde itidē Greg⁹. Magna est securitas cordis nil cōcupiscētie habere secularis: qui nihil habet in mundo qd diligit: nihil est in mundo qd pertimescat. hec Gregorius. Item tanq̄ mater z nutrix custosq̄ mūdissimē religionis est. Vñ Jacobus. Religio mūda z immaculata est immaculatū se custodire ab hoc seculo. Qd glosator sic declarat: Qui inqt temporalia nō diligit: immaculatū se ab hoc seculo custodit. Cōstat autē q̄ temporalia nō diligere p̄riū est volūtarie paupertatis. Deniq̄ paupertas volūtaria graue iugū seruitutis excutit. Vñ dicit in Ecclesiastico: Pecunie obediūt oīa. Et certe obedire cui oīa obediūt scz pecunijs: est pculdubio tanq̄ irratio nabilis dñi valde graue iugum seruitutis. Ec certū est q̄ ab illo iugo seruitutis q̄s paupertate volūtaria liber redditur z immunis. Ideo etiā paupertas est expeditiua. Vñ Gregori⁹. Qui mibi onus diuitiarū abstulit: ad curren-

dū citius expediuit: ad patriā liberius inten-
dimus: qz quasi in via pondere caremus. Itē
est medicinalis: et sepe materiā subtrahit vi-
tijs. **Uñ Breg^o.** Quos morū infirmitas vul-
nerat: eosdē paupertatis medicina sanat. Item
paupertas primus gradus est quo ad pfectionē
ascēditur. **Uñ Saluator** ante oīa alia ad pfe-
ctionē disponentiā: si vis inquit pfectus esse:
vade vēde oīa que habes et da pauperibus.
Ad ppositū autē de primo gradu **Eusebius** ex-
pressius est locutus. **Cū** inquit celeste regnū
in multis bonis cōsideret: p̄mus grad^o scan-
dentū ipsorū est: qui diuino intuitu colūt pau-
pertatē. Itē paupertas meliorē sortē accipit.
Regnū enī celoz hereditarie est ipsorū paupe-
rū: **Dobilia** vero huius seculi sunt diuitum.
Huius quidē sortis diuisio figurata videt in
libro geneleos: vbi abraā filijs concubinarū
largitus est munera: filio autē suo nato de libe-
ra dedit cūcta que possidebat. Itē facit in ce-
lestibus abūdere. Per paupertatē enī volūta-
riā oīa ppter deū relinqntē: potest hō thesau-
ros in celo multiplicare vel augere. **Hui^o** ni-
mirū rei testis est ipsa veritas. **Vēde** inq̄t oīa
et da pauperibus et habebis thesauros in celo.
Demū paupertas volūitaria ipm deū cōstituit
pauperis thesaurariū. **Potēs** enī est de^o depo-

sitū pauperis seruare in illū diē eternitatis iu-
stus iudex. **Rursū** de paupertatis miseria gau-
dere deberes si scires quanta ob illā tibi bona
acciderent. **Mempe** post verba illa pphetica:
Beatus qui intelligit sup egenū et pauperē:
sequitur in pphetia: **In die mala liberabit eū**
dñs. Quibus verbis alludēs **Petr^o Rauē.**
sic ait. **In die mala** sine causa accusat pecca-
tū quē paupertas excusat: imo accusari nō po-
terit quē fames pauperis excusauerit. **Diē** vero
malā videbit q̄ diem iudicij sine aduocatione
pauperis intrauerit. **Hec** ille. **Nimirū** paupertas
sic est dei et pauperis vnitua: q̄ ipse deus vult
omnino intelligi in pauperis psona. **Uñ Rauē.**
Beatus inq̄t qui intelligit sup egenū et pau-
perē. **Oramus** igitur vt ipse nobis intelligere
intelligenda cōcedat: qui se sic in paupere in-
telligi demōstrat: vt ipse qui celū tegit in pau-
pere nudus: sic esuriat in esuriēte satietas re-
rū: in sitiēte sitiāt fons fontis. **Esuriui** inq̄t rē.
Ecce deus in celo panē comedit: quē pauper
in terra pcipit: et qd paup accipit in poculū:
deus sibi testat infusum. **Et** quidem nō suffe-
cerat dicere: **Dedistis** mihi manducare et bi-
bere: sed premitit: **Esuriui**: sitiui: q̄a paruus
fuisset amor pauperis q̄ pauperē suscepisset: ni-
si et passiones pauperis assumpisset. **Nam** et

amor verus nō pbatur nisi in passionib⁹. hec
 Rauēn. Porro nō odias preciosa et amabi-
 le paupertatem: utpote quā ipse deus amat.
 Huius pfecto rei primū et infallibile signum
 est: q̄ dei filius eam sibi p̄si assumere voluit.
 Mā ecce in euangelio de matre eius dicitur:
 q̄ pepit filiū suū primogenitū: z p̄nis inuol-
 uit eū z reclinauit eū in presepio: qz nō erat ei
 locus in diuersorio. Rursum vbi dñs pro tri-
 buto soluendo petrū misisse dicitur ad piscā-
 dum: Glosator dicit: q̄ tanta fuit paupertas xp̄i
 vt vnde tributū daret nō haberet. Rursū cū
 in tēplo predicasset: circūspectis oibus cū iaz
 vespa esset: exiit i bethaniā cum duodeci: vbi
 glosa dicit: circūspect: si quis eū hospitio sus-
 ciperet. Tante em̄ paupertatis fuit: et ita nulli
 adulatus: vt in tāta vrbe nullū inueniret ho-
 spitiū. Rursus de xp̄o illud Thren. intelligit:
 Recordare paupertatis mee. Deniqz paup-
 tas xp̄i crescēdo p̄cessit. Quippe in natiuitate
 p̄nis inuolutus est: z p̄ domo habuit stabu-
 lū: et p̄ cuna presepiū. Deinde nō habuit ho-
 spitiū: Juxta illud qd̄ dixit: Vulpes foueas
 habent et volucres celi nidus: filius autē ho-
 mis nō habet vbi caput suū reclinet. In pas-
 sione vero etiā p̄ris vestibus spoliatus est.
 Insup vt dicit Bernar. accedit ad cōsolatio-

nē pauperū ipsa q̄ pastoribus exhibita est vi-
 sitatio: et allocutio angeloz. De vobis diuiti-
 bus qui hic vestrā habetis cōsolationē vt non
 mereamini habere celestē. Ergo consolamini
 cōsolamini popule meus dicit emanuel: id est:
 nobiscū deus. Ipse etem̄ saluos faciet: nō q̄s-
 tuncqz sed populū suū a peccatis eozū. Deniqz
 qz populū suū cōsolari venit: vticqz populū hu-
 milē quē saluū faciet: nā oculos supborū hu-
 miliabit. Vobis nosse populū eius: Tibi dereli-
 ctus est paup. Ipse vero dñs ait: De vobis di-
 uitibus qui habetis hic cōsolationē vestram:
 vtinā in eo populo nos inueniri semp optem⁹
 cui nō dicit: ve: sed quē cōsolabitur dñs deus
 suus. Quis em̄ cōsoletur eos qui suā habent
 cōsolationē: hec Bernar. Demū tu qui p̄pter
 paupertatē desolaris: plenā vticqz cōsolationem
 haberes si nosses quāta p̄re diuitibus benefi-
 cia et fauores deus oipotens impendit et im-
 pensurus sit paupibus. Mā ecce xp̄s in prin-
 cipio doctrine sue: beatos esse paupes p̄dica-
 uit. Unde in euāgelio: Beati pauperes spū.
 Christus paupes dignos iudicat sua mensa.
 Unde in Luca legūtur paupes ad cenam dñi
 introducti. Deus pauperes adiuuat. Vñ in
 psalmo: Adiuuit pauperem de inopia. Deus
 pauperes elegit. Vñ Jacob⁹. Mōne deus ele-

Liber

git pauperes in hō mūdo: Deus exaudit pauperes. **Uñ** in psalmo. **Desiderium pauperis exaudiuit dñs.** Deus memor ē pauperū. **Uñ** in psalmo. **Nō in finē obliuio erit pauperis.** Deus de pauperibus est sollicitus. **Uñ** iterum in psalmo. **Ego autē medicus sū z paup: dñs sollicitus est mei.** Deus est refugium pauperū: **Juxta illud psalmiste. Factus est dñs refugium pauperi.** Deus est pauperū fortitudo: **teste Esaiā ad deū loquēte. Factus es inq̄t fortitudo pauperi: fortitudo egeno in tribulatione sua.** Deus pauperes saluat. **Uñ** psalmista. **Parcet inquit pauperi et inopi: et aīas pauperū saluas faciet.** De^o assumit paupes derelictos. **Uñ** psalmista deo loq̄ns ait: **Tibi derelict^o ē paup.** De^o spes ē pauperū z exultatio. **Hinc Esaias dicit. In ipso sperabūt paupes: et in sancto israel exultabūt.** Deus nōnūq̄ de pauperū exequijs puidens ipsos ab angelis deportari facit ad locū quietis. **Uñ** in Luca dicit: **Factū est vt moreret medicus z portaretur ab angelis in sinū abrae.** Deniq̄ vt vno verbo dicat: **Tāta est dilectio dei ad paupes vt bonū vel malū qđ fit pauperi: sibi reputat fieri.** Unde ipse dicit: **Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis.**

De penuria. Caplin. V.

Octauus Fo. xlix.

P **O**ro nō turberis de penuria que prece-
dit: habebis em̄ māna qđ succedit. **Uñ**
populo israelitico in deuteronomio dictū esse
reperitur. **Affliri te penuria et dedit tibi cibū māna.** Et sequit̄. **Dñs deus tuus introducet te in terrā bonā vbi absq̄ penuria comedes panes tuū: et rerū oīm abūdātia pfrueris.** Istud implebitur in futuro suo modo: et nihilominus impletur ad minus pro sustentationis necessitate etiā realiter in hac vita. Sane huius rei impletionē is sperare habet: qui viceversa dei voluntatē implet: cuius executionē xp̄us sibi p cibo deputat. **Deus inquit cibus est vt faciam voluntatē eius qui misit me.** Qui ergo h̄ in hoc cibo communicant tanq̄ serui domestici sciētes et adimplētes voluntates dñi sui: nō mirū est si illis implet qđ de victu p̄mittit̄. **De penuria etiā seu indigētia victus et vestitus nō tristarit: si hoc qđ contra te z tibi siles christus in euāgelio dixit aduerteres: Nolite inquit solliciti esse dicētes: qđ māducabim^{us} aut qđ bibem^{us} aut quo opiemur: scit em̄ p̄ vester qz his oīb^{us} indiget.** **Querite q̄ p̄mū regnum dei z iusticiā eius: z hec oīa adiētur vobis.**

Octauus liber continet cōsolationū remedia oportuna cōtra illa turbati-

Liber

ua que opponuntur amicitie et societa-
ti. Et habet capla. IX.

- I De consolatione super carentia siue
amissione amici.
- II De separatione amicorum.
- III De perditione amicitie scz antique vel
prioris.
- III De mala societate ineuertibili.
- V De carentia humani fauoris.
- VI De relictione ab amico.
- VII De carentia terrene consolationis.
- VIII De solitudine et carentia societatis.
- IX De odio et inimicitia.

De consolatione sup carentia seu
amissione amici. Ca. I.

Primo igitur turbari non debes de
amici carentia seu amissione: quia
si amicum perdidisti: hoc patienter fe-
ras propter deum. Habebis enim coram
deo felix commercium. Nam terrena pro celestibus:
peritura pro eternis commutabis: et fiet tibi re-
compensatio perpetua omnium propter Christum patienter
perditorum. Amicum perdidisti: si malus erat:
noli dolere propter te: ipse enim te forsitan perdi-
disset. Scriptum quippe est: Cum peruerso puer-
teris. Porro si bonus erat: iam non perdidisti sed

Octauus

I.

ipsum ad regna celestia premisisti ut locum tibi
paret inter sidereas mansiones. Vbi Bernar.
Quando nos moriendo deserunt quos amamus:
nouerimus eos non in eternum relinquere nos ma-
suros: sed aliquantulum precedere nos secuturos. De
morte etiam amici boni et iusti nequaquam est tri-
standum: sed potius gratulandum: tum propter uti-
litatem suam: quia pericula et miseriae euasit: tum
etiam propter nostram: quia liberius quam ante
pro nobis apud deum intercedit. Denique quod de
morte amici gaudere potius debeas quam do-
lere: si tamen deum diligas sicut debes: hoc sic
aduertas. Nam multum amans personam gaudet
quando sibi voluntas illius innotescit: et quod pro
loco habere velit cuius voluntati placere sata-
git. Profecto amicum tuum forsitan carius quod in
mundo habes locale reputas: quod quidem si deo
quem te super omnia amare propteris acceptabile
sit et placitum ei: hoc quantum in te est cum
gaudio peritabis: et voluntatem tuam voluntati di-
uine conformabis. Vbi Hieronymus. Si nostros
defunctos plangimus: quos tamen resurrecturos
credimus: quid faceremus si mori tantum pre-
ciperet deus: voluntas eius utique sola sufficeret
ad solacium cui nullum proponere iubemur affectum
Et iterum. Placeat homini quicquid deo placet
ob hoc ipsum quod deo placet. hec Hieronymus.

Liber

Deinde si nō vis deo libens offerre qđ repu-
tas esse tuū: offeras saltem hilariter qđ est su-
um. **Uñ Hieronym⁹.** Nihil abstulit tuū qui
recipe dignat⁹ est suū ppriū. Creditorē suum
recipere decuit creditum: et nihil aliud decet
q̄ creditori gr̄as agere mutuātī: et dicere cuz
Job: Dñs dedit dñs abstulit: sicut dño pla-
cuit ita factū est: sit nomē dñi benedictū. **Hec**
Hieron. Sane verbū hoc: Sit nomen domi-
ni bñdictum: sonat in gratiarū actionē: et i ma-
teria ppria excludit merorē et dolorē. Porro
q̄ amicū tibi creditū deo offerre vel potius ei
reddere debeas: s̄ ita cōsidera. **Mimirū** decet
ō necessitate facere virtutē: s̄ ecce nos omnes
necesse est mori: et ideo nihil restat nisi de ne-
cessitate hac moriēdi facere virtutē: et domio
vite et mortis hac in materia exhibere hilarī-
tatē. **Hilarem** em̄ datorē diligit deus. **Ceterū**
si vt verus amicus bonū amici tuī diligeres:
gaudere deberes q̄ ipse amicus tuus defun-
ctus p mortē a pñtibus miserijs et piculis es-
set liberatus. **Unde Hieron.** Plangere debe-
remus amicis de seculo decedentibus si seculi
cōtra nos inimicitias minime sentiremus: At
nūc periclitari volebat hunc qui dolet aliquē
dormire: et inter fluctus vite presentis videre
cupit miser laborare. **Quid ergo p dormien-**

Octauus

li.

te lachrymas fundis quasi nescias qđ in teipso
quotidie patiaris: Propter hoc em̄ et dñs di-
scipulos admonet dicens: Si diligeretis me
gauderetis vtiq; qz vado ad patrē. **hec Hier.**
Rursum quādo doles de morte amici tuī tūc
quidē doles de diuina circa amicū tuū dispo-
sitione: de qua tibi vt amico est nequaq; dolē-
dū sed gaudendū: eo q̄ nouit de q̄diu amico
tuo expediat viuere vel quando mori. **Unde**
Hiero. Plāgimus inq̄t bñficia dñi qui nouit
quō nre prestent infirmitati. **Uñ Augustin⁹**
De salute inq̄t corporis mei q̄diu qđ mihi sit
vtilē nescio: tibi dñe hoc cōmitto. Porro de
amici morte dolens videt ppriā vtilitatē a deo
sibi prouisam recusare. De morte nāq; amici
frequēter homini puenit vtilitas cōsistens in
eius qđ ipsum impediret remotione. **Mimirū**
amici huius mūdi frequēter impediūt iter sa-
lutis: nā cor diligētis se ad mundū alliciunt: et
eorū infortunia vel calamitates offendūt. **Et**
vt ait **Augustin⁹:** Sepe offendit de⁹ ne offen-
datur amicus. Sit ergo nobis eorū s̄tractio
tolerabilis vel etiā grata: quorū presentia no-
bis est dispendiosa. **Dolorē** etiā mortis scdm
Hieronymū: sopire debet spes resurrectiōis.
Nūq; em̄ cū dolore cōcordat spes: nec quā-
cunq; iacturā sentit fides. **Uñ et Ambrosius:**

Mortē nō pbam⁹ esse lugendā: qz ad moduz
 somni a labore mūdi requiescere facit in spe re
 surrectionis. Et iteruz. Lessent lachryme: qz
 debet aliqd inter fidos z pfidos infesse. Fle
 ant suos qui eos ī ppetuū interisse existimāt:
 quia spem resurrectionis nō habent. Nobis
 vero quibus mori non nature sed huius vi
 te finis est: qz natura ipa reparabit in melius:
 mortis casus abstergat omnes fletus. hec Am
 brosius. An z Aug⁹: Beatus q amat te dñe:
 et amicū in te et inimicū ppter te: nullū enim
 carū ille solus amittit cui om̄s in illo cari sunt
 qui non amittit: te autē dñe nemo amittit nisi
 qui dimittit.

De separatione amicorū. Ca. II.

i. In sup de fratris spūalis sepatione nō de
 bes dolere s̄ aīo cōstans esse. Demine
 ris qz in patrū collationib⁹ sic dicit: Nec obest
 virili virtute fūdati p locoꝝ interualla disū
 gi. Apud dñm nāqz moꝝ nō locoꝝ vnitas fra
 tres habitatiōe coniungit. Tu etiā qui doles
 de amici tui sepatione vel recessu: recordare qz
 ipse xp̄s qui dixerat discipulis: Ego dico vos
 amicos: qz quecunqz audiuit a patre nota feci
 vobis. Ea notificatiōe nō obstante eisdē dice
 bat: Expedi vobis vt ego vadā: si em̄ nō ab
 iero paracitus nō veniet ad vos: si autē abie

ro mittā eū ad vos. Quis igit inferior discipu
 lis non p̄sumet absqz nō talis et tanti: nō tam
 sancti: nō tam pficui: nō tam celestis: sed ex
 gui: sed carnalis: sed terrestris: s̄ vel in aliqua
 parte vitiosi et peccātis amici recessu: illū su
 premū paracitū cōsolatorē optimū se esse re
 cepturū: Mimirū scdm mentē Gregorij: Tā
 to quisqz a supno amore: et p cōseqns a cōso
 latione disūgitur: quāto inferius z in presen
 tia carnalis amici delectatur. Gaudeat ḡ pru
 dēs amator de carnalis amici recessu: atqz ip
 sū eligat p habēdo celestis paraciti accessu.

**De perditione amicitie scz antiq
vel prioris. Capm. III.**

n. Oli etiam tristari de perditione fidelita
 tis et amicitie impense: cū etiā illud xp̄o
 dei virtuti et sapientie legitur accidisse. Pro
 fecto xp̄s dei filius vnigenitus quosdā disci
 pulos pze oibus alijs elegit: quib⁹ tāqz ami
 cis singulariter familiaribus quecūqz audiuit
 a patre notificauit: et p carissimis eos habu
 it: et nihilominus qz ipi eū desererent dum ab
 eo fugerāt: immo qz p iudā traderet: z om̄e be
 neficiū ei impensū perderet: hoc elegit qz libe
 re hoc voluit. Quomō ergo si simile aliquid
 tibi accidit: si ab amicis desertus es: si amici

tiā ipsam seu fidelitatē eis impēsam pdidisti: cū sit bonū utpote ad tuū pncipiū exemplare et finale te reducēs: et ad desertionē mūdi z celestiu amorē te inducēs. Quō inqz tale bonus te poterit cōtristari: p̄sertim cū exemplū chri- sti te in talibus ad oppositū tristicie debeat me- rito inclinare: Vñ Ambrosius. Voluit xp̄us deseri: voluit prodi: ab ap̄lo suo tradi: ut tu si desert⁹ fueris a socio: pditus ab ipso: modera- te seras tuū errasse iudiciū: perisse bñficiū.

De mala societate ieuitabili. III.

D Mala qz societate non debes dolere: qz hoc ad virtutē exercitiū tibi poterit cōferre. Unde iuxta Greg⁹: sentētiā: mali vti- liter tolerantur. Tolerandi inqz vbiqz sūt pri- mi: quia abel fieri nō valet quē cayn malicia nō exercet. Ecce dicit Abel de quo dicit sc̄ptu- ra: Respexit dñs ad Abel et ad munera eius. Per hoc autē apte datur intelligi qz bonorum operū munera ante conspectū dei tanto sunt magis grata et accepta: quanto eorū cū qui- bus habitant maior fuerit malicie repugnan- tia. Deniqz homo bon⁹ p malorū societatem tāqz sibi cōtrarioz: incōparabilē meli⁹ qz bo- nis tantū associatus: virtutū suarū vires expe- ritur. Propriarū autē viriū experimentū ha- bere p̄fecto est vnū de bonis maximis estimā-

dū. Audi et Hieronymū sup maloz societate te psolantē. Qui inquit bonus pmanet nō pol- luitur si malo societur: sed qui malus est i bo- nū puertitur si boni exempla sectetur. Scito etiā ad magnū honozē cōferre: i mala societa- te bene viuere. Vñ Bernar. Non mediocris titulus virtutis est inter p̄auos bene viuere: z inter malignātes innocētie retinere candorē z morū vnitatē. hec Bernar. Et certe bñ dicit. Mā et liliū inter spinas signāter cōmēdat: et incōparabilis virgo ei cōparatur.

De carētia hūani fauoris. Ca. V.

C Eterū nō moleste seras si tediosus es: z tua ad extra cōuersatio min⁹ est gratio- sa: sed cogites de deo creatore tuo qz ipse fecit nos et nō ipsi nos. Cogites etiā hoc qz nō est dare aliquid pure malū: non turberis itaqz qz natura seu potius auctoz nature deus te fecit talē: scz ingratiolum ad extra ac rudem et ru- sticanū. Sperandū p̄fecto est: qz supnoz suo- rū intuitu oculoꝝ te gratiose respexerit ad in- tra: ad interiūs scilicet tuū cōseruando lumen qd in te est: ne illud ventosa aura fauoris ho- minū ab extra spirāte forsitan extinguat. Si sit tua conuersatio ingratiola in terris: sit tua cōuersatio magis grata in celis. Que z si hu- mana nō fuerit vel hoibus grata: meliori sor-

te celestis esse poterit et diuina. Sis ergo libere foris rusticanus: interius autem diuinus. Careas libere tanquam tediosus gratia humani solati: ut deus solati et totius consolationis tecum sit interius: et tu secum superius: ut sic cuilibet illorum a quibus ut minus gratus despicere: dici valeat illud poeticum: Si quae virtute nites: ne despice quenquam. Ex alia quadam forsitan ille nitet. Denique gratus ad extra sic sepe distrahitur quod ab intus gratis totaliter euacuat. Mempe persona quilibet te diligens: imo quilibet eius dilectio tibi grata depredaretur tibi animam tuam: id est: ad se raperet aliquid tui cordis: ac te periculosius captiuaret: ita nimirum quod cor tuum magis laceraret: et donis spiritualibus praeferretur: ac minus deo coniunctum esset: quo persequens minus bene illi esset: minusque eius carismatum dona perciperet. Profecto oculi amicitiam respectum: faciunt hominem auolare distanti: scilicet a deo suo et etiam a seipso: ac hominem non in se seu apud se in suo proprio comodo remanere: et trahit ad exteriora in quibus non est vera hominis mansio: sed potius transitus peregrinus: et melius esset homini manere in se et apud se in sua propria mansione quam meteter foris euagare.

De relictione ab amico. Ca. VI:

¶ **Utrum non sit tibi graue ab amico vel**

alio homine derelinqui: ratione alicuius presidii per ipsum habendi: quod refugere poteris cum certa spe ad presidium fortioris. **Utrum Ambrosius.** De diuina miseratione tunc sperandum amplius est: cum presidia humana defecerint. hec Ambrosius. Et bene quidem derelictus ab hominibus non est desertus a deo: quod ipsum in gratissima habitatione conseruat: scilicet in seipso. **Utrum Augustinus.** De medicamento est non sano: regula est prauo: lux est tenebrato: habitatio est deserto. hec Augustinus. Et ecce quod multipliciter deus est presidio: scilicet non sano per medicamentum: prauo per regulam vitam: tenebrato per lucem internam: deserto per inhabitationem gratissimam que scilicet est ipse. **Nimirum** in ipso viuimus: mouemur et sumus: ut dicit scriptura. Sed reuera multo minus quam diuites habent pauperes de sua relictione querulari: dum modo non a quo vel a quibus derelicti: sed magis cui sunt relictii attenderint. Profecto relictii sunt ei qui teste scriptura dicit homini in se confidenti et solis presentibus necessariis contento: **Non te deseram nec derelinquam.** Relictii sunt ei qui sedet super thronum et iudicat equitatem: qui solus laborem et dolorem considerat: adiutor in tribulationibus. De quo dicit: **Tibi derelictus est pauper: pupillo tu eris adiutor.** Sed profecto deo relictus: est minime derelictus: est nimirum

Liber

potius feliciter benedictus. Siquidem si maledictus est qui confidit in homine: sequitur quasi a contrario sensu: quod is benedictus est qui confidit in domino cui derelictus est.

De carentia terrene consolationis. Capitulum VII.

¶ *Ecce tristeris de carentia terrene consolationis: quia quod terrenam paratam habet consolationem: difficulter abstinet quin ea etiam utatur: ex quo sequi solet quod celesti mox priuatur. Unde Bernar. Delicata est diuina consolatio: quae non datur admittentibus alienam. Huius rei figuram habemus in libro Josue: quod postquam filii israel comederunt de fructibus terre defecit manna. Manna quidem de celo datum habens in se omne delectamentum et omnis saporis suauitatem: appetitissimi me significat celestem seu diuinam consolationem ultra modum delectabilem. Fructus autem terre: terrenam qua quis fruitur significat delectationem. Quod ergo manna deficit dum fructus terre comeditur: apte significat diuinam consolationem deficere vel non dare ei qui terrena consolatione pascitur seu satiat. Si igitur humanas seu terrenas consolationes sponte declinaueris et respueris: ad solum deum qui appellatus est deus totius consolationis: per consolationem recurrendo: scito et non dubites quin non solum consolationem sed etiam exultationem a deo persequeris.*

Octauus

lv.

Ipse enim consolator est optimus quod consolatur nos in omni tribulatione nostra nisi obicem ponamus. Ad quem psalmista sermonem dirigens: Secundum multitudinem inquit dolorum in corde meo consolationes tue letificauerunt animam meam. Huic autem consolationi obicem ponimus: quando humanae et terrenae consolationem desiderio querimus et in effectu recipimus. Non ergo ponas obicem per terrenam consolationem: et mox habebis consolationem hic magnam et in futuro plenissimam. Si itaque tu cares hominum consolatione: fac de necessitate virtutem: ita ut nec velis recipere: utpote generoso tuo spiritui: tantum indignam humanam consolationem: sed potius si occurrerent consolationes: dicas eis cum sancto Job: Consolatores onerosi omnes vos estis. Consolat enim deus precipue eum quod humanam recipere renuit consolationem: testatur psalmista qui ait: Renuit consolari anima mea: scilicet consolatione terrena sed non diuina: quod memor fui dei et delectatus sum et exercitatus sum et defecit spiritus meus: scilicet proprius: quasi iam transformatus quantum hic possibile est per omnis suae affectionis transfusionem in voluntatem dei.

De solitudine et carentia societatis. Capitulum VIII.

¶ *Ecce de solitudine et carentia societatis tristeris: et maxime vulgariu et turbarum:*

que nata est impedire sanctitatē. **Uñ Orige.** Quādiu q̄s pmixtus est turbis et in multitudine fluctuātis voluptatū: nec vacat soli deo: nec segregatus est a vulgo: nō potest esse sanctus. Huius rei quodāmodo reddit Seneca rationē. Quid inq̄t tibi precipue vitādū existimes: queris turbā. Nūq̄ illi tutus cōmisceris: inimica multorū cōuersatio: nemo nō aliq̄d vitū nob̄ ingerit: aut cōmodat: aut im̄mit: quo maior est plus cui cōmiscemur: hic periculi plus est. hec Seneca. Et iterū Auarior redeo: ambitiosior: luxuriosior: imo hoc crudelior et inhumanior: q̄ inter homīes fui. Et ideo vt idem Seneca dicit: Qui deponere vult desideria rerū oīm quarū cupiditate flagrauit: et oculos et aures ab his que reliq̄t: auertat. hec Seneca. Societas etiā hominū potest impedire vel interrompe cōtinuū mētis p̄gressum in deum. In quo quidē p̄gressu p̄ societate hominū meret solitudo comitātū vtiq̄ digniorē: salubriorē atq̄ tutiorē: sanctarū videlicet cogitationū. **Uñ Ambro.** de virgine loquēs gl̄iosa maria inquit. Ad ipsos ingressus angeli inuēta est domi in penetrālibus sine comite: ne q̄s intentionē abrumpet: ne q̄s obstreperet: neq̄ em̄ comites feminas desiderabat: q̄ bonas cogitiōes comites ha-

bebat: q̄netiā tūc sibi minus sola videbat cū sola esset: nā quēadmodū sola cui tot libri adessent: tot archāgeli: tot p̄phete: hec Ambro. Quid ergo cōqueritur solitudinē copiam habens ip̄oz librorū: Unde et Hieronym⁹. Sapiens nunq̄ solus esse potest sc̄z simpliciter. Habet em̄ secū omnes q̄ sūt vel fuerūt boni: et aīm liberū: et quecūq̄ vult p̄fert et trāsfert: et q̄d corpore nō potest cogitatione cōplecti: et si hominū inopia fuerit: loquit̄ cū deo: nunq̄ minus solus erit. hec Hieronym⁹. Qui simlē celestē societate cōsequēdi cōsiderationē habens: et in vasta solitudine horrozē esse supponens: dicit sic. Infinita heremi vastitas te terret: sed tu paradīsum mēte deambula: quotienscūq̄ cogitatione ac mēte illuc cōscenderis: totiens in heremo nō eris. hec Hieron.

De odio et inimicitia. Ca. IX.

o Emū noli turbari et cōqueri te esse exorsum et inimicitias patientē: s̄ magis inde gaudeas: **Uñ** em̄ p̄ hoc implebis illud cōsiliū dñi: Diligite inimicos v̄ros: bñfacite his q̄ oderūt vos. Quippe nisi esset q̄ te haberet odio inimicū nō haberes: quē habere admodū est salubre. Is nāq̄ est tibi exercitatio: is est tibi excellētorū meritorū occasio. **De** morare verba dñi dicentis: Si diligitis eos

q̄ vos diligūt: quā mercedē habebītis: nonne et ethnici hoc faciūt: Sane si a pluribus culpa tua exigēte habet odio: facilioꝝ culpe erit remissio et leuioꝝ punitio. Si vero nō exigēte culpa: ipsi⁹ dei maioꝝ ad te erit sanctorumq̄ affectio: et maioꝝ tibi debet merces ē celo. Ex his lucide patet q̄ plus p̄fert hominī inimicoꝝ r̄ū odiū: q̄ dilectio amicoꝝ. Radix quidē est omnis boni: et p̄ consequens multiplicis boni qd̄ quis ex p̄secutionib⁹ consequi potest. Deniq̄ q̄ exosus es: vel h̄ est p̄pter carentiā virtutum: vel p̄pter zelum iusticie et fidei. Si p̄pter carentiā virtutū et facta iniūsta: valet tibi hac de causa exosum esse: tum q̄a facilius corrigeris: et ad correctionē tuā magis conaberis: tū quia p̄ hoc humiliaberis: et vel pro parte puniris et pena futura minoꝝ erit. Porro si p̄pter zelum iusticie: et maxime fidei contrariū sentiētibus sis exosus: iure martyr dici poteris: p̄fecto ex eo q̄ p̄pter fidem aut p̄pter iusticiā occideris. Qui em̄ odit fratrem suū homicida est. Sed nec odiens fratrem posset dici homicida: nisi ille quē odierit occideret: et per cōsequēs exosus multis a multis et multoties occideretur. Martyrii autē gl̄ia corā deo et angelis ei⁹ nō ē parua. Et ideo specialit̄ canitur de martyre: Magna est gloria eius in salutari

tuo. Igit̄ Seneca monitis et exemplo nō curas placere populo: q̄ scdm̄ eū multo magis ad rē p̄tinet qualis tibi videaris q̄ q̄lis alijs. Nam talis nō est verus christi seruus qui ad huc placet: id est: placere cupit hoīb⁹ magis q̄ deo. Vñ ap̄ls. Si adhuc hoīb⁹ placerē christi seruus non essem.

Nonus liber cōtinet cōsolationū remedia oportuna cōtra illa turbatiua que opponūtur delitijs et voluptati. Et habet capla. VIII.

- I De p̄solatione sup̄ carētia voluptatū.
- II De paupere victu.
- III De sobrietate et temperantia.
- III De ieiunio et abstinentia.
- V De habitatione arata.
- VI De habitatione nō delectabili.
- VII De vili et duro vestitu.
- VIII De lectisternijs vilibus.

De cōsolatione super carentia voluptatum. Ca. I.

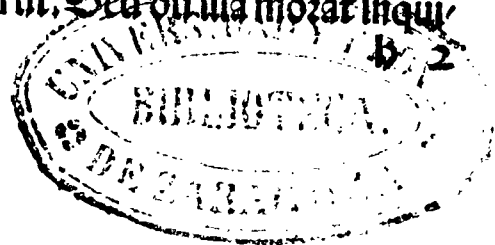
p Rimo ergo non debes turbari de terrenarū voluptatū carentia: q̄a male sūt et miserū te faciūt. Unde Seneca. Quis hostis in quemq̄
b

Liber

tam cōtumeliosus fuit: q̄ in quosdā voluptates sue: Quidā se voluptatibus immergunt: quib⁹ in cōsuetudinē adductis carere nō possunt: et ob hoc miserrimi sūt q̄ eo puenierūt: vt illis que supuacua fuerūt facta sūt necessaria. Seruiūt itaq; voluptatib⁹ nō fruūtur: z mala sua qd̄ maloz vltimū ē amāt. hec Sen. Vñ et Boetius. Quid de corporis voluptatibus loquar: quarū appetentia quide; plena est anxietat: satietas vero penitētie: Quātos ille morbos: q̄ intolerabiles dolores quasi quēdā nequitie fructū solent referre corporibus: Quarū quidē morus qd̄ habeat iocunditatis ignoro. Tristes vero esse voluptatū exitus. Quisquis reminisci libidinū suaz vollet: intelligit. hec Boetius. Nimirū voluptates ipam vitā corporis impugnāt. Vñ Sen. Potest nostra puidentiā longiorē prorogare huic corpusculo morā: si voluptates quibus maior pars perit poterimus regere et coercere. Ex hac auctoritate argue ad ppositum p sensū cōtrariū. Item bone vite que precipue penes animā attendit repugnāt. Vñ Tulli⁹. Omēs bene viuēdi rationes in virtute sūt collocāde: nō ergo in voluptatibus. Deniq; voluptates: teste saluatore: spine sūt: que verbū dei suffocant. Sic em̄ animā sauciant vt vbi

Nonus lviii.

dei capace esse minus sināt. Sūt z arma diaboli testate papa Innocentio. Ociositas inquit et voluptas arma sunt antiqui hostis ad miseras aīas capiendas. Et premittit ociositatem voluptati: quia ociositas occasio est voluptatis. Porro si voluptatū terrenarū copiam haberes: diuinaz visitationū inopiā incurreres. Vñ Bernardus. Vñ q̄ se ingerit amor mūdi cū cōsolationibus: immo desolationibus suis: obseruat aditus: p fenestras irruit: mentem occupat: sed non eius qui dixit: Renuit cōsolari anima mea: memor fui dei et delectatus sū. Preoccupatū nempe secularibus desiderijs animū: delectatio sancta declinat: misceri nō potuerūt vera vanis: nec eterna caducis: spūalia corporalib⁹: summa imis: vt pariter sapias que sursū sūt z q̄ sup̄ terram. Vñ benignissimus ille magister ait: Rogabo patrē meū et aliū paraclitum dabit vobis spūm veritatis vt maneat vobiscū in eternū. Audiat qui huic sterquilinio semper inheret: qui carnē fouet: in carne seminat: carnē sapit: nihilominus cōsolationē supne visitationis: illam torrentē voluptatis: illaz sapere gratiā spūs vehemētis: quā vt veritas ipa testatur: nec cū ipsa quidē verbi carne suscipe nullatenus apli meruerūt. Sed dū illa morat inquit

Liber

es: sine aliqua consolatione esse non possunt: imo vero si moram fecerit expecta eam: quia veniet et non tardabit. Apostoli decem dies in hac expectatione sederunt perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et maria matre iesu. Qui nos gratie pro nostro exiguitatis modulo preparantes: exinanire nosmetipsos pro omnia et a delectationibus miseris et caducis consolationibus euacuare studeamus carissimi corda nostra. Et iterum. Amant in carne sua terrenas consolationum culas siue in verbo siue in signis siue in facto siue in aliquo alio: et si hec interrumpunt aliquando: non tamen penitus rumpunt. Unde est quod raro affectiones suas dirigunt in deum: et eorum conspectio non continua: sed horaria est. Impleri autem visitationibus domini anima que his distractionibus subiacet non potest: et quanto magis illis euacuabit: tanto amplius istis implebit. Si multum multum: si parum parum: vel forte si magis probas: nunquam iste illis misceri poterunt: non enim spiritus et caro: ignis et tepiditas in uno domicilio commorantur: presertim cum tepiditas ipsi domino soleat vomitum provocare. h. Ber. Unde et Gregorius dicit. Si carni quod libet abscedimus: mox in spiritu quod delectat invenimus. Unde etiam Augustinus. Si habet animus unde delectetur extrinsecus sine delictis remanet interius.

Nonus

lix.

Et ideo dicit Bernardus: Effusus animus extrinsecus: damna interiora non sentit: quia nec intus est ipse: sed cum in seipsam animam redierit cognoscet quod crudeliter misera semetipsam euiscerauit.

De paupere victu. Ca. II.

Utrum de simplici dieta et paupere victu tristari non debes: sed magis gaudere: quia est leuioris digestionis et minoris cure. Unde Hieronymus. Nec tales accipiamus cibos: quos aut difficulter digerere aut comestos magno paratos et perditos labore doleamus: oleum et pomorum ac leguminum: et facilius apparatus est: et arte impenduntur: quod coquorum non indiget: et sine cura sustentat humanum genus moderate sumptus: quia nec auide deuorat quod irritamenta gula non habet: et leuiori digestionem decoquit. hec Hieronymus. Simplex etiam victus a graui egritudine preseruat et quandoque liberat. Unde idem Hieronymus. Legimus quosdam morbo articulari et podagre humoribus laborantes: prescriptione bonorum ad simplicem mensam et pauperes cibos redactos conualuisse. Caruerant enim sollicitudine dispense domus et epularum largitate: que et corpus frangunt et animam. hec Hieronymus. Sed et de deo non est fas vel cogitare quod suis seruitoribus dilectissimis deficiat in necessariis: dicente psalmista: Facta cogit

tatū tuū in dño et ipse te enutriet. Necessaria vero p ipsū dilectissimis pūsa simplicia fue-
re: nec multa nec magna: vt patet in suis ana-
chozetis et pphetis. Nam Paulo primo he-
remite p coruū hora prandij tm̄ dimidiū pa-
nē misit: et in aduentu Antonij prebendā du-
plicauit. Helias etiā i deserto per angelū ex-
citatus a somno vt comederet: deo puidente
inuenit ad caput suū sbericū panē et vas
aque: ad comedendū scz et ad bibēdū: etambu-
lauit in fortitudine cibi illius quadraginta die-
bus et quadraginta noctib⁹ vsq; ad montem
dei oreb. Et nūquid poterat illi deus lautiorē
mensam facere in deserto: Utiq; poterat sed
nō fecit. Danieli etiā seruo suo in lacu leonū
cōstituto: p abachuc pphetam misit pulmētū
coctū p messorib⁹: et intritū panē in alpheo-
lo. Beccine autē pūsis singulis facta predi-
ctorū satis simplex fuit omnino. Qd̄ nimirū
et in nobis minus deo dilectis minusq; dignis
lauti⁹ pcurari merito restringere poterit om-
nis supfluitatis appetitū.

De sobrietate et tēperātia. Ca. III.

c Eterū de sobrietate seu temperantia ne-
quaq; tritari posses: q̄nimmo poti⁹ gau-
deres si bona que ex his homini pueniunt di-
ligēt aduerteres. Vñ Aug⁹. Sobrietas men-

tis ē et sensus mēbroz corporisq; tutela: casti-
tatis pudicitieq; munimen: pudori proxima:
amicitię pacisq; serua: honestati sp̄ conuicta:
criminū vitiozq; omniū profuga. Et iterū.
Sobrietatis pseuerātia inestimabilis est ani-
mi fortitudo: om̄s eam virtutes et om̄s laudū
tituli semp cōcupiscūt: qz sine ipsa ornari aut
placere nō possent. hec Aug⁹. Vñ et Origenē.
Sobrietas oīm virtutū mater est: sicut econ-
uerso ebrietas omniū vitioz. Considera etiaz
tempantie laudē: et vitij sibi oppositi vitupe-
riū: et digne cessabit in te passio tristitie. De
primo dicit Chrysostom⁹. Nihil sic sensuum
acumen opatur sicut refectio moderata. Vñ
et Hieron. Modicus ac temperatus cibus et
carni et anime vtilis est. De sc̄do dicit Isido.
Gule saturitas nimia aciē mētis obtūdit: in-
genūq; euertere facit. Vñ et Hieron. Semp
saturitati iūcta lasciuia ē: vicina sūt sibi v̄ter
et genitalia: et p mēbroz ordine ordo vitioz.

De ieiunio et abstinētia. Ca. III.

i Nsup ppter ieiuniū et abstinētia non
contristeris: nec fias sicut hypocrita tri-
stis: sed potius cōtra tristitiā attēde ad bona
tam corporalia q̄ spiritalia q̄ inde sunt spe-
randa. Mempe vt dicit Ecclesiasticus: Nō est
census sup censum salutis corporis: ad quem

Liber

perfecto multū cōfert ieiuniū et abstinētia hominis exterioris. **Uñ Hieron.** Mater sanitatis est abstinētia: mater egritudinis est voluptas. Sed et vulgacissimū est: q̄ abstinētia est sūma medicina. Quāti calores febriliū ieiunijs sūt extincti: Quotiēs diuersarū infirmitatū materia in ieiunātib⁹ ē cōsūpta: Quotiēns ex repletionē nimia nonnulli paralysim et pessimos morbos incurrisserit: si nō vlt̄ sanguinē minuēdo vel p̄ abstinētia se iuuissent: Perfecto ieiuniū multotiēs infirmū sanat: et sanū ab infirmitate vel etiā a morte quādoq̄ preseruat: et per cōsequēs a medicorū solario supportat. Audi et de bonis spūalibus. Ecce si culpa maximū malorū est: sequit̄ q̄ mors culpe de maximis bonorū est. Hoc autē bonum de ieiunio et abstinētia vlt̄ causalit̄ pdicat̄. **Uñ Ambrosi⁹.** Ieiuniū mors culpe excidiū delictorū: remediū salutis: radix gratie: fundamētū est castitatis. **Uñ et Berni.** Pro eo q̄ ab ipsis licitis abstinemus: ea nobis que prius cōmissimus illicita p̄donant̄. Quid est cōdonari cōmissa: nisi ieiunio breui ieiunia redimi sempiterna: **Behēnā** em̄ meruim⁹ vbi nūq̄ vllus cib⁹ ē: nulla p̄solatio: null⁹ termin⁹: vbi guttā aque diues postulat et accipe nō meret̄. **Uñ** nū et salutare ieiuniū quo redimuntur eterna

Nonus

lxi.

supplicia: dñi remittunt̄ peccata. **Hec Berni.** Ideo etiā de ieiunio et abstinētia non tristiari sed gaudere debes: quia cū his possunt vitia ab anima remoueri: et multa bona p̄mereri. **Uñ** in p̄fatione ecclīastica dicit̄ de ieiunio: Qui corporali ieiunio vitia cōprimis. **Uñ** **Bernar.** Ieiuniū nō solum ablutio est peccatorū: sed extirpatio vitiorū: nō solū obtinet veniā: sed meret̄ grāz: nō solū delet pctā p̄terita que cōmissimus: s̄ et repellit futura que committere poteramus. **Et iter⁹:** Ieiuniū orōnē deuotionē et fiduciā donat. **Uñ et Petr⁹ Ra.** Ieiuniū aufert vitiorū morbos: carnis amputat passiones: criminis causas propellit. **Uñ** et **Hieron.** Ardentes diaboli sagitte ieiuniorū et vigiliarū frigore restringende sūt. **Et iter⁹:** Ieiuniū nō solū p̄fecta virt⁹: sed et ceterarū virtutū fundamētū est et sanctificatio. **Uñ** et **Augustin⁹.** Ieiuniū cōcupiscentie nebulas dispergit: libidinū ardores extinguit. **Et iter⁹.** Ieiuniū purgat mentē: subleuat sensū: carnes spūi subiicit. **Deniq̄** cōsidera q̄ ieiuniū quāuis cibo videat̄ cōtrariū: tamen et ipsū cibus est virtutis interiorē hominē cōfortātis. **Uñ** **Leo papa.** Semp virtutū cibus ieiuniū fuit. **De abstinētia** quoq̄ prodeunt caste cogitationes: rationabiles volūtates: salubria cōf̄

lia: et p volūtarias afflictioēs caro cōcupiscē-
tīs morit et virtutib⁹ spūs innouat. **Hec ille.**
Cōsidera etiā q̄ si tibi ieiunū corporalē cibū
subtrahit: tāto mens vtilius spiritualem sibi
cibū attrahit: quī quidē hominī necessari⁹ est.
Non em̄ in solo pane viuit homo: sed in omni
verbo qđ pcedit de ore dei: p cuius carentiaz
si saluator dimiserit nos ieiunos deficiem⁹ in
via. Porro si ratione ieiunij a cibo abstinens
corporali: fame affligeris siue siti: sume cibuz
aliū siue potū. Et em̄ ait Cassiodorus: ip-
sis grauior est consuetudo subtracti cibi qui
se escis alijs nesciūt consolari. hec ille. Dum
ergo fame vel siti affligeris: perlustra armari-
um memorie seu arcam mētis tue arcane. ⁊ si
quēquā dulcissimū cibū verbi dei inueneris
ibi reseruati: illū gusta: illo recreeris: atq; de
cella vinaria vino leticie spūalis. Mēpe cibū
atq; potū hmōi spūalem gustando: nō solum
venies in obliuionē ieiunij et alteri⁹ puta car-
nalis cibi sumēdi: sed et carebis eius appetitu
tanq; insipidi: Quia gustato spū desipit om-
nis caro. Qđ qđē si neglexeris: fatuis es sillis
nec cōpassioē dignus. Quēadmodū nec talis
q̄ pp̄t grossioris cibi: puta nigri panis carētia
famesceret: eo qđ cibos delicatos absconditos
hīs in copia eis vti nō curaret. Hoc autē dī

co naturale quodāmodo famis remediū attē-
dendo: qđ quidē remediū in pposito cōsiste-
ret in suspensione ad cibū spūalem p actualēz
cōsiderationē: quēadmodū quis dū ad vnuz
cibū delicatū p actualē vsū suspendit: interim
naturalit̄ p appetitū grossioris cibi nō vexat.

De habitatione arta. Ca. V.

p **Reterea sup habitatione arta nō turbe-**
ris: que eo magis tibi cōuenit q̄ ampla
et lata ⁊ spaciōsa: quo minus eris in ipsa arta
distractus et magis remanebis recollectus.
Distractio em̄ quā spaciōsa habitationū loca
operantur nōnunq; virtutes euacuat. E con-
tra artū habitaculū quo se frequētantiū exclu-
dit turbas hominū: eo virtutū multitudinem
ad se inuitat: quarū Ingressum aritudo nō im-
pedit: sed magis ad eā mentē recolligēdo dis-
ponit. Hinc est qđ Valerius ille maximus di-
cit: Humile tuguriū virtutes recipit: Angu-
stus locus magnarū virtutū turbā capit. S;̄
profecto melius est associari turbe virtutū q̄
hominū. Qđ et ipse Valeri⁹ ioco virtuosō pa-
trētissimi diogenis ostendit. Diogenes inquit
cū torqueret̄ in dolio: se domū volubilē habe-
re iocūdabatur: et se cū temporibus cōmutā-
tem. Frigore em̄ os dolij vertebat ī meridiē:
estate ad septētrionē: et vbicūq; se sol inclina-

uerat: diogenis simul pretorū vertebatur.

De habitatiōe nō delectabili Ca. VI

n Ec etiā delectabili habitatione hic frui appetas: sed potius talē refugias: quia spem diminuit de futuris in celo habēdis delitijs. Unde in vitas patrū: facta de quodam loco delitioso mentione: dicit sic: Locus iste si delitiosus est et abundās: quā requiē sperabimus ī futuro seculo si hic delitijs fouemur: Multo ergo melius est hic habitationib⁹ carere delectabilibus: q̄ pati detrimentū circa bonū spei de sidereis mansionibus cōsequēdis in celestibus.

De vili et duro vestitu. Ca. VII.

r Ursum nō desideres vestitū delicatum: quia nō licet talia appetere: presertim ei cui alias pacto quodā: scdm aplm: cōcessū est xpm induere. Vñ Lyprianus. Serico et purpura induti xpm sincerit induere non possūt. Deniq; qd ampli⁹ vel potius in vestitu desideras q̄ in ipso et per ipsū deo gratū esse: qd delicate et p̄ciose vestes mīme opant: sicut et sine peccato in pluribus minime deferuntur. Vñ Greg⁹. Nemo existimet in fluxu atq; studio p̄ciosarū vestitū peccatū deesse: qz si hoc culpa nō esset: nullo modo iohannem dñs de vestitus sui asperitate laudasset: et nequaquā

Paulus feminas a p̄ciosarū vestitū appetitu cōpesceret dicens: Non in veste p̄ciosa. Hec Greg⁹. Hoc autē q̄ grande sit peccatū patet ex historia romanorū: vbi legit q̄ ille qui primus a pud eos purpura indutus fuit: percussus a fulmine interit. Audi de hoc et Innocētū. Superbus inquit vt magnificus videat̄ sategit vestiri duplicibus: indui mollibus: p̄ciosis ornari: Sed quid est p̄ciosus ornatus: nisi se pulchrū foris dealbatū: intus aut spurcitia plentū: h ille. Hinc esse potest qd Augustinū fertur dixisse: De p̄ciosa veste erubesco: que si mihi datur vendo eā. Sed et Chrysostom⁹ dicit: q̄ mollis vestis rigidū corpus facile reddit delicatū: facto vero corpore molliore: necesse est et animā participare lesionē. Nam vt plurimū operationes ipsius consonant dispositionibus corporis.

De lectisternijs vilibus. Ca. VIII.

d Emū in strametis et lectisternijs nō q̄ras delicias: ne inde tormētum et luctū recipias. Lege qd p̄phetatū reperitur: dicente Esaia: Subter te sternetur tinea: et operimētū tuū erunt vermes. Quod qualis lectus subtus et qualia lectisternia supius: Quale et q̄ abominabile tormētū: qd quidē vt euadas merito debes gaudēter carere delitijs in lectorū

Handwritten marginal notes in a cursive script, possibly a library or ownership mark, running vertically down the right edge of the page.

Liber

et lectisterniorū mollicie delicata consistentibus. Et certe q̄a diabolus i illa hora qua stramentis vtimur: presertim delicatis: maxime nos temptare solet: expedit tunc eum fugare. Unde Bernar. Dñ diabolus officinas fratꝝ circuit: debet eū fugare ab oratorio deuotio: a refectorio lectio: a caplo patientia: a dormitório stramētā vilia. hec Bernardus. Cuius dicto p̄siderato: gaudēter stramentis vilibus est vtendū. Cōsidera etiā gesta circa illum terrimū et vagientē infantulum in asperrimo frigore natū: frigido loco et tempore: in duro presepio p lecto positū: et p lectisternijs panis inuolutū vilibus. Nam et maximus dicit de ipso: q̄ apud iudeos sordebat in pannis. Unde et Beda sup illo verbo: Redinavit eū in presepio. Duri inquit presepis angustia cōtinetur cui celū sedes est. Attende et matrem domini tenerā et delicatā: que si lectū habuisset: puerū suū tā dilectū nō in presepio posuisset in medio duū animalū infantū terribiliū: Forsitan ipsa in terra nuda quieuit. Nam nihil legitur de eius lecto: quia nec erat ei locus in diuersorio. Fac ergo cōparationē tui hominis ignobilis ad regē celi atq̄ ad reginam mūdi matrē dñi vnigeniti. Fac cōparationē tui rustici et robusti ad teneritudinē pueri et

Nonus

lxiiii.

puerpere: et teipsū apud te inuenies detestabilem merito haberi: qui de duricia lecti et lectisternioꝝ vilitate cōqueri presumis: ac si tibi debeatur delitie: quibus caruit deus tuus et mater eius: Nonne erubescis qui talia cōmoda requiris: Fac cōparationē tui iniusti et pctōris ad puerū purissimū et ad matrem innocentē. Fac inter te et ipsos cōparationē: et inuenies q̄ p se nullo indigebant penalitatis remedio: Tu vero querēdo cōmoda: penalitates refugis: quib⁹ p peccatorū tuorum remedijs indigeres. Deniq̄ fac cōparationē et recognosce differentiā inter te insipientem et puerū illū: qui dei virtus est et dei sapiētia: qui nō elegisset penalitates: nec pro lecto fens duriciā: nisi in huiusmodi aliq̄ magnum bonum latens cognouisset: et quodcūq̄ illud sit: eiusdē boni participiū cū tibi similibus penalitatibus cum gaudio cōparabis. Sane si p̄ter bonū implicite tactū de bono penalitatus respondente desideres magis explicite edoceri: Ecce oportuit christū pati et ita intrare in gloriā suam. Proinde et tu sperare habes per incōmoda patienter tolerata cōsequi gloriā: et per tormenta tēporalia cōparare tibi delicias sempiternas.

Decimus liber pertinet consolationum remedia oportuna contra illa turbativa quae opponunt solatijs et gaudijs seu iocunditati huius seculi. Et huius capitula. VII.

- I De consolatione super carentia gaudij exterioris.
- II De carentia confabulationis.
- III De silentio obseruando.
- III De tristitia.
- V Quod mali sepe melius habent in mundo quam boni.
- VI De doloribus.
- VII De lachrymis.

De consolatione super carentia gaudij exterioris. Ca. I.

Primo igitur non tristeris super carentia gaudij exterioris: Quia inde mens tua a secreto interioris gaudij excluditur: et diuersis malis passionibus per uices subiicitur. Unde Gregorius. Et quid taceamus: quot in corpore doleres tolerat quae febribus anhelat: ipsa nostra salus egritudo est cui curandi necessitas nunquam deest. Quot enim solatia ad usum uivendi querimus: quasi tot egritudini nostre medicamentis obuiamus. Sed ipsum quoque medicamentum in vulnus vertit:

quia exquiescit paulo diutius inherentes: eo grauius deficiunt quod proinde ad refectionem paramus. Ipsa quoque mens nostra a secreto interioris gaudij exclusa: modo spe decipit: modo pauore vexatur: modo dolore deijcit: modo falsa hilaritate replet. hec Gregorius. Qui ex dictis solatijs finaliter infert quattuor malas anime passiones. De quibus Boetius loquens sic dicit: Gaudia pelle: Pelle timorem: Spes fugato. Nec dolor assit: Nubila mens est: Vincitque frenis: Nec ubi regnat. Insuper multo melius est gaudio carere: quam de gaudio habito postmodum dolere et tormenta sentire. Nam ut scriptura dicit: Extrema gaudij luctus occupat. Unde et Gregorius. Jure restat ut quod prius in mundo incolumes habuimus gaudia: tot postmodum de ipso cogamur sentire tormenta. Et videtur iniuri ei quod in apocalypsi de babylone scribitur. Quatum glorificauit se et in delictis fuit: tantum date ei tormentum et luctum. Denique leta non sunt querenda et de tristibus non est conuerendum: quia plus conferunt tristitia quam leta. Unde Gregorius. Solet leticia arcana mentis aperire atque aperiendo amittere: Aduersa vero cum nos exterius deprimunt: interius cautiores reddunt. Porro dicit Cassiodorus. Sequenti gaudio confert dulcedinem premissa tristitia. Et profecto inde

sequit: q̄ carentia mūdani gaudiū eo est appe-
tenda: quo futuro gaudio celesti cōfert dulce
dinē. Ita sane vt semp plus sapiat: qđ quidez
omni p̄ualet gaudio presenti: sicut eternū tē-
porali. Item de carentia illi⁹ gaudiū nō triste-
ris: qđ respectu veri gaudiū in dño habendo
veraciter rationē habet meroris. **Uñ Bern.**
Illud reuera verū est gaudiū et solū: qđ non
de creatura sed de creatore concipit: qđ cum
possederis nemo tollat a te: cui cōparata oīs
aliū de iocūditas meror est: omīs suauitas do-
lor est: omne dulce amarū: omne decorum fe-
dū: omne aliud qđ delectari possit molestum.
hec **Bernar.** Preterea eo carere bonū est: qđ
anima sanctis meditationib⁹: que vtiq; rectū
iudiciū promouent: occupata exiliū reputat
vel carcerē aut luctū deputat vel merorē. **Sz**
p̄fecto aīa spūalib⁹ meditationū incitamen-
tis occupata: mundū carcerē vel exiliū: acri-
sum et gaudiū luctū reputat et merorē. **Uñ**
Aug⁹. Per redēptoris nostri mortē de tene-
bris ad lucē: de morte ad vitā: de corruptione
ad incorruptionē: de exilio ad p̄riam: de luctu
ad gaudiū: de terris ad celeste regnū vocati
sumus. **Quocunq;** ergo anima sancta tali-
bus fuerit incitamentis occupata: nihil cōcu-
piscit terrenū: nihil trāsitoriū: nihil qđ ad tē-

pus arridet: nihil qđ ad p̄sens delectet: risūq;
luctū deputat: et gaudiū in merorem cōmu-
tat: Cui mūdus carcer est: celū nō habitatio:
cui exultatio de p̄ntibus nulla est: qz ī illo t̄m
gaudere appetit q̄ sup oēs est. hec **Augustin⁹.**
Idcirco etiā gaudia de exteriorib⁹ nō sūt ex-
petēda: quia nō sūt durabilia. **Uñ Seneca.**
Qui ad gaudiū habendū durabile se dirigit:
ad interiora se cōuertat. **Uiri** inquit boni gau-
diū ē ex bona cōscientia: **Tu** iudicas illū gau-
dere q̄ ridet: anim⁹ esse debet alacer ⁊ fidens ⁊
sup oīa rectus: **Conculata** oīa ista q̄ forinsecus
splendēt et d̄ tuo gaude. **Quid** est autē de tuo:
id est: de teipso et de tua optima parte: volo
tibi nunq; deesse leticiā: volo tibi illam domi
nasci: nascit autē domi si intra te sit. hec **Sen.**
Gaudia etiā de exteriorib⁹ sūt miora gaudijs
internis: et ideo nō est curandū de eis. **Uñ**
Ecclesiasticus. Non est inquit oblectamentū
sup cordis gaudiū. **Dicit** cordis: nō corporis:
ad differentiā risus corporalis: ad differentiā
sali⁹ vel circūitus chozialis: ad differentiā
oīs ignominiose exultationis: **De** qua **Salomō**
dicit in **Proverbis**: **Stultorū** exultatio
ignominia **Igitur** gaudiū in dño tāq; maius
bonū est semp preferendū: ⁊ p̄ eo cōsequēdo
gaudiū mūdani carentia letanter est ferenda.

Liber

Un̄ glosa sup illud apli: **Gaudete** i dño sempe dicit sic. **N**ō in seculo: s̄ in dño: id est: om̄e bonū vnde gaudendū est: statuīte in deo nō extra. **S**icut em̄ nō potest homo duobus dñis seruire: sic nemo potest in seculo gaudere z in dño. **A**mīcus em̄ huius mūdi inimicus dei re putabit. **D**ulcū inter se hec duo gaudia differūt: sūtq; oīno cōtraria: nec simul in eodē eē possunt. **H**ec ibi. **C**arētia igit mūdani gaudij nō est nisi remotio obstaculi respectu gaudij in deo habēdi qđ solū est verū gaudiū: cui cōparata oīs aliūde iocūditas meror est. **P**ropter hoc ergo gaudiū tam cōsolatoriū in deo habendū: gaude q; remotū sit obstaculū p̄ carentiā mundanorū gaudiorū.

De carētia pfabulatiōis. Ca. II.

Ursūm de carentia solatiose cōfabulationis et necessaria obseruatione silentij nō cōtristeris: q̄a ab humanis colloquijs separato p̄p̄inquoꝝ est deus. **U**nde in libro patrū dicit de iohāne solitario. **Q**uāto se ab humanis curis et colloquijs sequestrabat: tanto illi viciniꝝ et p̄p̄inquoꝝ deꝝ erat. **E**t certe etiam ad cōfabulandū seu colloquendū. **D**eꝝ em̄ in tali interna p̄p̄inquitate homini loquit̄: s̄m illud psalmiste. **A**udiā quid loquat̄ in me dñs deus. **S**ed et ecōuerso homo ab aliorū collo-

Decimus

lxvii.

quijs separatꝝ loquit̄ cū deo: dicēte **H**ieronymo: **S**apiēs nunq; solus esse potest: et si hominū inopia fuerit: loquit̄ cū deo. **E**t nimirū deus solatiū etiā p̄ solatio hūano p̄stituit nob̄ factos libros solatio habēdos: **Q**uēadmodū in libro machabeorū de societate et amicitia mentione facta: s̄biungitur: **N**os nullo indigemus habentes solatio sanctos libros. **N**ō ergo sūt homines ad cōfabulādū necessarij: qñ vicem hominū supplet libri.

De silentio obseruādo. Ca. III.

In sup de censura silentij nō debes cōtristari: quia multa bona solet opari. **V**itat em̄ et declinat peccatū. **U**nde Ambro. **P**lures em̄ vidi loquēdo in peccatū incidisse: vix quēquā tacēdo. **S**apiēs ergo est qui nouit tacere. **E**st etiā virtutū fundamentū. **U**n̄ itidez Ambro. **S**ilentij patiētia: oportunitas loquendi: et cōtemptus diuitiarū: sunt maxima fundamenta virtutū. **I**tē vincit malū. **U**n̄ Chrysostomꝝ. **M**alū hominē tacēdo melius q̄ respōdēdo vincere potes. **I**tē declinat nocumētū. **U**n̄ Valerij maximus. **S**olon cū alijs loquētibꝝ taceret: interrogatꝝ vtrū p̄pter inopiā verborū: an q; stultus esset taceret: **R**espōdit: **N**emo stultus tacere potest. **C**ur igit solus linguā cobibes: **Q**uia inquit locutus esse me

Liber

aliquādo penituit: tacuisse nunq̄. Juxta illud
Mā nulli tacuisse nocet: nocet esse locutū. hec
Cato. Silentii etiā pbat sapientē virū. Uñ
Seneca. Taciturnitas stulto homini p sapi-
entia ē: tacere qui nescit: loqui nescit. Itē ser-
uat secretū et loquēdi modū. Uñ itidē Sene.
In hoc incūbe vt libentius audias q̄ loq̄ris.
Qd̄ tacitū esse velis nemini dixeris. Aurib⁹
frequētius q̄ lingua vtere. Quicqd̄ dicturus
es anteq̄ alijs tibi dixeris. Itē nutrit gratum
et ornatū verbū. Uñ Greg⁹. Quasi quoddā
nutrimentū verbū est cēsura silētij: et recti qñ-
q̄ ex crescentiā sermonis accipit: q̄ pri⁹ ordi-
nate p humilitatē taceret. Et vniuersaliter p/
dest multū. Uñ Sene. Nihil eque pderit q̄
q̄scere z minimū cū alijs loq̄ z plurimū secū.

De tristitia. Caplm. III.

c Eterum tristitia non debet te grauare:
qz remediū habet laudabile in tua cōsti-
tutū potestate: deo ad hoc parato specialiter
cooperari. Uñ Aug⁹. Vis nunquā esse tristis
bene viue: bona vita semp gaudiū habet. Au-
dī et aplm qui admonet dicēs: Gaudete i do-
mino semp. Qd̄ Thomas sic postillat. Sēp
gaudet in deo: qz quicqd̄ malum pueniat est
incōparabile bono qd̄ est deus: et ideo nullus
malū iterrūpit. Et iterū: Aliqñ nō iterrūpit

Decimus lrviii

p tristitiā tēporalē: qd̄ significat impfectionē
gaudiū. Qñ em̄ q̄s pfecte gaudet n̄ iterrūpit
de re parū durāte. Audi etiā eundē aplm mo-
nentē nos vt vel simus spe gaudētes. Cōstat
em̄ q̄ tristitiā patientē: nō solum cōsolaretur:
sed etiā statim ei gaudiū supinduceret pmaxi-
mū certa spe habita de cōsequēdo post breuē
vitā: vitā tristitie nesciā: omniq̄ gaudiū sup-
abundantē in adeptione glorioſi regni. Pro-
fecto ergo ppter spem huiuscemodi quecunq̄
tristia iusti deo seruētēs patiātur: nō aliud re-
stat eis nisi cōtinuo gaudiū gratulari: precla-
ro exemplo quorundā monachorū sub patre
Apollonio deo seruientū: De quib⁹ in patz
libro sic dicit. Supra modū leticia z gaudiū
inerat eis: et tanta exultatio: quanta ab vilo
hominum possit haberi in terris. Nullus in
eis omnino tristis inueniebat. Donebat eos
pater Apolloni⁹ dicēs: nō oportere inesse tri-
stitiā his q̄b⁹ salus in deo est et spes in regno
celoz. Tristētur aiebat gētilēs: lugeant iudei:
plangāt sine cessatione pctōres: iusti vero le-
tētur. Mā si hi q̄ terrena diligunt sup caducis
rebus letātur: nos qui tāte glie spem: z eterni-
tatis habemus expectationē: cur nō omnino
exultatione gloriemur: An nō apls ita admo-
net dicēs: Semp gaudete: in oibus grās agi-

Libet

te: hec tibi. Ut etiam de tristitia non tristeris: Audi verba veritatis dicentis: Tristitia vestra vertet in gaudium. Profecto si cui promitteretur ab eo qui esset verax et potens facere promissum: quod omnes illius lapides verteret in aurum: utique congregaret lapides quos plures posset et maiores. Nunc autem promittit nobis ab ipso quod veritas est et potens super omne quod est: quod tristitia nostra vertet in gaudium: ideo multum libenter debemus sustinere tristitias huius mundi et pressuras. Et potius plures et maiores: quia secundum multitudinem et magnitudinem dolorum erit multitudo et magnitudo consolationum. Denique forte tristitiam et penitentiam ducetis specialiter de preteritis: ut de via quam fecisti vel de actu quem pegisti aut neglexisti: et dicis forte propter eventum tristabilem: quoniam infortunium est secutum: puta amissio rerum: vel membri perditio: aut infirmitas multum grauis. Sed hec tunc occasio tristitie non est sufficiens: fallique videris cum de dicta cogites consequentia minime forsitan necessaria. Cogita ergo magis: quod si per aliam viam venisses: vel si non tale opus pegisses: vel si non tale opus neglexisses: damnum multo maius vel periculum aut forte mortem incurrisses. Quicquid igitur aduersum tibi acciderit: cogita id deo volente factum esse et pro tuo meliori.

Decimus

Lix.

Quod mali sepe melius habet in mundo quam boni. Caplm. V.

Propterea de eo non debes conqueri quod mali in hoc mundo melius habent quam boni: inducendo ad hoc querelam antiquorum: scilicet David dicentis: Zelavi super iniquos pacem peccatorum vides: vel Hieremie idem sic conquerentis: Quare via impiorum prosperatur: Aut ceterorum similia conquerentium: quia non modicum erras si non sint tibi signum in bonum. Dato est quod iniusti de exteriori pace plus habeant: minusque ab extra quam iusti impugnentur: E converso tamen iusti de interiori pace plus habent minusque ab intra impugnantur. Unde Cassiodorus. Cum peccatores videtur esse locupletes multisque divitiarum populis: aut in mundo non esse quod timeant: pacem habere putantur: Sed pax illa cum conscientia litigat semper et rixatur intrinsecus: et cum hoste non habeat: secum decertat. Hec Cassiodorus. Sed tu considera quid melius sit: ab intra pacem habere aut ab extra. quid vel periculosius sit: ab extra impugnari vel ab intra: Profecto si inimici hominis domestici eius. Si dominus aliquis pugnaturus: intraneos sui exercitus timere habeat: multo periculosius est quam si ab extraneis impugnetur. Qui ergo iusti sunt melior sortis illorum est etiam in hoc mundo quam sit ipsorum peccatorum.

Mā z teste Augustino: oīs inordinat⁹ anim⁹ fit sibi ipsi pena. Insuper q̄ mali in hoc mūdo plus q̄ boni p̄sperētur: hoc fit diuina dispensatione ad nr̄e salutis augmentū et glorificationis documentū. Per hoc em̄ boni admonētur potiora: z q̄ mali cōmunicare n̄ possūt: bona querere sibi v̄l in statu glorie reseruata. Supposito iḡit iuxta querelā antiquā: q̄ mali in hoc seculo plus q̄ boni p̄sperent: hoc q̄ dē erit resurrectionis future: in qua diuina iusticia ab oībus exigente cōcessa bonis multo melius q̄ nūc malis: et malis multo pei⁹ erit q̄ nūc bonis: euidentis argumentū. Quod nimirū argumentū plus de bono cōtinet q̄ sit om̄ne malū in bonoꝝ aduersitate: vel q̄ sit om̄ne bonum p̄speritatis impioꝝ. Deniq̄ audi Chrysostomū. p̄posito cōcordantē. Nemo inquit vidēs malignos p̄speritate gaudere turbetur: nō est em̄ hic retributio malignitatē neq̄ virtutis. At si aliquādo cōtigerit vt aliqua sit retributio vel malicie vel virtutis: nō tamē scōm cōdignū est: sed veluti quidam gustus vel iusticie vel iudicij: vt qui resurrectionē nō credūt talibus doceātur. Quādo itaq̄ videmus malignū dītescere nō subruamur: et qñ videm⁹ bonū mala pati nō turbemur: illic corona: illic supplicia. Est et alia ratio: qz nō po-

test malus in omnibus malus esse: sed aliqua bona habet: neq̄ bonus in oībus bonus esse sed aliqua habet pctā. Quādo ergo habet p̄speritatē malus: malo: id est: ad malū capitis sui est. Cum em̄ p̄ illis paucis bonis retributionē hic accipit: illic iam plenius puniet.

De doloribus. Caplm. VI.

p̄ Oro si scires virtutē doloris de dolore habito nō doleres. Ecce em̄ aufert hostibus: id est nr̄is temptatoꝝ oportunitatē alloquēdi nos ad temptādum. Mimirū: sicut in cordibus ociosis et secularit̄ gaudiosis hostes huiusmodi tenēt sua perlamēta ad p̄ficiēdū tēptamēta: ita et ecōtra oportunitatē non h̄nt talit̄ loquēdi dolētī: id est: corde tribulato. In huius rei figura de fatuis amicis iob z fictis ad temptandū: significationē hostiū anime gerentibus: dicit̄ in libro Job. Nō loquebant̄ ei verbū: videbāt em̄ dolorē vehementē sensus eius. Igitur de dolore nō doleas conquerēdo: sed z multo potius gaudēdo dicas: O felix dolor q̄ sic os obstruit pessimi ūmici.

De lachrymis. Caplm. VII

d̄ Deniq̄ de lachrymis nō sic doleres si tu scires quā vim haberēt lachryme. Contra dolores quippe illo faciēte q̄ dicitur: in fletu solatiū: ip̄e lachryme quodā solatio dolorē

Liber

cordis magnū minuūt: ac preter refectionē et alleuationē mētis ad refrigerationē pectoris et solamen tristis cum per oculos exeunt: dolorē vna secū euaporare faciūt. Unde Petr^o bleiensis. Vltis solatia sunt lachryme: et ex parte maxima magnitudinē doloris minuūt. Dolor siquidē spēm ignis gerit: qui dū plus tegitur plus ignescit. Vñ et Ambrosius. Pascūt frequenter lachryme et mentē alleuiant: fletus refrigerant pectus et mestū solant. Est em̄ p̄is affectibus quedam flendi voluntas: et plerūq; lachrymis grauis euaporat dolor. Rursum fletū et lachrymas: cōsolatio et exultatio solent sequi. Vñ ipse saluator dicit: Beati qui lugent quoniā ipsi cōsolabunt. Et psalmista dicit. Qui seminat in lachrymis in exultatione metet. Insuper pie lachryme terrā cordis irrigant et fecūdant. Vñ Greg^o. Irriguū sup̄ius accipit aia: cū se lachrymis regni celestis desiderio affligit. Item ardorē concupiscētiarū sedant. Vñ idē Greg^o. Flammā suggestionū diaboli citi^o extinguit vnda lachrymarū. Itē omnē spūalem infirmitates sanāt. Vñ in Job de deo dicit: Verentes erigat sospitate. Itē animā mundant et sponsā regis celi p̄parant. Vñ Cassiodorus. Fletus est lauacrū culpaz: absolutio peccator. Itē oculū

Decimus

Lxxi.

cordis clarificāt. Vñ Gregori^o. Vñ lachrymis baptizata: in cōtemplatione videtlympi dius. Item mētis serenitatē et trāquillitatem causant. Vñ Chryso. Sicut post vehemētes imbres mūdus aer et purus efficit: ita etiam post lachrymarū pluuias serenitas mētis sequitur atq; tranquillitas. Itē mentē eleuant. Vñ in psalmo. Ascēiones in corde suo disposuit in valle lachrymar. Itē mentē inebriant. Vñ Bernar. Illas lachrymas vere in vinus mutare dñm dixerim: que fraterne cōpassionis affectu in feruorē p̄deūt caritatis: p̄ qua etiā ad horā tuipsius immemor sobria quādā ebrietate videris. Item holocausta impinguāt. Vñ Greg^o. Holocaustū aridū est bonū opus: qđ orationis lachryme nō impinguāt. Holocaustū pingue est hoc bonū opus quod cū agitur etiā lachrymis impinguatur. Item hoc qđ homo vult a deo impetrabit. Unde Chrysostomus. Nemo aliquñ flens ad deū accessit qui non qđ postulauit accepit. Nullus ab eo beneficia dolenter optauit qui nō impetrauit. Ipse em̄ est qui cōsolatur flentes: dolētes curat: penitētes informat. Demū si virtutē lachrymarū quā contra gehennam habent agnosceres: nec gehennā multū timeres: nec de lachrymis dolores sed gauderes. Vñ audi

verbi cuiusdam epi ad piam matrem Augustini
 p salute filij lachrymantem. Impossibile est in-
 quit tantum lachrymarum filium perire. Sed non
 minus efficaces sunt prope lachryme ad dele-
 tionem damnabilis culpe. Nempe cuius omnis
 vita perita est: quibus eterne damnationi propinqui-
 or est: pro piis lachrymas restituit in integrum:
 ut ulterius in eo integer spiritus perseveret. Unde
 Hieronymus. Petrus ter negantem in locum suum
 amare restituere lachryme. Unde et Gregorius.
 Tempus redimimus quando pactam vitam quam
 lasciuendo perdidimus flendo reparamus. Di-
 ro etiam modo fletus et prope lachryme regnum ce-
 lorum optinendi ac pro consequens gehennam euaden-
 di proferunt securitatem. Quippe lachryme huius-
 modi quasi vi quadam norunt regnum celorum
 obtinere. Unde Gregorius. Regnum celorum rapi vult
 nostris fletibus: quod nostris meritis non debet. Unde
 et dicit Augustinus: quod lachryme violente sunt in-
 feribus. Unde etiam Hieronymus. O lachryma humi-
 lis: tua est potentia: tuum est regnum celorum: tribu-
 nal iudicis non vereris. Delictorum tuorum accu-
 satoribus silentium imponis: non est qui te
 accedere vetet. Si sola intres vacua non re-
 dibis: magis crucias diabolum quam pena inferna-
 lis. Quid plura: Vincis inuincibile: ligas om-
 nipotente: inclinas virginis filium, hec Hieronymus.

Sic itaque teste euangelio: Regnum celorum vim
 patitur et violenti rapiunt illud: Qui se ipsum sibi
 dari postulat precibus lachrymosis. Et breui-
 ter tanto minus a consolatione modo vacuus eris:
 quanto vberiores lachrymas emisit. Et tandem
 teste Gregorio: momentaneos fletus tuos: de-
 us eterno consolabitur gaudio.

Undecimus liber continet consolationum
 remedia oportuna contra illa tur-
 batus que opponuntur libertati. Et
 habet capitula. IX.

- I De consolatione super seruilitate.
- II De iugo obedientie et preceptis dei.
- III De obedientia superioribus exhibenda.
- III De carentia proprie voluntatis.
- V De votorum obligatione.
- VI De mundi relictione.
- VII De ingressu religionis.
- VIII De pressura captiuitatis.
- IX De excommunicatione et alijs censuris inflictis.

De consolatione super seruilitate. Ca. I.

Primo ergo noli de seruilitate et li-
 bertatis carere turbari: Sed attende
 quod hi qui serui dicuntur: non sunt simpli-

Liber

ster serui: nec magis oppressi q̄ communiter
dñi qui reputant̄ liberi. **Uñ Bernar.** Volun/
tati nec leges imperāt nec principes dñantur:
sed libera est maxime si spū ducitur: quia vbi
spūs ibi libertas. hec Bernar. Si ergo corpo/
ris conditio te cōtristet: est qđ te merito cōso/
lari poterit: videlicet libera conditio portiois
tue portiois: que se extendit ad promerenda
gaudia sempiterna. Domini etiā qui estimāt
liberi: cōmuniter etiam sūt suis seruis magis
oppressi atq; turpiori addicti seruituti. Super
quē em̄ plures regnāt: cōstat illū magis seruū
esse. Sed pfecto cōmuniter accidit qđ sup do/
minos qđ ppter libertatē minus timent: plures
regnāt: saltē turpes passionēs: quibus magis
succūbere cōsueuerūt q̄ timorati: et ideo seq/
tur qđ sūt magis serui. **Uñ Ambro.** Seruit qđ
cūq; vel metu frangit̄ vel delectatione irretit̄
vel cupiditatibus ducit̄ vel indignatione ex/
asperat̄ vel merore deijctur. Seruill̄is est em̄
ois passio. hec Ambro. Igitur si vis realiter
liber esse: esto bonus: vtpote vitans turpitu/
dines et liber censeberis. Unde **Tullius.** Li/
ber is est estimand⁹ qui nulli turpitudinī ser/
uit. **Uñ Augustinus.** Bonus etiā si seruit li/
ber est: malus aut̄ si regnat seru⁹ est: nec vni⁹
hoīs: sed quod grauius est: tot dñorum: quot

Undecimus lxxiii.

uisionū. hec Aug⁹. Is quippe qđ facit peccatū
quocunq; dño gloriē: testante saluatore: ser/
uus est peccati: scz seruitute culpe: a qua fili⁹
dei qđ peccatū nō fecit habet liberos reddere.

De iugo obedientie et preceptis dei. Caplin. II.

Porro o homo nō debes tritari de pre/
ceptis dei ⁊ iugo obedientie: imo pluri/
mā gaudere qđ dignatur deus obedientiā a te
requirere: eo quidez sine vt et tu si feceris qđ
requirit: hoc quod ab eo requiris infallibilit̄
psequaris. **Uñ Johannes** in epla sua: Si cor
nostz nō reprehēderit nos fiducia habemus
ad deū qđ quicqđ petierimus ab eo accipiem⁹
qz mādata ei⁹ custodimus. Unde et ille cecus
natus ⁊ a xpo illuminatus dixit: Si quis dei
cultor est et voluntatē eius facit hūc exaudit.
Uñ et Isidorus. Nō impetrat a deo bonum
qđ poscit qui eius legi nō obedit: Si enim id
qđ deus precipit facim⁹: id qđ petimus sine
dubio obtinemus. **Hec Isidorus.** Meminez
deus ad impossibile cōstringit: sed nec ad gra/
ue aliqd. Iugū em̄ meū inquit suauē est ⁊ on⁹
meū leue. Quippe alleuiat iugū dei remune/
ratiōis effectus. **Uñ sup illud in Thren:** Bo/
nū est viro cū portauerit iugū dñi ab adole/
scentia sua: dicit glosa: Est iugū dñi leue rele/
k

uatū spe remunerationis eterne. Insuper alle-
uiat iugū dñi amorosus affect⁹. **Uñ Hieron.**
Nihil amantib⁹ durū: nullus labor difficilis:
amem⁹ ⁊ nos xpm et facile videbit esse diffi-
cile. Nepe pcepta domini cū sint funiculi at-
tractiui et amoris vincula vnitiua: ipsum ho-
minē ad deū trahūt et cū deo artius stringūt
atq; in amore vnūt. De quibus funiculis et
vinculis dñs p Oseā pphetā dicit: In funicu-
lis adā trahā eos: in vinculis caritatis. Dicit
adam: vtpote cui primo preceptorū vincula
iniecta sūt. Per obedientiā quoq; preceptor
dei: homo beatā vitā meretur assequi. Unde
ipse saluator in euāgelio: Si vis vitā ingredi
serua mādata dei. Deniq; pōdera bonū obe-
diētē sicut xps ponderauit: ⁊ eū seq nō vere-
cūderis. Uñ Bernar. Demētote frēs: chri-
stus ne pderet obedientiā perdidit vitā. Qui
in signū q; mādato p̄ris obediendo mortem
sustinebat: inclinato capite tradidit spiritum.
Inclina ergo et tu caput tuū: caput anime: ca-
put scilicet tue superbe voluntatis: que tanq;
caput imperat membris alijs. Inclina illud
et humiliare sub potenti manu dei: immo vel
sub capite omnipotēti. Quippe ipsius immē-
sa dignitas hoc requirit et omnē in hac parte
verecundiā excludit. Digni ergo valoris est

preceptis dei obedire.

De obediētia superioribus exhi-
benda. Caplm. III.

f Ed et tanti est alterius superioris prece-
ptis obedire. ppter deum: cū in hoc ma-
gis deo obediatur q̄ ipsi supiori: dicente apo-
stolo: **Serui obedite p oīa dñis v̄ris: quod-**
cunq; facitis ex animo operamini sicut dño
et non hominibus: scientes q; a domino reci-
pietis retributionē. Unde et Bernar. Quic-
quid vice dei precipit homo quod nō sit cer-
tum displicere deo haud secus omnino est ac-
cipiendū q̄ si precipiat deus. Unde ⁊ Tho-
mas de aquino. Nihil mai⁹ homo potest deo
dare q̄ q; p̄riā voluntatē. ppter ipsum alteri-
us subijciat voluntati. Uñ in summa virtutū.
Ultū gloriācat deum vere obediens qui fa-
cit beneplacitum dei: cū deus hoc ei mandat
etiā per vilem psonā: et tanto est gloria dei
maior: quanto persona illa est vilior. hec ibi.
Sed et vltius tāto magis gloriācat obediens:
quanto ipse magis deum gloriācat. Et
pfecto de primo ad vltimū seq̄tur: q; q̄nto vi-
liori q̄s ppter deū obediērit: tāto glōsior ipse
erit. Uñ Aug⁹: Bonus si fuerit q; tibi preest
nutritor tu⁹ ē: malus si fuerit tēptator tu⁹ est:

Liber

et nutrimenta libenter accipe et in temptatioe
approbare. **U**n̄ et in sūma virtutū: **N**ō te mo-
ueat magister imperitus: indiscreta potestas:
scz quo minus pfecte obedias: nō tm̄ bonis et
modestis s̄ etiā disc̄holis. **U**t aut̄ dicit **B**er-
nardus: perfecta obedientia maxime in insi-
piente est indiscreta: hoc est nō discernere qd̄
vel quare sibi p̄cipiatur: sed ad hoc tm̄ n̄ti vt
fideliter et humiliter fiat qd̄ a maiori p̄cipit̄.
Profecto ipsa obediētia q̄busuis bonis alijs
libere factis p̄pter deū dinoscitur preferenda.
Un̄ in **E**ccl̄iastico dicit̄: **B**elior est obedi-
tia q̄ stultorum victime: quasi supponat illos
stultos esse qui bonū obediētie nō p̄ficiūt: sed
negligūt: volētes magis alia p̄ voluntate p̄-
pria deo victimare. **M**imirū dñs in domo si-
monis discubuit. **S**imon aut̄ obediēs interp̄-
tatur: et sic domus simonis est dom⁹ obedi-
tis. **Q**uid igit̄ est dñm in domo simonis discu-
buisse: nisi q̄ p̄ obediētā hō dom⁹ dei efficit̄:
Deniq̄ sicut hoīem sua inobediētia de para-
dīso eiecit: ita obedientia in paradīsu hoīem
introduxit. **M**imirū christus eduxit discipulos
foras in bethaniā: et bñdicens illis ferebat in
celū: **F**elix quē ducit dñs i bethaniā: id est in
domū obediētie. **N**am sperare potest p̄ alijs
q̄ et ip̄e post christū in eodē loco ascensur⁹ sit

Undecimus lxxv.

in celum. **D**erito aut̄ qui sūt huiusmodi sup-
alios exaltant̄: exemplo xp̄i: q̄ factus est obe-
diens vsq̄ ad mortē: p̄pter qd̄ et deus exalta-
uit illum. **P**orro pfecte obediens parū vel ni-
hil pati habet in futuro. **N**ā in vere obediēte
xp̄s viuit et opatur: dicēte ap̄lo: **V**iuo ego iā
nō ego: viuit in me xp̄s. **N**ec ē verisile q̄ de⁹
sit i futuro eoz operū vltor̄ q̄rū h̄ ē actor. **S**z
et magni lucri ē obediētia. **S**ubdit⁹ em̄ pfecte
obediēs q̄si meret̄ cōtinue: qz n̄ solū circa bo-
na exeq̄ndo: sed etiā dubia: qñ nō suo sensui: s̄
sensui et voluntati inuitur sui sup̄ioris. **D**a-
nifesto em̄ peccato circūscripto si hoc qd̄ ei in-
iungit̄ aliqd̄ peccati vel piculi in dubio conti-
neret: nō ei esset sed sup̄iori cuius sensui et vo-
luntati inuit̄ imputādū: et sic ei de suis sup̄io-
ribus potest dici: **I**n manibus portabūt te ne
forte offendas ad lapidē pedē tuū. **M**imirum
subditus nō solū non peccat sed etiā meret̄ si
in dubio obediat suo sup̄iori: in quo casu me-
lior est conditio subditi q̄ sui superioris cui
obedit: vel quē inuat in causa p̄babiliter du-
bia: quāuis secundū veritatē sit iniusta. **F**a-
cit ad hoc sentētia **A**ugustini habita i decret̄.
Profecto obedientia est q̄si nauis institoris.
Nempe sicut ille in nauē etiā quiescēs: come-
dēs vel bibēs illuc p̄cedit quo quidē tendit:

Libet

qz nō suo s̄ motu mouet alieno: ita z obediēs in religione etiā d̄scēdo: comedēdo z bibēdo ad portū salutis peruenire meretur.

De carētia pprie volūtatis. Ca. III.

Ceterū nō tristeris de ppria carētia volūtatis: q̄ grāde malū esse predicat: z q̄ cessante hō a grādī malo p̄seruat. **Uñ Bern.** Grande malū est ppria voluntas. Et iterum. Cesset voluntas ppria et infernus non erit. In quē em̄ desuet ignis: nisi i ppriā voluntatē: **Uñ ppria voluntas deū impugnat: z aduersus eū extollit: ipsa est que paradisu spoliāt: infernū ditat: sanguinē xpī euacuat: z ditioni diaboli mūdū s̄biugat. hec Bernar.** Deniqz multū valet pprie volūtatis abdicatio: qz ppriam voluntatē abdicās habensqz p̄mptū animū voluntati dei vel alterius p̄pter deū obediēdi in omnib⁹: talis pro infinitis a deo remunerabitur que nunqz est factur⁹: Quia qui p̄fecte volūtati alteri⁹ suā iā subiecit: is multa et maxima quāuis vix possibilīa secundū equiualetiā in ordine ad mercedē capiendā iam p̄fecit: scilicet omīa que ille precipere potuit: quāuis ea realiter non fecerit nec vnquā factur⁹ sit. **Unde Hieronym⁹.** Perfecta voluntas faciēdi pro opere reputat facti. Et iterum: In lege opera requiruntur: in euangelio volūtas que

Undecimus lxxvi

ritur: que et si effectū nō habuerit tñ premisi nō amittit. **Uñ z Aug⁹.** Quicqd vis z nō potes: factū deus reputat. **Uñ etiā Greg⁹.** Nō est manus vacua a munere si arca cordis plena fuerit bona volūtate. Insuper pprie volūtatis p̄pter obediētiā abdicatio opa minora deo facit maiorib⁹ esse grōsiora. **Uñ Thomas de aquino.** Quia necessitate aliq̄ faciēdi q̄ scdm se nō placet: p̄ votū obediētie homo se s̄biicit p̄pter deū: ex eo ipso ea que facit sūt deo magis accepta si etiā sint minora: qz nihil homo maius deo dare potest: q̄ q̄ ppriā voluntatē p̄pter ipsū alteri⁹ volūtati s̄biiciat. **Uñ in colationib⁹ patrū dicit: deterrimū gen⁹ monachoz esse sarabaitarū: q̄ absoluti a seniorū iugo hnt libertatē agēdi qd libitū fuerit: z tamē magi q̄ hī q̄ in cenobijs degūt: opibus: dieb⁹ z noctib⁹ cōsumuntur.** **Hec Thomas.**

De votorū obligatione. Ca. V.

Rursū nō debes tristeri sup votorū emissorū obligatione: s̄ magis cōsolari. **Uñ Aug⁹.** Nō te vouisse peniteat: imo gaude tibi iā nō licere qd cū tuo detrimēto licuisset. **Felix necessitas que ad meliora cōpellit.** Deniqz scdm thomā aquinēsem: p̄pter tria meli⁹ est aliqd facere ex voto q̄ sine voto. **Pr̄io: qz vouere est actus latrie: q̄ est virt⁹ nobilissīma:**

Liber

quod autem imperatur a virtute nobilissima melius est et magis meritorium. Secundo: quia qui vouet magis se deo subicit quam ille qui non vouet: sicut ille qui arborē dat cum fructu: magis dat quam qui dat tantum fructum. Tertio: quia voluntas pro voto immobiliter firmatur ad bonum facere. Facere autem aliquid ex voluntate ad bonum firmata: hoc ad perfectionem pertinet virtutis. hec ille. Sane illud quod cadit sub voto: vel scit esse bonum: vel malum: vel quale sit est dubium. Si dubium: facile poterit in certum bonum commutari. Si vero bonum quo non est aliud melius: consolatoria debet esse ad ipsum implendum obligatio felicitate existente que compellit in meliorem. Si autem contristat: quia aliud incompossibile melius est eo: facile poterit eo in melius commutato tristitia cessare. Immo circa bonum et melius audi Bernardum: Ego inquit non arbitror minora vota impedire debere maiora: nec deum exigere quod tanquam sibi promissum bonum si pro eo melius aliquid fuerit pro solutum. Porro si quod sub voto cadit malum esse dinoscitur: non contristet votum: quia non est obligatorium: dicente Hieronymo: In malis promissis rescinde fides: in turpi voto muta decretum: quod incaute vouisti non facias: Impia est promissio que scelere adimplet. Denique circa id quod euentu malum fit: doctores sic diffi-

Undecimus lxxvii.

nitur. Illud inquit quod in aliquo euentu est bonum in aliquo malum: non obligat nisi pro euentu bono: ut votum Iephte: de quo dicitur in libro Iudicum. Vnde Thomas Aquinensis: Quicquid votum siendum impediret si prius esset: etiam facto voto obligationem aufert. Vnde si aliquid possibile cum vouet postea fiat impossibile: tollit obligatio.

De mundi relictione. Ca. VI.

Pro mundi relinquere est vincula valde periculosa euadere. Vnde Augustinus. Vincula huius mundi asperitatem habent veram: falsam locumditatem: certum dolorem: incertam voluptatem: durum laborem: timidam quietem: rem plenam miserie: spem britudinis inanem. Et iterum. Quis iste periculosior est blandus quam molestus: et magis cauendus cum se allicit diligit: quam cum admonet cogitque contemni. In hoc mundo non timere: non laborare: non piclitari impossibile est. Et iterum. Ibi nihil nisi fragile plenum periculis: per que pericula puenitur ad maius periculum. Pereant ergo hec omnia: et dimittamur hec vana et inania: conferamus nos ad solam inquisitionem eorum que finem non habent. Vita hec misera mors incerta: cito obrepit: et post hanc negligentie supplicia luenda sunt. hec Augustinus. Quare merito mundus relinquendus est propter christum dulcem refectionem: quia testante Bernardo: cui christus

Liber

incipit dulcescere: necesse est amarescere mundū

De ingressu religionis. Ca. VII.

Et profecto habitare in claustrō merito plus delectat: quōd paradiso voluptatis cōparat. **Uñ Petr^o raneñ.** Juxta sententiā cordis mei si paradissus in hac vita pñti est: vñ in claustrō vñ in scholis ē. Quicquid em̄ extra hec duo est: plensū est anxietate: inquietudine: amaritudine: formidine: sollicitudine et dolore. **Uñ et Bernar.** Vere claustrū est paradissus: hic p̄rata virentia scripturarū: hic parit flūes lachrymarū vndositas: quā de purissimis affectibus amor ille eliquat: hic em̄ sūt arbores em̄nētissimi chozi sanctorū: et nulla est q̄ non multa fructus gaudeat vbertate: hic ē illa s̄b̄limis mēsa: in qua deus et cibās est et cibus: munerās et munus: offerens et oblatū: conuīua et cōuīuū. Hic cōgeste sūt omnipotētis diuitie: hic refusa est gloria angelorū: Putasne ociari illos qui habitāt vnius moris i domo: **A**ideas hūc sacris lectionibus intēdentē: illū incumbentē orationibus: hūc p̄ suis excessibus lachrymantē: illū in dei laudib^{us} exultātē: hūc vigilantē: illū ieiunantē: et officia pietatis sibi inuicē incutere: **N**octe cōsurgūt ad cōfittendū ei: **V**espere et mane et meridie narrant et annūciāt eius laudē: et oīs illoꝝ sedulitas

Undecimus lxxviii.

in orbē diuini rotat̄ obsequij. **Hec Bernar.**

De p̄ssura captiuitatis. Ca. VIII.

In sup̄ dum p̄ssura captiuitatis detine ris: accessu mentis ad deū ire cōpulsus: cū cōfessione laudis vel peccati in solo deo cōsolationē habeas: et leteris quēadmodū **L**obā de deo loquēte dixisse nouimus. **E**go inquit in terra captiuitatis mee p̄siterebor illi. **E**t seq̄tur: **E**go autē et anima mea in eo letabimur. **S**ed nō parū est in deo letari: q̄ bonū hmōi leticie que est in deo: qui bonū est infinitum: dure captiuitatis malo quātitate quodāmodo p̄pōderat infinita. **Q**uātū merito posset homo cōsolari captus seu vincularus: p̄sertim p̄pter fidem christi p̄ dilectionē operātem. **N**ēpe talis hoc ipso aureis catenis fortissimis alligaretur christo cui sic alligatū esse est verius in celo q̄ in terra esse: et p̄ cōseq̄ns q̄ in terra captū vel vinctū esse: imo censendū est talis i terra nō eē. **P**rofecto em̄ modicū p̄ nihilo reputat̄. **Uñ** si minim^o digitus me^o solus esset in carcere: nemo per hoc incaceratus me iudicaret. **S**ed certe secūdū **A**ugustinū: minus est totum corpus respectu anime: q̄ sit digitus minimus respectu residui corporis: **Q**uare parī mō cogitatione et auiditate i illa

eterna patria cōuersatus: censendus est in terra nō esse: ubi est scōm minimā partē sue substantiē circūscriptus. Nec de carcere tristeris: aut em̄ ex delicto carcerē meruisti: aut iustus existēs minime deliquisti. Si deū primū: bonū est tibi qđ hic luis delicta: hic te n̄ punito vel minus q̄ carcere: incōparabilē alibi gūius luenda. Si vero detur scōm: crede z nulloatenus dubites qđ p penalitatem in debita habebis delicias. Rursum iustus pro cōfusione carceris laudes habebit et solacia societatis. De laudibus qđ carcerē sic dicit augustinus. Nō ita laudam ioseph cū frumētū distribuebat: sicut cū carcerē inhabitabat. De solatio societatis vero multis patet in locis. Nā Petrus: Paulus: Iohāne baptistā socios habet: z plurimos qui vincula et carceres experti fuerūt. Deniq; iustus p detētionem carceris libertatē habet celestis deambulationis. An quē admodū ad quendam est Hieronymus: Infinita heremi vastitas te terret: sed tu paradīsum mēte deambula: quotienscūq; cogitatione ac mēte illuc cōscēderis: toties i heremo nō eris. Ita ecōuerso dicere possum pari pacto: Si carcer te terret: paradīsum mēte deambula: quotienscūq; cogitatione ac mēte illuc cōscēderis: toties in carcere non eris.

De excommunicatione et alijs censuris inflictis. Ca. IX.

o Emū o homo scias qđ prelati ecclesiastici: sacerdotes: z precipue summi pōtiffices sūt medici spūales: eo qđ cōtra tumorē contumacie: qui est vtiq; periculosior omni corporali tumorē: in quātū meretur penā gehenne: mēbris corporis christi mystici: et maxime dicto tumorē infirmatis seu grauatīs adhibere habēt spūalem medicinā cēsūre ecclesiastice: cuiusmodi est sentētia excommunicationis: suspensionis et interdicti. Hinc nāq; de excommunicatione dicūt iura: qđ medicinalis est nō mortalis: dūmodo is in quē lata fuerit nō cōtemnat. Qui em̄ excommunicatur: ad hoc finem ap̄lm: excommunicat: vt spūs saluus fiat. Spiritus igit excommunicati ob tumorē contumacie in periculo esset salutis sue sine excommunicatione. Et nimirū hoc sufficit p cōsolatione. Consolari em̄ solent homines de amarissimis medicinis ppter spem salutis. Deniq; si sentētia excommunicationis in te lata fuerit iusta: ipsam non cōtemnas: sed de ipsa potius p̄soleris tanq; de salubri medicina: que tāto est salubrior: quāto ab excellentiori apothecario: in cuius cordis apotheca: nō modo virtutes herbarū: sed oīm virtutū aromata cōtinētur:

Liber

est cōfecta: cū nō ab hoīe: vt dicit iura: s̄ s̄m
sanctos p̄res a deo p̄cedere vincula eccl̄iasti-
ca dīnoscātur. **Uñ Chryso.** Nemo cōtemnat
vincula eccl̄iastica: Nō em̄ est hō qui ligat: s̄
xp̄s q̄ hāc p̄tatem dedit hoīb̄us: z dīnos fecit
hoīes tanti honoris. Porro si sentētia iūsta
fuerit te nō ligat: dūmodo alias p̄ contemptū
nō ligeris: sed magis patiēter ferēs excōmu-
nicationē iniūstā: celestē coronā: iuxta senten-
tiā augustini mereberis: **Uñq̄** tātō magis p̄-
ciosā: q̄nto sentētiā sustinuerit magis iniuriōsā.
Sane si p̄ hoc de excōicatiōis vinculo p̄solari
volueris: de suspēsiōis z interdicti vinculis ma-
gis p̄solari valebis: qz sentētia excōicatiōis
maior est sc̄dm se oībus penis eccl̄iasticis. **De**
nīq̄ nō dubiū qn̄ tua irregularitas z inhabili-
tas pauperiorē te faciat z in gradu hūilliorē te
cōstituat: atq̄ sic ad ḡdū habitualis hūillitatis
p̄fectiorē te disponat. Porro ḡdus hūillior est
tibi desiderāt amplectēdus gr̄a p̄fectioris hu-
militatis: z b̄ merito te debet p̄solari: qz ḡdus
p̄fectior hūillitatis: nō modo ep̄ali: s̄ z oī orna-
tu eccl̄iastico p̄mplus te ornabit. Audi de b̄
Bernardū ad decorē hūillitatis cōmendādū:
minus dicentē z plus intelligentē. Nulla inq̄t
splēdidior gēma in omni p̄cipue ornatu sū-
mi pontificis q̄ hūillitas.

Duodecimus lxxx

Duodecimus liber continet consola-
tionū remedia cōtra illa turbatiua q̄
opponūtur studio cōtemplationis et
deuotionis. Et habet cap̄sa. VII.

- I De cōsolatione sup̄ carentia diuinorū
z sacramētorū tempore interdicti.
- II De abstractione vsus sc̄pture.
- III De subtractione deuotionis et cordis
ariditate.
- III De carentia oportunitatis orandi v̄l
alia bona faciendi.
- V De exauditionis tarditate.
- VI De frustratione petitiōis p̄ t̄p̄alibus
- VII De distractione pro aliorum vtilita-
te ac impedimento cōtemplationis.

De p̄solatiōe sup̄ carētia diuinorū
z sacramētorū t̄p̄e interdicti. Ca. I.

Primo igit̄ qz vt estimo: diuina offi-
cia: z ecclesie sacramēta: z specialit̄
p̄ sacra cōmunio si nō essent int̄dicta
t̄p̄e interdicti: sp̄m̄ tuū recrearēt.
Ecce mō ad p̄solatiōnē tibi sit: q̄ sp̄ialis medi-
cus hanc recreationē v̄tūq̄ interdixit: p̄ hoc
diētās membra corporis xp̄i mystici nō sana
q̄ multū valet taliter dietari. Nā h̄mōi absti-
nētia ē eis sūma medicina: z si obediāt medico:

Liber

signi habent consolatoriu: scz signu cosequedi
in primo sanitate p sue infirmitatis: puta tu-
moris ptumacie cessatione. Nec obstat q no
in oibus quib⁹ dicta diuinoru z sacramentoz
recreatio interdicitur tumor ptumacie inueni-
tur. Nempe ppter tumore vel alia infirmita-
te capitis vel mēbz alterius: sepe ex iussu me-
dici oibus mēbz alijs sanis cibus et potus
subtrahitur ex hoc solo q immediate no sano
mēbro adherēt. Nā q̄uis incipiente hydropi-
si: tm̄ vni mēbrū hoīs fit inflatū: ratione ta-
men illius oibus mēbz alijs potus s̄trahit̄
quātūcūq; bonis. Sic autē est et in pposito:
q dicta recreatio subtrahit̄ etiā sanis mēbz
eccle sine eoz culpa: sed non sine causa: ex eo
scz q habēt aliquā adherentiā: vel scdm locū
cū no sanis: vt scz si fieri possit dent operā effi-
cacē vt cesset tumor arrogātie siue cōtumacie
in illis pp̄ quozū culpā lata est sentētia inter-
dicti: vel si hoc no possūt saltē ipsi culpabiles
eo citius ad cor redeāt: quo magis habent de
hoc cōpati alijs et timere dei offensaz grauio-
rē: q ipsoz occasiōe alijs p predicte sue recrea-
tionis s̄tractionē affligātur: que nihilomin⁹
mēbra sana si veracit̄ sana sūt: vt pote ad cor-
pus xp̄i mysticū cōmune sibi z alijs bene dis-
posita: etiā ipa p cōmune bonū eiusdē corpo-

Duodecimus fo. lxx x

ris cōsolēt: quoz pfecta sanitas d̄req̄rit: q vt
vobis vtar augustini: coīa pp̄ijs: nō pp̄ia cō-
munib⁹ añponāt. S; ad sana mēbra me pfe-
rēs: p̄solatiōisq; materiā ad sacre coionis sac-
mētū restringēs: loquor ad te q de sanis mē-
bris es eccle: **O** hō si de mēbz sanis es: s̄-
tracto tibi tpe interdicti vl' aliūde eucharistie
sacramēto: s̄ p̄ solatiōe sit tibi q p h̄no p̄ua-
ris necessario re ipa sacramēti. **U**n̄ Thomas
de aq̄no int̄ h̄ distinguēs ait: Id qd̄ ē sacramē-
tū est signū ei⁹ qd̄ est res sacramēti. Duplex
aut̄ est res hui⁹ sacramēti. Una qd̄ ē q̄ est sig-
ta z p̄tēta: scz ip̄e xp̄s. Alia aut̄ est siḡta z n̄ cō-
tēta: scz corp⁹ xp̄i mysticū: qd̄ ē societas scōz.
h̄ ille. Sacramētū ḡ tm̄ sunt spēs sacmētales.
Et esto q haz sumptione mēbra aliqua dicti
corpis p̄uent̄ tpe interdicti: re tm̄ sacramēti vel
effectib⁹ ei⁹ n̄ p̄iuāt̄ necessario: imo q̄ntū ad
hmōi videt̄ eis parū dep̄ire: maxie etate pue-
ctis: z i his q̄ fidei sūt bñ instructi: et si i talib⁹
aliqd̄ dep̄erit q̄ min⁹ ea coseq̄ntur: h̄ qd̄amō
stat p eos. Istis nāq; n̄ necessario s̄trahit̄ res
sacramēti siḡta z p̄tēta: scz ip̄e xp̄s: quē pfecte
p̄nt eo tpe saltē desiderare. S; testate Breg.
q̄ pfecte deū desiderat pfecto iā h; quē amat.
Nō s̄trahit̄ etiā necessario res siḡta z nō p̄tē-
ta scz corp⁹ xp̄i mysticū: De q̄ dixisse videtur

Liber

btā agnes: Jā inqt corp⁹ ei⁹ corpori meo so-
ciatū est: scz inqntū ipsa ei tāq̄ mēbrū sociata
est. Deniq̄ mēbris sanis etiā q̄ntū ad effectū
sacramēti fit: p̄ cōsolatiōe q̄ cibū sacramētalē
corporalit̄ s̄tractū māducare p̄nt fide z desi-
derio. Fide q̄dē: dicēte btō Augustio: Crede
z māducasti. Quātū aut̄ ad desiderium: audi
Thomā aq̄nensē. Sicut inqt aliq̄ baptizatur
baptismo flamis p̄pter desiderū baptismi an-
q̄ baptizent̄ baptismo aq̄: ita etiā aliq̄ mādu-
cāt spūalit̄ h̄ sacramētū anq̄ sacramētalit̄ su-
māt p̄pter desiderū sumēdi ipsū sacramētū.
Et h̄ mō dicūtur baptizari z māducare spūa-
liter z nō sacramētalit̄ illi q̄ desiderāt h̄ sacra-
mēta. h̄ ille. Sane multū expedit z vtile est: q̄
hō sacmēti desiderio supaddat tātā actualem
deuotionē z dispositionē: cū q̄nta alias se pre-
pararet ad v̄x sacramētū. Si em̄ illo tpe q̄
alias ad sacramētū esset accessur⁹ bñ recolle-
ctus: cōfessus z p̄tritus: p̄ spaciū vni⁹ misse v̄
circiter deuotiōi se daret ac si esset cōicatur⁹:
z sic disposit⁹ nihilomin⁹ ex obediētia ecclie a
pceptiōe sacmēti z a missa abstineret: h̄ q̄ntū ad
effectū sacri p̄cipiēdū mltū p̄ficeret z iuuaret.

De subtractione vsus sc̄pture. Ca. II.

p̄ Oro de s̄tractiōe vsus sacre sc̄pture et
ceteroz h̄mōi noli turbari: qz signū i bo

Duodecimus lxxii

nū ē tibi. Vñ Hugo loq̄ns de saluatore sic dicit.
Sic ad discipulos: Nisi ego abiero paraclit⁹ n̄
veniet ad vos: Idcirco nimirū dñs iesus di-
scipulis suis se s̄traxit corporalit̄: vt eū discē-
rēt amare spūalit̄. Erat em̄ z ipse q̄dē p̄r⁹: id
est: an̄ passionē paraclit⁹: id est: p̄solator sc̄dm
p̄ntiā corporalē: s̄ h̄ p̄solatio q̄si lac erat d̄ car-
ne manās paruulis. Idcirco s̄tractū est lac
vt ad p̄fectionē cōualescerēt amoris spūalis.
Ascēdit siq̄dē i celū: vt corda post se traheret
z dilect⁹ p̄geret post dilectū. S̄z z vsq̄ hodie
x̄ps amicos suos q̄si q̄das corporali p̄ntia cō-
solat̄ in sc̄ptura sacra z ecclie sacramētis atq̄
alijs visibilib⁹ exercitijs x̄tutū: quoz aliq̄n dī
sp̄satorie s̄trahit vsū: vt spūal̄ amor̄ dulce-
dinē tāto puri⁹ p̄cipiāt: q̄ nihil foris h̄nt etiā
in ope x̄tutis ad q̄d mētē suā p̄ intētionē effū-
dāt. h̄ Hugo Qua p̄ h̄ cōsolatiōis signū ha-
beas q̄ p̄missoz z p̄siliū s̄tractio te p̄turbās
q̄ntq̄ ad mai⁹ q̄ sit ea h̄re bonū hoīs ordiat̄.

De subtractione deuotiōis z cor- dis ariditate. Ca. III.

f̄ Simile ē in cordis ariditate s̄tracto deuo-
tiōis h̄uore. Nimirū q̄ntū ad hāc ariditatē de-
a q̄ deuotiōis h̄uor deriuat̄: se z deuotionē ip-
saz hac d̄ causa nōnūq̄ disp̄satorie s̄trahit:
vt fidelis aīa deuotionē ipsā p̄r⁹ habitā p̄ ar-

Liber

ditatē cordis s̄beq̄ntē q̄ ad saporosos fructus bonoz opoz se sterilē esse sentiēs: meozq; deuotiōis p̄terite z p̄dite p̄ desiderii deuotiōis rediture ampli⁹ p̄ficiat: q̄ten⁹ sic ariditas ipsa naturali q̄dāmodo appetitu maiorē deuotiōis humorē q̄ pus habuerit attrahat: atq; maiori desiderio ad deū q̄si p̄ditū reuueniēdū moueat: et dicat cū sp̄ōsa: Veniat dilect⁹ me⁹ in hortū suū: nō solū vt statī comedat fructū pomozū: s̄ vt añ veniat rigās qd̄ est aridū. Ipse nāq; ē cui⁹ in⁹ alios p̄ntie sue effect⁹: s̄m Her. est rigare arida. Sp̄ealiter autē h̄ hoīez q̄ cordis patit ariditatē cōsoletur: q̄ per h̄ nō min⁹ mere⁹ qm̄ nō habet deuotiōis lachrymas nec sp̄ūalem leticiā: p̄t nāq; inniri nihilomin⁹ soli lumini fides: cui soli inniri nō est parui meriti: s̄ nōnunq; est maioris q̄ sit meritū aliozū.

De carentia oportunitatis orādi vel alia bona faciēdi. Ca. III.

Ceterū nō trister⁹ de carētia oportunitatē orādi vel aliud opus sp̄ūale faciēdi: q̄ carētia hm̄ōi n̄ se extēdit ad actū volūtatis: q̄ min⁹ opus sp̄ūale p̄fecte potes velle: q̄uis illō exteriori exercitio nō vales p̄ficere. Et h̄ intm̄ qd̄ē suffic̄ inq̄tū ap̄d deū z mltotiēs etiā ap̄d hoīes cū deest facultas: volūtas boni opis p̄ facto reputat. An n̄ ita ap̄d deū volūtas boi

Duodecimus lxxiii

opis: quēadmodū apud eū volūtas p̄ui opis p̄ facto reputat: Audi de h̄ verbū saluatoris: Dictū ē inq̄t antiq;: Nō mechaber⁹: Ego at dico vob: qm̄ oīs q̄ viderit mulierē ad p̄cupi scēdū eā: iā mechat⁹ ē eā in corde suo. Sp̄ealiter autē de ozone forsitan attēdis illud verbū apli: Sine in⁹missiōe orate zc. z tristar⁹ ex eo q̄ p̄pter impedimētū aliqd̄ v̄ oportunitatē carētā reputas ei⁹ impletionē tibi fore impossibilē. S; neq; est ita: qz z itidē apls̄ alibi dīc: Orabo sp̄ū: orabo z inēte. S; z officii ozois deo acceptabile: p̄ alios doctozes scē ecclie cōsolabiliter extēdit. An Aug⁹. Desideriū boni ē ozo: et si cōtinuū est desiderii: p̄tinua est ozo. An z Amb. Nūq; desinit iust⁹ orare nisi desinat iustus esse: semp orat qui semper bñ agit.

De exauditionis tarditate. Ca. V

Nec turbari debes d̄ ozois difficultate v̄ exauditiōis tarditate tibi plimū ad bonū cedēte De⁹ em̄ tarde te exaudiēdo tacite q̄i rei petite cōmēdat valorē. Quo etiā tibi dat iduicias rei petite p̄siderādi magnitudinē: eo z auget desiderii ad capacitātē paritq; adauget dū exaudit p̄ceptiōis dulcorē. Nepe z cibum dare differēs auget esuriē: q̄ quāto fit intēsiōr: tāto cibi sumptio tādē reddīt dulciōr seu delectabiliōr. An Aug⁹. Cū tardius dat de⁹: cō-

Libet

mēdat dona nō negat: diu desiderata dulcius
obtinēt: cito autē data vilescūt: pete: quere: ita
petēdo ⁊ q̄rendo crescit vt capias: seruat tibi
de^o qđ cito dare n̄ vult: vt ⁊ tu discas magna
magne desiderare. **En̄ ⁊ Bre.** Desideria n̄ra
vtiq; dilatiōe extēdūt vt p̄ficiāt: ⁊ p̄ficiūt vt
ad h̄ qđ p̄ceptura sūt p̄ualescāt: exercitāt i cer
taie vt maiorib⁹ p̄m̄is cumulēt i retributiōe:
labor p̄trahit pugne vt crescat corōa victori.
De frustratiōe petitiōis p̄ tp̄alib⁹. VI
o **E** frustratiōe etiā petitiōis tue p̄ re tp̄ali
facte noli tristē esse: vtq; p̄t̄ mal⁹ bonū
tuū a deo tibi denegāte. Ipse em̄ nouit qđ tu
nescis. Nō em̄ negaret qđ oīa nouit ac bēuol⁹
⁊ diues ē in oēs: nisi sciret qđ re illa male vsu
rus esses: qđ si p̄scires ipsā n̄ peteres. Poti⁹ q̄
de negatiōe ei⁹ cōsolare ⁊ gr̄as age deo: qđ ni
hil horū tibi denegaret: nisi gr̄a salutis tue. **En̄**
⁊ Aug⁹. Cū ea qđ de^o laudat ⁊ p̄mittit ab illo
petit: secure petite: illa em̄ deo p̄p̄tio p̄cedūt:
qñ autē petit̄ tp̄alia cū mō petitez t̄iore: illi cō
mittite vt si p̄sint det: si scit obesse nō det: qđ
em̄ obsit v̄l p̄sit nouit medic⁹ n̄ egrot⁹. Et ite
rū **Aug⁹** sup̄ illo v̄bo saluatoris: **Qđcūq; pe**
tieritis i noīe meo h̄ faciā. Quid inq̄t est: qđ
cūq; petieritis: cū videam⁹ p̄lexq; fideles ei⁹
petere ⁊ n̄ accipere. Ac forte p̄pterea qz male
petūt: male em̄ vsurus eo qđ vult accipe deo

Duodecimus lxxiiii

poti⁹ miserāte n̄ accipit. Et seq̄t paucis inter
positis: Audi illic positū sic eē: i noīe meo qđ
ē x̄ps iesus: Iesus significat saluatorē: ac p̄ h̄
qđcūq; petim⁹ aduersus vtilitatē salutis: nō
petim⁹ i noīe saluatoris: ⁊ tñ ip̄e saluator est
nō solū qñ facit qđ petim⁹: v̄zetis qñ n̄ facit.
En̄ qđ videt peti p̄tra salutē n̄ faciēdo se ex
hibet saluatorē. Nouit em̄ medic⁹ qđ pro sua
salute qđ cōtra suā salutē poscat egrotus. Et
ideo p̄traria poscētis n̄ facit voluntatē vt faciat
sanitatē. Sane qđdā q̄uis i noīe ei⁹ petam⁹
nō tūc qñ petim⁹ facit s̄ cū facit differtur qđ
petimus nō negat. **Hec Augustinus.**

De distractiōe pro alioꝝ vtilitate ac impedimēto p̄teplatiōis. Ca. VII.

r **U**rsū nō tristeris de tua distractione p̄
alioꝝ vtilitate: qz distractio ratione p̄fe
ctus p̄rimoz habita nōnūq; cedit i magnū
bonū habēti. **En̄ Greg⁹.** Caritas qđ diuisa vni
re p̄suevit cor iusti diuidi p̄ multa cōpellit: qđ
tñ tāto ardēt⁹ i deo colligit: quāto lat⁹ per
sc̄ta desideria spargit. **En̄ ⁊ Innocēti⁹ terti⁹.**
Nulls absq; licētia romani p̄t̄ificis occasio
ne quacūq; deserere p̄sumat p̄sulatū: qñ si
cut maius bonū i minori bono p̄ponitur: ita
cōmunis vtilitas speciali vtilitate p̄fertur.

Et in h̄ casu recte p̄ponit̄ doctrina silētio: sollicitudo p̄tēplationi: et labor q̄erit̄. Ad q̄d̄ vti q̄ designādū vnigenit̄ dei filī nō de rachelescōm carnē natus ē s̄ de lya. Nec legī eū in domū suā mariā accepisse s̄ marthā. Vñ qñ pōt̄ ep̄s p̄esse z p̄desse nō debet cedēdi postulare licentiā aut etiā obtinere. Vñ z Bernar. Ex bonis opib̄ mēs assueta q̄erit̄ recipit cōsolationē q̄tēs sibi lux vt assolet p̄tēplationis s̄trabit̄. Quis em̄ nō dico p̄tinue: sed v̄ diu dū ī corpore manet lumie p̄tēplatiōis fruat̄: ac q̄tēs corrūit a p̄tēplatiua: toties in actiuā se recipit: inde nimirū tāq̄ e vicino familiarit̄ reditura in idipsū: qm̄ sūt inuicē p̄tubernales z cohabitāt he due parit̄: est q̄ppe soroz marie martha. Et iterū: Hoc si q̄dē vera z casta cōtēplatio habet: vt mētē q̄nto diuīto igne vehementer succēderit: tāto repleat zelo z desiderio acq̄rēdi deo q̄ eū s̄l̄ diligāt: vt oculū cōtēplatiōis p̄ studio p̄dicatiōis libētissime inf̄mittat. Et rurū petitavotis aliq̄ten̄ in hac parte: tāto ardentius redeat in idip̄m: q̄nto se fructuosit̄ inf̄misse memierit. Et recte s̄upto p̄tēplationis gustu valētius ad acq̄rēda lucra solita alacritate recurrat. s̄ Bern̄. Insup maius p̄mū z idcirco dulcī seu delectabil̄ maiorī merito corūdet: Sed p̄ vite actiue opa p̄tingit maḡ.

mereri: z ideo ne illa impediant̄ optabile est a p̄nti dulcedine vite cōtēplatiue vel p̄tpe impediri. Vñ Thomas adnēsis. Pōt̄ p̄tingere q̄ aliq̄s ī opib̄ vite actiue plus mereat̄ q̄ aliq̄ in opib̄ vite p̄tēplatiue: puta si p̄pter abundantā diuīni amoris vt eius volūtas impleat̄ p̄pter ipsius gl̄iam interdū sustineat a dulcedine p̄tēplatiōis ad t̄ps separari. s̄ ille. Et certe illud q̄d̄ magis est x̄po placitū: amore ipsī x̄pi h̄nti caritatē magis esse debet etiā consolatoris: z ideo etiā ad salutē primoz assumendū. Vñ z Auḡ. Ociū sc̄m̄ q̄rit caritas: negociū iustū suscipit necessitas caritat̄. Quā sarcinā si nullus imposuit: intuēde vitati vacandū est. Si aut̄ imponit̄: suscipiēda ē p̄t caritatis necessitatē. s̄ ille. Hinc ē q̄ etiā idē Thomas sic dicit. Perfectio caritat̄ est vt aliq̄s p̄t dei amorē p̄mittat dulcedinē cōtēplatiue vite quā magis amaret: et accipiat actiue vite occupationes ad p̄curādū primoz salutē. s̄ ille.

Tertiusdecim̄ liber p̄tinet cōsolationū remedia oportūa p̄tra illa turbatiua que opponūtur bone ipsius corporis dispositioni. Et habet capla XIII

- I De solatiōe sup carētia bonoz corporis.
- II De deformitate corporis.

- III De oculorum defectu.
- III De surditate:
- V De defectu odoratus.
- VI De defectu loquere.
- VII De mēbroꝝ carētia vel deformitate.
- VIII De senectute. IX De debilitate
- X De infirmitatibus. (corporis.)
- XI De vite huius breuitate.
- XII De tempestiua morte.
- XIII De morte iam imminente.
- XIII De agonia.

**De consolatiōe sup carētia bono-
rū corporis. Caplm. I.**

Primo igit o hō cur aīa tua tristat
 z in malū suū: cur ei tāta ē de bonis
 corpis cura: Nescis q̄ teste Salo
 mone: q̄ delicate nutrit seruū suū postea sētiat
 eū ꝓumacē. Certe aīa ē dñā: ꝓsertim ꝓm par
 tē supiorē q̄ libera est: ꝓm quā hō dñs ē actuū
 suoz. Estq̄ aīa ꝓm illā ad imaginē dei facta:
 ꝓm deū regē celi formata tāq̄ eiusdē reg' filia.
 Corp' ꝓo tenet locū serui: qz scōm corporalē
 s̄btātiā natura hūana dicit eē serua vlt' ācilla.
 Nō tristat q̄ aīa de carētia bonoz corpor' ser
 ui sui. Nō em̄ debet velle seruū suū ꝓ bōa sua
 lascuire: z i ill' delicate nutritū sibi n̄ obedire
 s̄ ꝓumacē sentire: aut seruū suū i bonis suis

diuitē esse z seipsaz spoliare bonis suis z ꝓre.
 Quippe q̄ ampli' dictū seruū suū lascuire cō-
 tingerit in bonis suis: eo mag' ipsa dñā carebit
 bonis ꝓrijs virtutū: scz vestimētis q̄ solebant
 ipsā redimire. Ois em̄ glia ei' scz hui' filie re-
 gis abint' in fimbrijs aureis circūamicta va-
 rietatib': scz i varijs habitib' virtutū: q̄ sūt in-
 tus in aīa z ḡtis circūstātis opationū sibi i ra-
 tione finis attributaz: quēadmodū fines ve-
 stitū fimbrijs aureis adornāt. Quare q̄ tristat
 aīa z nō magis gaudet de bonoz corporis di-
 minutiōe ꝓ suaz virtutū ꝓbabili augmētatiōe
 vlt' saltē ꝓseruatiōe: Nimir ꝓarū ꝓēdēda sunt
 corpis bōa q̄ sūt amissibilia. An Boeti' ꝓmo-
 nē ad mūdānos dirigēs dicit: Estimate q̄ vult
 nimirū corporis bona: dū sciatis h̄ q̄d cūq̄ mi-
 ramini: triduanē febris ignicō posse dissolui.

De deformitate corporis. Ca. II.

Porro nec tritari dēs d' deformitate siue
 sit i toto corpe siue i aliq̄ ei' parte. Qz ꝓ
 verā virtutū pulchritudinē poteris cōsolari.
 An Sen. Pōt ingeniū fortissimū ac brissimū
 s̄ q̄libet cute latere: pōt ex deformi humiliq̄
 corpuscō formosus aīm' ac magn' exire. Nō
 deformitate corpis fedat aīm': s̄ pulcritudie
 aīe ornat corp'. s̄ ille. Nec solū nō fedat aī-
 m' deformitate corpis: s̄ etiā pulchritudine m̄-
 toties ac placabilior z ꝓciosior efficit: qz scōm

Liber

Seneca: ois res q̄ nō habuit dec^o: virtute ad-
dita sumit. Et scōm Tullii: sicut sanitas ē pul-
chritudo corporis: ita est virt^o aie. Et ideo q̄
ppter deformitatē hūiliat^o se puulū agnoscit:
scōm q̄ndā glosā: pulcher z speciosus decore
virtutū agnoscit. Nec mix si talis reddit pre-
ciosior. Est enim hūilitas in hoīe q̄ paruulū
reddit: inuētā q̄si vna p̄ciosa margarita: q̄ licz
videat parua: tū vt magne virtutis z precij est
p̄ celestibus nūdinis cōparāda. Deniq; si hu-
milis aliq; ob deformitatē corporalē solo vno
ḡdu fit hūilior: multo meli^o est h̄ ei q̄ sit mala
maxia deformitas corporalē: cū solus ille ḡ-
dus maris gratis ḡtis datis p̄ferat. Sz esto
q̄ te deformitas n̄ reddat hūiliorē: saltē te red-
dat minus supbū: z h̄ valde ē magnū scz min^o
esse supbū. Nepe ḡdus s̄tractus supbie: si ad
huc duraret: p̄sertim vsq; in finē tui trāsitus:
tāto eidē ḡdui maior pena deberet: q̄ ois de-
formitas reperibilis ī hoc mūdo si tibi inesset
tantū cruciare nō posset.

De oculoꝝ defectu. Ca. III.

Ceterū nō debes oculoꝝ defectū grauit^o
ferre: qz defect^o oculoꝝ corpoꝝ: aliū non
nūq; opat cogitationē magis viuaces: z p̄ cō-
tēplationē de die ī diē in altū crescētis: ac sen-
sibus alijs p̄ accidēs mīme impediētib^o: dire-

Tredecimus. Lxxxvii

ctus z magis p̄tinue in deū tendētes. Tū te-
stare decretoꝝ libro: cecus dicit q̄ supne cōtē-
platiōis lucē ignorat: quā q̄dē ignorantia ma-
gis p̄sumēdū est inesse oculos hūiti: q̄ ei: cecis
parib^o: q̄ p̄uatione oculoꝝ cecus dicit apel-
latiōe vulgari. Quēadmodū em sagittarius
claudit vnū oculū vt alio oculo dirigēte certū
us mittat telū ad metā seu terminū: ita clauso
p̄ cecitatē oculo carnis: ali^o oculus scz mentis
cogitationū suaz visione certū attingit metā
seu terminū: ad deū finem vltimū. Nō est etiā
dolendū de oculoꝝ pditiōe: qz dep̄dant aīam
celestū cōtēplatiōe: scz ppter inferiorū rex cō-
cupiscibiliū incautā visionē: Cōtra quaz in-
uitū cōcupiscētia generatē dicit Greg^o. Nō
licet intueri qd̄ n̄ licet p̄cupisci. Itē dep̄datur
aīam supnoꝝ amore ppter p̄seq̄ntē in reb^o in-
finis delectationē. Tū Greg^o. Tāto quisq; a
upno amore disiungit: q̄nto inferi^o delectat.
Sz z Seneca dicit: cecitatē partē esse innocē-
tie. Nimirū cecitas facit nō videre: ac p̄ cōse-
quēs nō inuidere: sed magna pars est innocētie
nō inuidere. Itē cecitas facit nō impudice vi-
dere: s̄ et h̄ addit ad innocentia: quēadmodū
impudica visio ad vidētis culpā. Insup aua-
ricie z extollētie cecitas oculoꝝ ac mltis virtijs
alijs viā p̄cludit. Tū Seneca. Oculos pdidit

Liber

q̄ multis cupiditatib⁹ via incisa est. Oculi em̄
irritamēta sūt vitioꝝ: duces scelerū.

De surditate. Ca. III.

n Ec d̄ audit⁹ defectu turbari dēs: qz inde
B bonū p̄sequis q̄ vana nō audis. Unde
scā Sinclētica. Surdi facti sum⁹: nūc cogno/
uim⁹ q̄ auditū vanū amissim⁹. Itē meli⁹ audi/
re poter̄ auditu hoīs interioris z aure cordis
occulta z secreta v̄ba diuine inspiratiōis: z q̄si
susurro dei hoīem interi⁹ secreti⁹ alloq̄ntis p̄/
cipiēda modis occultis. Vñ psalmista. Audia
qd loq̄tur i me dñs de⁹: q̄si diceret: Tāq̄ sur/
dus nō audiēs qd sonat vel dicat̄ eꝝ me forin/
sec⁹: audia qd loq̄t i me dñs de⁹: qz a strepitu
mūdi q̄ foris inq̄tat sū auersus. Vñ et salua/
tor dixit: Surdi audiūt: qd moralit̄ sic intelli/
ge. Surdi p̄ p̄uationē audit⁹ extioris audiūt
auditū hoīs intioris. Hic ē q̄ p̄sonis religio/
sis: q̄ ad v̄ba diuine inspiratiōis auditū mētis
seu aure cordis p̄fecte p̄cipienda aptiores esse
debēt: certis locis z t̄pib⁹ silētiū vt audit⁹ ex/
terior vacet serios⁹ imperat. Deniq̄ o hō tu
q̄ foris surditatē pater̄: te ad bonū multiplex
disponētē in t̄ne auditōis: nouer̄ p̄ter p̄missa
bonū aliud singulare exp̄ssū esse i cāticis: vbi
dic̄ sp̄osa deifoz mis: Aīa mea liq̄facta ē vt di/
lect⁹ locut⁹ est: q̄si dicat cū psalmista: Factū ē

Tredecimus lxxxviii.

cor meli tāq̄ cera liq̄scēs: scz qñ dilect⁹ aīe ip/
sā aīam alloq̄t̄ in t̄na inspiratiōe. De q̄ ei⁹ allo/
quio dic̄ psal. Ignitū eloquū tuū vebemēt.
Ignita aut̄ cerā resoluūt z liq̄scere faciūt. Ig/
nito aut̄ eloq̄o seu alloq̄o interne inspiratiōis
attacta aīa velut ab igne cera in sui dilecti dul/
cedinē cōtinue resoluūt z liquefit.

De defectu odoratus. Ca. V.

r Ursū d̄ odorādi defectu n̄ trister̄: s̄ par/
uip̄cdas p̄ceptionē odorū rez corporaliū s̄
semp̄ tibi p̄ntiū nec haberi possibilī ad ip̄az
odores s̄tēdū. Expedi qdē magis vt cōten/
das satiari z delectari in odorib⁹ v̄tutū ac in
odorib⁹ inde pueniētū i corpib⁹ sctōꝝ. Mē/
pe q̄nto mag⁹ odores corporū natales parui/
p̄dis: tāto magis ad sp̄uales z sup̄naturales
odores p̄cipiēdos p̄ficiēs z ascēdis. Cōñcias
ḡ de odorib⁹ v̄tutū q̄ sint p̄fecti: ex q̄z q̄si re/
dūdātia seu correspōdētia cōtingit multiplici
sc̄ptoz testionio miroz odores corporales i scō/
rū reliquijs sensibilē exp̄iri. Profecto si vita
se h̄z i corporib⁹ nōdū gl̄ificatis necdū reai/
tis: q̄nto magis in gl̄ificatis aīabus scripsi/
mis: cū v̄tutū suaz p̄cipuis odoribus intime
sibi vnitis: ipsis virtutū sp̄ualibus odorib⁹ in
corpora gl̄iosa p̄ redūdātia corporalit̄ descē/
dētib⁹. Et si hoc erit in alijs sanctis: q̄ntoma/
gis in virgine gl̄iosa: quantoq̄ incōparabil⁹

Libet

In ipso xpo. Tu g̃ hō q̃ speras tādē ineffabilē
recreari ppetuis odorib⁹ talib⁹ z tātis: nonne
dignū putas paruipēdēdos esse odozes hui⁹
mūdi: ac p̃inde nō curādū si defectū habeas
in actu vel instrumēto odorādī: Tāto nāq; p̃
fectius z delectabili⁹ dictā imēsam suauitatē
celestiū odorū p̃cipies: q̃nto in p̃nti magis ad
h̃ p̃ modū meriti te disponis p̃tēndo scz p̃
tū odorū naturaliū recreatiōes: ac per conse
quēs minime curādo defectū sensus vel orga
ni quo ipsos sentire posses.

De defectu loquele. Caplm. VI.

n Ecob loquele defectū seu carentiā p̃tur
beris: qz alia quedā interioris hoīs ē se
creta loq̃la multo intimior: dulcior z suauior:
q̃ hō sc̃dm Hieronymū: si hoīm copia defue
rit loq̃tur cum deo. Qua etiā loq̃la loquit̃ hō
cū ṽgīe gl̃iosa: cū angelis z p̃prio suo angelo.
Qua deniq; loq̃la loq̃tur hō cū q̃libet sc̃to: et
cū oibus de numero bt̃oz: ac cū caris suis ṽ
parētib⁹: q̃s sperat esse in societate ciuū sup
noz. Nec mirū qz s̃m interiorē hoīem q̃ntū
cūq; balbutiēs siue mutus loq̃ poterit: cum z
sc̃dm illuz cantare ei possibile sit: Paulo h̃ in
nuēte z dicēte: Cātantes z psallētes ī cordib⁹
ṽris dño Sane q̃nta eoz sit multitudo q̃bus
etiā mut⁹ loq̃ poterit: quāteq; sint dignitatis

Tredecimus lxxxix.

patet ex p̃missis. Que cura igit̃ erit ei si pau
cis respectiue z multo indigniorib⁹ tāq; ṽmi
culis hui⁹ mūdi homib⁹ loq̃ nō p̃t: Sed nec
trāseūdū qz sicut dicit̃ Breg⁹: Tāto vnusq; a
supno amore disiungit̃: q̃nto inferi⁹ delectat̃.
Ita p̃fecto tāto vnusq; ab interno cū ictis
colloq̃o impedit̃: q̃nto inferi⁹ terrenis creatu
ris colloq̃ndo delectat̃. Et rursus ecōtra: Tā
to q̃sq; mutus: cetis parib⁹: magis ī supno cū
caris suis colloq̃o delectat̃: q̃nto inferi⁹ exte
riori colloq̃o p̃uat̃. Cesset g̃ ei⁹ q̃rela de loq̃le
carētia: z dicat verbū cōsimile de colloq̃o cū
amicis vel q̃buscūq; hoibus terrenis: quale
verbū magdalēa teste Origene dixit de collo
quio cū angelis. Nolo inq̃t angelos videre:
nolo cū angelis manere si ceperit mibi multa
narrare: z si voluero eis ad oīa r̃ndere: timeo
ne amorē meū magis impediāt q̃ expediant.

De mēbrozū carētia vel defoꝛmi tate. Caplm. VII.

i Ñsup nec de p̃dictoz nec quozcūq; mē
broz carētia vel defectu turbari debes:
qz forte eoz occasione ad aliq̃ illicita p̃petra
da tēptarēris: a quib⁹ tēptatiōibus ad modū
plurimū supportaris: q̃s q̃dē tēptatiōes si ha
beres: nescis an vnq; eas vincere posses: sed

verissimi⁹ in toto vel i parte succūberes. Et si de mēbroz carētia v^l defectu turbat: seq^t q^d de tua vtilitate turbat: de q^o poti⁹ gaudere d^eberes. Vñ Hiero. Si q^s fortitudinē latronis vel pīrate eneruat: z eos infirmos reddit: pdest ill⁹ sua infirmitas. Debilitata em̄ mēbra qb⁹ nō hñ vtebāt: a malo ope cessabūt. Huic aut sentētie satis p^ocordat illud p^osiliū saluatoris: Si man⁹ tua vel pes tu⁹ scādalizat te: absconde eū z p^once abs te: scz saltē corde. Del⁹ est tibi ad vitā ingredi: debilē v^l claudū: q^o du as man⁹ vel duos pedes habētē mitti in ignē eternū. Deniq^z mēbroz carētia vel defectus aut toti⁹ corpis seu alicui⁹ part⁹ ei⁹ deformitas eo valet tibi: q^o mi⁹ pcedis in publicum: magisq^z domi manēs: custodis cubiculū tuū: paratior seq^t redēptoris n^ori cōsiliū q^o moner⁹: vt cū oraueris intra in cubiculū tuū z clauso ostio ores patrē tuū. Deinde sup oīa valet q^d defect⁹ vel deformitas: siue sit i toto corpe: siue i aliq^o eius parte: hūiliat hoīem de facili: Supbiāq^z sociā pulchritudis nō sinit i eo regnare: q^o radix est oī⁹ mali: q^o quidē si inualesceret: radicē omniū virtutū scz humilitatē extirparet: qua sola acquisita vel retenta nil est de quo conqueri homo haberet.

De senectute. Cap^olm. VIII.

p^o Reterea de senectute nō trister⁹ q^o i se iocūdi⁹ est. Vñ Sene. Iocundissima etas ē senect⁹: iā nō tā p^oceps q^o dulce ē cupiditates fatigasse ac reliq^ose. Et iter. Magnū expecta gaudiū cū puerilē animū deposueris z te in virū philosophie trāstuleris. h^o Seneca. Deniq^z mel⁹ est esse iuuenē z recentē s^om hoīem interiorē ac senilē et deficientē s^om exteriorē: q^o ecōuerso esse iuuenē ac recentē s^om hoīem exteriorē ac esse veterē z deficientē s^om interiorē. Sz ecce s^om aplm: licet is q^o foris ē n^o hō corūpat: tū is q^o int⁹ est renouat de die in diē: Et pfecto multo mel⁹ ē int⁹ siue s^om interiorē hoīem quē de⁹ pncipalit⁹ inhabitat: mūdū esse z pulchrū cū aliq^o imūdiācia vel deformitate exterior⁹ hoīs: q^o ecōuerso mūdū esse vel pulchrū s^om exteriorē cū imūdiācia vel deformitate hoīs interioris. Nimir⁹ quo tu senior es: eo mag⁹ disponeris vt deponas secundū pristinā cōuersationē veterē hominē q^o corrumpit s^om desideria carnis: et renoueris spū mētis induēs nouū hominē: eo q^o magis appropinqs ad dignissimā interioris hominis iuuetutē: et non solū spū mētis sed etiā terreno corpore renouar⁹. Vñ i qdā sermone de pētecoste olūm p^ophetā dictū erat: Emitte spū tuū et creabunt⁹ z renouabis faciē terre.

Vere nūc noua est nri corporis terra dū spūa
lis in nob fructificat ī mūdo dōctria. hec ibi.
Sed ecce terra hui⁹ mūdi dū p singulos an
nos pfert nouos flores: frōdes ⁊ fructus: vī
det innouata: qre ⁊ terra nri corpori dū ex spi
rituali doctrina corporat ī ea resultat bonoz
opeꝝ fruct⁹: videt esse noua. Quippe p breno
uatio mētē videt ī nouitatē corpis redūdasse.

De debilitate corporis. Ca. IX.

C Eterū nec trīstari debes de corporis de
bilitate ⁊ fortitudis carētia: qz est p vti
litate tua. Vñ Bern. Sepe ī robusto ⁊ vege
tato corpore aīm⁹ mollioz iacet atqz tepidior.
Et rursū In corpe debiliz īfirmo fortioꝝ viger
pmprioꝝ spūs. Qd vtiqz expertū ī se apls
cōtestās: Lū īfirmoz inqz tūc fortioꝝ sū ⁊ po
tēs. Vñ ⁊ Hieron. Fortitudo corporis imbe
cillitas mētis est. Et rursū imbecillitas corpo
ris ē fortitudo aīe. h ille. Gaude g pot⁹ de cor
poris imbecillitate. Qua em̄ ratione gaudere
habes de aīe seu animi fortitudine siue spirit⁹
pmpitudine: eadē ratiōe nō solū n̄ debes tri
stari de carētia fortitudis corporalis: s̄ mag⁹
gaudere debes de corporis imbecillitate.

De infirmitatibus. Ca. X.

I mīlīter de infirmitate corporis quā n̄
bi de⁹ imittit n̄ trīster: s̄ eā habeas tā

q̄ bñficiū ⁊ grām vīsitatiōis: et gaudeas de
signo salutis: sperās h̄ tibi fieri ad dandā sciē
tiā salutē tue ī remissionē pctōꝝ tuoz: p visce
ra misericordie sue in qbus vīsitauit te oriēs
ex alto. Vñ ī patꝝ libro de qdā legit: q cū fre
q̄nter infirmaret ī corpore: p̄tigit vt vno anno
nulla eū egritudo p̄tiggeret: ⁊ p̄tea flebat ⁊ ḡ
uiter ferebat dicēs: Reliq̄sti me dñe ⁊ nolūisti
me h̄ anno vīitare. Et ideo vt qdā ali⁹ senex
dixit: Si te occupauerit infirmitas corporis:
noli pusillanimis fieri: s̄ patiēt fer: ⁊ roga des
vt donet tibi q̄ expedit: h̄ est: q̄ volūtas sua
fiat. Sūma, n. religio ē vt ī infirmitate q̄s agat
grās deo. Vultū etiā te debet cōsolari p̄sens
egritudo: qz si ei⁹ penā volūtarie sustines in h̄
mūdo: h̄ te liberare posset a maximis penīs ⁊
diu sustinēdis in purgatorio.

De vite huius breuitate. Ca. XI

Vrsū non turberis de vite breuitate: s̄
mag⁹ studeas prudēter agere: ⁊ potius
bonos act⁹ q̄ dies multiplicare. Vñ ⁊ Sene.
Unus dies hoīm eruditoꝝ plus valet q̄ im
periti lōgissima etas. Et iterū. Sapiēs semp
cogitat q̄lis n̄ q̄nta sit vita. Nō em̄ viuere bo
nū ē s̄ bñ viuere. Et itez. Qz bñ vtiuas refert:
nō q̄ diu: actu vitā metiamur nō tpe. h̄ Sene.
Sed si de breui vita gaudere nō potes: sis vī

Libet

Indifferēs cū Augustio: q̄ solus cū deo collo-
q̄ns dicit: De salute corporis mei q̄ditū qd̄ mi-
hi sit vtile nescio: tibi dñe h̄ cōmitto. Qui etiā
de male accedētib⁹ lōge vite sic dicit. Alta h̄
est dubia: vita ceca: vita erumnoſa: quā hūo-
res tumidāt: dolores extenuāt: ardores exci-
cāt: aera morbidāt: esce inflant: ieiunia mace-
rāt: ioci soluūt: tristicie p̄sumūt: sollicitudo co-
artat: securitas hebetat: diuitie iactāt: paup-
tas deicit: iuuetus extollit: senect⁹ incuruat:
infirmitas frāgit: meror dēpmit: et post h̄ oia
mors infinit et vniuersis gaudijs finē iponit:
ita vt cū eē desierint n̄ fuisse putent. h̄ Aug⁹.

-Be tempestiua morte: Ca. XII.

o Eniq; de morte tēpestiua si bñ intellige-
res: pl⁹ gaudere q̄ turbari deberes. Vñ
Vincēt⁹. Quidā ad sc̄m ludouicū frācorū re-
gē sic scribit. Dors iudex ē cui⁹ iudicio sb̄ici-
unt et oēs reges et impatores. Iudex iste inas-
citationē sc̄m iuris formā solet facere. P̄u-
est egritudo: sc̄da ē corporis defectio: terna h̄o-
pemptoria ē: quā n̄ p̄ nūciū facit s̄ ipsamet ve-
nit. Quāq; t̄p̄ trib⁹ vnā facit: qñ sc̄z iudex sū-
m⁹ s̄ q̄ mors ē iudex d̄legat⁹ ex aliq̄ causa vult
festinare. Nā electos suos qñq; citi⁹ euocat ne
cadāt: malos etiā ne pctis pctā supaddāt: h̄ il.

Be morte iam imminēte. Ca. XIII

Tredecimus xcii.

o Eide de morte imminēte nō tristeris s̄
poti⁹ gaude: qz mors miseriarū finis est
et obliuio. Vñ Sen. Dors maloz oim reme-
diū est. Et ideo idē Sen. dicit: qz rudis est ty-
rānus q̄ morte penā exigit: qz ipsū a pena li-
berat quē punire se credit. Et p̄pter h̄ etiā de
mortuis dixit Iohēs in apocalypsi. Amodo
sā dicit sp̄s vt redescāt a laborib⁹ suis. Dors
ē etiā eterne ac iocūde vite ingressus et inchoa-
tio: Et ideo trāsitus sc̄toꝝ natale eoz ab eccle-
sia appellat. Vñ Cypanus. Qui nūc morimur
ad immortalitē morte trāsgredimur: nec pōt
eterna vita succedere: nisi p̄tigerit h̄c exire. h̄
ille. Nos q̄ gliemur de morte: q̄ pficiscimur
ad dñm deū nr̄m: dñm vniuersoz: et ad gl̄io-
sam ei⁹ genitricē reginā celoz: et generalit̄ ad
societatē ciuūm supernozū.

Be agonia. Caplm. XIII.

o Eniq; si i agone n̄ p̄soleris p̄t̄ demonū
tēptatiōes et ipugnatiōes: inuoca h̄ginē sc̄tāz
katherinā. De q̄ canit ecclia: Imminēte pas-
siōe h̄go h̄ interferit: asseq̄t̄ iesu bone qd̄ a te
petierit suo q̄sq; i agōe mēoz mei fuerit. Et ec-
ce ad ipsā facta ē vox celit⁹ eā asserēs eē exau-
ditā. H̄ac igit̄ i agōe tuo inuoca. S̄z sup oia re-
ginā h̄ginē inuoca: d̄ q̄ sic ait Bern. Ille solus
o h̄go br̄a tuas laudes sileat: q̄ fidelit̄ inuocatā

tenfit vnq̄ in suis necessitatib⁹ sibi defuisse.
 Et iter: Si criminū imanitate turbat⁹: si p̄sci
 entie feditate cōfusus: si iudicij t̄oze p̄territ⁹:
 si baratro desperatiōis absorpt⁹: mariā cogi
 ta: mariā inuoca: nō recedat a corde: nō rece
 dat ab ore: nā ipsam cogitās nō erras: ipsam
 rogans nō desperas. **Hec Bernardus.**

**Quartusdecim⁹ liber cōtinet conso
 lanonū remedia cōtra turbatiua que
 opponūtur bone ipsius aīe dispositio
 ni seu cōditioni. Et habet capla. V.**

- I De p̄solatiōe sup actuali v̄tutū carē
- II De difficili acq̄sitiōe v̄tutū aīe. (tia.
- III De stimulis carnis ⁊ inclinatione ⁊ p
 nitate in malū.
- III De iracundia.
- V De tristitia sup erronea cōscientia.

**De cōsolatione sup actuali virtu
 tū carentia. Caplm. I.**

Rimo igit̄ cōsidera v̄tutis p̄pria:
 ⁊ cognosces nō lōge distare a te cō
 solationē tibi necessariā sup virtu
 tū carētia. Minuz sicut p̄resto eēt
 cōsolatio sup auri carētia: ad qd̄ habēdū via
 homini patēs esset: ⁊ ad qd̄ ipsū aurū q̄si exi
 stēs sui ipsius nūc⁹ boiem liberalit̄ inuitaret:

ita p̄fecto et homini credēti se carere v̄tutib⁹
 p̄sto seu p̄pinqua est cōsolatio si attendat eius
 p̄pria his silia q̄ de auro sūt supposita. **De qui
 bus dicit̄ Sen. Nulli p̄clusa est virtus: oibus
 patet: oēs iūtat: oēs admittit: n̄ eligit domū:
 nō censū: nudo homie cōtēta est. h̄ Sen. Tu
 etiā hō q̄ p̄q̄ris v̄tutib⁹ te carere: vide q̄ bñ
 cōsideres: Aut em̄ amas v̄tutes: aut n̄ amas.
 Si qd̄ nō amas: ad qd̄ tūc de eaz carētia cō
 tristaris. Si v̄o virtutes amas: v̄l amas q̄ in
 te sūt vel in alijs. Si amas illas q̄ in te existūt
 quō credis te virtutes nō h̄re. Si amas v̄tu
 tes q̄ in alijs sūt: iā p̄vinceris te virtutes h̄re.
 Vñ Sen. Scias eū multis v̄tutib⁹ abūda
 re qui alienas amat.**

De difficili acq̄sitiōe v̄tutū aīe. II.

p Oro libēs posses incōmodū difficulta
 tis acq̄rēdi virtutes tolerare: p̄ maximo
 cōmodo cōseq̄nte in v̄tutū acq̄sitione ⁊ cō
 sūmatiōe. **Eccē em̄ adeptis v̄tutib⁹: scias q̄
 p̄ eas conseq̄ris aīe ornamentū ⁊ nitore: qz vt
 dicit̄ i decretis: virtutes sūt q̄si picture ad aīe
 ornamentū: qz illa aīa a deo depingit̄ q̄ habet
 v̄tutū grām renitētē. Itē p̄ virtutes cōseq̄
 ris aīe a vitijs vulnerate medicamētū. Unde
 Greg⁹. Quid ē v̄tus nisi medicamētū: ⁊ qd̄
 vitū nisi vulnus: Itē cōseq̄ris a piculis mu**

Libet

nitentū. **Uñ** dñs volens post passionē discipulos exponere periculis dicebat eis: Sede te in ciuitate quousq; induamini virtute ex alto. **Itē** cōsequeris grām hoī. n. **Unde** Seneca. **Adeo** grōsa est virtus vt insitū sit malis pbare meliora. **Itē** equanimitatē cōsequeris. **Uñ** Augustin⁹. **Virt⁹** ē eq̄litas quedā vite vndiq; psonās rationi. **Sz** hec p̄dicatio est causalis. **Mā** equalitatē huiusmodi virtus causat. **Mē** p̄ scōm Senecā: animū reddit aspis blādisq; inuictū: neutri se fortune s̄mittentē: quē nulla vis frāgat: quē nō attollant fortuita: nec deprimāt. **Itē** cōsequeris honorē et honestatē. **Honestus** em̄ vt dicit **Isidorus**: dicit̄ aliq; eo q̄ nō aliquid habet turpitudis. **Et** subdit. **Mā** qd̄ est honestas: nisi honor p̄petuus et q̄si honoris status: **Itē** cōsequeris generositatem. **Uñ** Seneca. **Quis** est generosus ad virtutē a natura cōposit⁹: **Itē** cōsequeris optimā societate. **Uñ** Seneca. **Sim** societatu nulla p̄stantior: nulla firmior est: q̄ cū boni viri moribus similes: familiaritate sūt cōiūcti. **Itē** p̄sequeris regalē p̄tātē et bonā mētis institutionē. **Sicut** em̄ regnū bene institutū est si recte in eo cōsultatur et recte impetur et recte obediat: sic mēs bñ instituta est cū ratio recte cōsultat: voluntas recte impat et vires subiecte voluntati recte obe-

Decimusquartus xciiii.

diūt. **Hāc** autē bonā institutionē virt⁹ in mēte facit. **Sp̄a** em̄ rōnē illūinat et voluntatē d̄ fuitute vitioꝝ ad impiū s̄blimat. **Uñ** Seneca. **His** honorē h̄ie: magnū impiū dabo tibi **Impa** tibi.

De stimulis carnis et inclinatione et p̄nitente in malū. **Capitulum III.**

C **Eterū** de stimulis carnis et vitioꝝ inclinatione ad peccādū et p̄nitente in malū nō desperes. **Facile** em̄ isti defect⁹ sūt remediabiles tāq; nature nō ingenti nec infixi. **Unde** Seneca. **Nulla** naturalia corporis et animi vitia ponūt: q̄cqd̄ infixū et ingentū ē leuiter n̄ vincit. **H** ille. **Quasi** dicat: arte p̄nit leuiter vitia vincit: scz arte bone p̄suetudis. **Mēpe** reglā iuris est: q̄ oīs res p̄ q̄scūq; causas nascit̄ p̄ easdem dissoluit̄. **Sz** p̄suetudine vitii nascit̄: et q̄ nō mirū si etiā cōsuetudie scz p̄traria vitii dissoluat̄ seu vincat̄ cōsuetudie scz recte operādī q̄ virtus acq̄rit̄. **Que** vt dicit **Aug⁹**: ars est recte viuēdi: qua qd̄ē arte habita simul habet̄ ars cōtra reliquias vitioꝝ si que sūt seu cōtra stimulū carnis et p̄nitentes in malum facile triūphādī. **Hinc** nāq; **Socrates** virtutē laudās: dixit ip̄am esse que res impossibiles ad possibilem redigeret facilitatē. **Sic** q̄ vt tactū est: vitia et p̄nitentes in malū arte quadā leuiter superantur. **Sed** esto q̄ nō leuiter id fieret: profecto

hoc ipsum plurimum confert. Tunc enim exercitium circa materiam virtutis que esse dinoscitur circa bonum et officiale: coronam digne pre aliis meretur. Quippe puritas nature corrupte ad actus libidinosos si victa fuerit coronat regines. Et pari pacto vniuersaliter puritas in malum si vincatur vel portionem aliquam addit ad coronam quas in celis expectamus: sed nec coronatur nisi que legitime certauerit. Denique stimuli vitiorum et puritas in malum sunt materia ex qua poteris tibi scalam fabricare per quam post christum anime tue dilectum ad celestem paradisum ad locum illum voluptatis et ineffabilium gaudiorum valeas ascendere. Fac ergo tibi scalam per quam illo ascendere valeas ex illa lignorum materia quorum in horto conscientie tue plurima forsitan succreuisse inuenies. Audi Augustinum hanc materiam mirabilem tibi indicantem: videlicet vitia tua et passionem esse quibus arte quadam scalam tibi optimam fabricabis. Nepe de christi loquens ascensione ait. Post illum quod quomodo possumus ascendamus: et corpore sequimur illum affectuque pariter. Ascendemus autem si vniuersalesque nostrum vitia et passionem subdere sibi studeat ac super ea stare assuescat: et ex ipsis sibi gradum construatur: quod possit ad superiora conscendere: eleuabunt nos si fuerit infra nos. De vitis nostris scalam nobis facimus si vitia calcamus. Hec Augustinus.

De iracundia. Capitulum. III.

ratum noli conqueri de iracundia tua seu passione ire: que tibi satis est proficua ratio habende victoriae. Nepe si paulus stimulum sibi datum non sensisset: non tam gloriosam victoriam quam non mediocre gaudium portionem ad coronam ipsius addidit habuisset. Sic etiam si iracundia seu ira que tibi materia est spiritualis exercitii careres: nec victoriam coronanda obtineres. Unde Ambrosius. Preclarum est motum temperare consilio: nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiam: indignationem comperescere: quam omnino non irasci: cum plerumque illud leuius: istud fortius estimetur. Unde et Cassiodorus. Melior est qui vincit iram: quam qui capit civitatem. Denique scias passionem ire etiam in pluribus casibus esse necessariam: presertim si a preueniente ratione impetatur. Unde Chrysostomus. Si ira non fuerit: nec doctrina proficit: nec iudicia stant: nec crimina comperescunt. Itaque qui cum causa non irascitur peccat. Patientia enim irrationabilis vitia seminat: negligentiam nutrit: et non solum malos sed etiam bonos ad malum inuitat. Qui cum causa irascitur non fratri irascitur sed vitio. Hec Chrysostomus. Scias etiam quod sicut dicit Thomas ad questionem de perfectione aliquarum virtutum est ira sicut fortitudo: ut dicitur in ethicis. Qui etiam dicitur: quod ira quoniam dicitur voluntas vindicandi aliquod maleficium: et sic ira non est passio proprie loquendo: nec est in irascibili sed in voluntate: et sic ira est in

Liber

deo et in beatis: et fuit in christo. Alio modo dicitur
propter iram passio quaedam vis irascibilis: quae contingit
ex hoc quod appetitus sensibilis tendit ad defensionem
alicuius quod apprehendit contrarium voluto et desi-
derato: et si quidem sit ex ordine rationis insurgens
vel ordinata ratione: sic dicitur ira per zelum: et sic
fuit in christo. **Thomas.** Qui rursus dicit: quod ira
secundum quod est passio: non opponitur mansuetudini sed
est materia eius circa quam: quia etiam mitis irasci-
tur quando oportet. Sed et philosophus in ethicis
dicit: quod non irasci in quibus oportet insipienter est.
De tristitia super erronea conscientia. Ca. V

Primum circa passionem conscientie scias du-
pliciter conscientiam esse erroneam. Pri-
mo quia nimis lata: secundo quia nimis arcta.
Utroque enim modo a medio virtutis deviat
et in via morum errat. Primo modo habet erro-
neam conscientiam homines mundani et peccatores: qui
viam morum faciunt sibi latam que ducit ad perditio-
nem. Et hi similes sunt cuidam seni qui transire volens li-
gnum transversaliter super ripam positum: fecit ipsum be-
rillo mediante latius quam esset apparere: quique pe-
de suum ad partem illam posuit quam arte sua appo-
suit: et sic in aquam cecidit. Secundo modo conscien-
tiam habet erroneam illi frequenter qui de novo ad
deum sunt conversi spirituales viri: vel quicumque ho-

Decimusquartus xv

mines devoti et cum hoc timorati: qui similes
sunt illis qui per pontem satis latum habent ire: quem
tamen magus aliquis strictum eis ad similitudinem
filii vel calamitatis facit apparere: quilibet magister est dia-
bolus qui hoc moraliter solet facere. **Hi autem** quia
timorati sunt: veretur sicut Job omnia opera sua
sive interiora sive exteriora. **De conscientia** er-
go primo modo erronea: eo quod est nimis lata: quae
quidem contritione: confessione et satisfactioe cu-
ratur: hoc in loco non tractabit: sed tertio modo de
secunda: quae est nimis arcta: que si forsitan te per-
turbat: ad consolationes sequentes recurras. **Denique**
circa erroneam et nimis arctam conscientiam pro
vno remedio est sciendum: quod in dubiis vita bono-
rum virorum debet alijs esse vivendi regula et ex-
emplum. Est igitur respiciendum ad facta bonorum
virorum et discretorum: et si plures tales vel ut in
pluribus casu tali eis occurrente sic vel sic se
habere invenires: ac estimatione tua iudica-
res: tunc et tu similiter agere non formides. Sed
dices forte in contrarium: quod tales viri et si bonas
habeant conscientiam: non tamen scientiam circa illam ma-
teriam: vel e converso habentes scientiam non habent con-
scientiam: vel si haberent utrumque forte sic non face-
ret. **Ad hoc tibi respondeo:** quod quando non est om-
nino certum: probabile tamen est et modicum du-
bium: quando simul scientiam habet et bonam conscientiam:

Liber

et qñ ita se haberēt si casus tales eis occurrerēt: tñc p excusatiōe tua noueris esse satz si similit feceris. Attēde etiā qđ qđā canon dicit: nō solū in iurādo s̄ in oī qđ agit h̄ est moderatio solliciti⁹ obfuāda. Si in talē forte lapsū uersuti hostis inciderim⁹ insidijs: ex quo sine pcti⁹ ptagio surgere nō possum⁹: illū poti⁹ eui tādī aditū petam⁹ q̄ min⁹ p̄culi nos p̄pessuros esse cernim⁹. **Uñ** ⁊ **Breg⁹**: Ad destruēdas behemoth⁹ uisitas: s̄tiliter fiat ut cū mens inter mīora ⁊ maria pctā p̄stringit: si oīno n̄lus sine pctō adit⁹ patet: mīora semp eligant: qz ⁊ q̄ muroz ambitu vndiqz ne fugiat clauditur: ubi se in fugā p̄cipitat ubi breuior murus ingerit. **Uñ** cū in dubijs p̄stringimur: utiliter minimis s̄dimur: ne ī magnis sine uenia peccem⁹. Itaqz plexqz neruoꝝ behemoth⁹ istius pplexitas soluit: dū ad uirtutes maxias p̄cōmissa minora trāsīt. **h̄ Breg⁹**. **Uñ** ⁊ **Raymū** dū in sūma sua infert: q̄ ueritate inspecta n̄hil ē pplexitas. Nec pōt aliqs esse pplex⁹ int̄ duo mala necessitate astrict⁹ ad aliqd̄ malū p̄petrādū. **h̄ ille**. Quo dicēte: q̄ nō pōt esse aliqs necessitate astrictus ad aliqd̄ malū p̄petrādū: dicit ei⁹ glosator: nisi p̄pter erroꝝ p̄sciētie: aut p̄pter malā uoluntatē: quā nō uult deponere. **Hec aut̄ uidere poteris ex dicti Thomae**

Decimusquartus fo. xcvii

aquinēsis. Simpliciter inq̄t nullus est pplex⁹ absolute loq̄ndo: s̄ quodā posito nō est incōueniēs illo stāte aliquē pplexū fore: sicut intētiōe mala stāte: siue fiat actus q̄ est in p̄cepto: siue nō fiat peccatū icurrit. Similit̄ etiā stante cōsciētia erronea: qđqd̄ fiat peccatū nō uita. Sed pōt hō p̄uā cōsciētiā et erroneā sicut ⁊ intentionē p̄uā deponere: et ideo simpliciter nō est pplexus. **h̄ Thomas**. Cū itaqz illud qđ admittit̄ ne grauius cōmittat̄ qñqz non uocat̄ peccatū: hoc intellige vel respectu peccati maioris: uel sc̄dm̄ estimationē alicui⁹. Quāuis em̄ s̄m se acceptū sit peccatū: in casu tñ cōtra euentū peiorē siue maioris pcti⁹: n̄ solū p̄mittit̄: s̄ et licite pōt fieri: q̄ tñ circa ipm̄ cōsciētia erronea et intētiōe mala deposita uaciter desinit esse peccatū. **Nō em̄ p̄iurat q̄ nō seruat iuramētū q̄ se iurauit facere homicidū.** Nota etiā q̄ ī timore cōsciētie mltis modis cōtingit errare. Primo ex ignorantia: qñ q̄s nescit qđ eligendū uel declinandū sit. Secūdo ex negligētia: ut qñ q̄s negligit cōsciētiā discutere: uel si nescit se expedire: negligit ab alijs querere. Tertio ex supbia: ut qñ quis nō humiliat intellectū suū: ut sc̄z sapiētiorib⁹ et meliorib⁹ se uelit credere. Quarto ex singularitate: qua q̄s sensū se q̄ns p̄p̄iū: n̄ cōformat

n

Liber

se alijs: nec sequitur vias communes doctor. Quinto ex affectu inordinato: quod sepe inclinatur scientiam ad id quod homo vult vel appetit: et sic facit eam a sua rectitudine deuiare. Sexto ex pusillanimitate: quod quis timet non timenda secundum rectum iudicium rationis. Septimo ex perplexitate quod quis se credit inter duo pericula positum esse: quorum alterum impossibile sit declinare. Octauo ex humilitate qua error ex cordis puritate procedit. **Uñ Bre.** Honorum mentium est ibi culpam cognoscere ubi culpa non est. Debet ergo confessor vel consiliarius propter passionem conscientie erronee patiens esse: et infirmam copari: et cum omni benignitate consulere ac ligamina eius cum discretionem soluere. Conscientia enim erronea etiam multum laudis habet: Nam quasi nihil est in ea de malo culpe: sed solum error in intellectu seu apprehensiva virtute: et multum de perfectione: scilicet timor et amor dei. **Uñ** non sunt deridendi tales habentes infirmitatem: sed magis laudandi: utpote quos a deo urget caritas et timor dei filialis: quod pro toto mundo nollent deum scienter offendere periculo mortali: licet timor vehementes deum offendendi et dubitatio de agendis non nullos hominum instantum perturbet quod lepra vel alium morbum grauissimum eligeret: ut a tali essent infirmitate supportati: quibus ob hoc multum est compatendum: suntque gratiose et benigne tractandi: quos nimirum et hoc potest consolari quod sua infir-

Quintusdecimus xcviii.

mitas est curabilis: quod quod magni viri hac infirmitate scrupulose scientie visi sunt laborasse: qui tandem curati fuerunt deo cooperante.

Quintusdecimus liber continet consolationum remedia oportuna contra turbam tuam quod opponuntur specialiter ipsius anime securitati et tranquillitati. Et hinc ca. X.

- I De consolatione super pusillanimitate siue timore hominum. (ue timiditate.
- II De timore hominum.
- III De timore raptorum.
- III De timore diabolice impugnationis.
- V De timore mortis in genere.
- VI De timore mortis tempore tonitruorum.
- VII De timore mortis ratione cuiusvis periculi imminantis.
- VIII De timore purgatorii vel inferni.
- IX De dubitatione predestinationis.
- X De desperatione propter graues culpas.

De consolatione super pusillanimitate siue timiditate. Cap. I.

Primo ergo noli de pusillanimitate seu timiditate turbari: quia et si mala sit eius conditio: a peiore tamen te preseruat: videlicet a presumptione seu presumptuositate in multa mala precipitate. Nam in presumptuositate regnat et relucet superbia: quod teste scriptura: odibilis est coram deo et

Liber

hoib⁹. Pusillanimitas aut⁹ quous n̄ sit virtus:
tñ virtuti humilitatē deo grate z hoibus: ma-
gis est vicina. Presumptuosi em̄ multis sūt du-
ri et infesti: pusillanimes aut⁹ solēt alijs eē blā-
di. Presumptuosi sūt distorti z inq̄eti: pusillani-
mes aut⁹ sūt pacifici z q̄eti. Presumptuosi solēt
esse i verbis excessiui: pusillanimes aut⁹ patiē-
ter se hñt: nec solent peccare in excessu multi-
loquij. Hec oia experientia docet euidenter. Et
nihilomin⁹ ppter excessū malitie ipsi⁹ psūpti-
onis dicit scriptura: **Q** psumptio neq̄ssima: vñ
es creata: Sane extremū timiditati oppositū
est audacia: et si timiditas rationē mali habe-
at: inquātū tñ excludit audaciā sic incōparabi-
liter plus ad bonū cōfert q̄ noceat. **Q** q̄t ma-
la et pctā ppter timiditatē sūt omīssa: que per
audaciā sūt cōmissa. **Uñ** Salomon: **B**eatus
hō q̄ semp est pavid⁹: q̄ vero mētis est dure:
scz q̄lis est audax: corruet in malū. **E**t ideo nō
mir⁹ q̄ vbi vn⁹ pusillanimis vl⁹ timid⁹ infernū
meruit: ibi mille vel plures ppter audaciā z h̄
z i alio seculo cadere meruerūt. Deniq̄ audi
Senecā illustrē te cōtra timores inordinatos
aiantē ipsosq̄ dissuadentē. **N**ō sis inq̄t miser
ante tēpus: cū illa q̄ velut iminētia expausti:
forte nūq̄ vētura sūt. **Q**uedā nos magis tor-
quēt q̄ deberēt: quedā aut⁹ torquēt quātū de-
berent: quedā torquēt cū oīno non deberent:

Quintusdecimus xcix.

Aut augem⁹ dolorē: aut fugim⁹: aut preoccu-
pam⁹. **S**i em̄ futurū ē: quid iuuat dolori suo
occurrere: **S**atis cito dolebis: cū venerit: in-
terim tibi meliora pmitte. **A**liquñ gladius ab
ipsa ceruice reuocat⁹ est: et aliquis suo carni-
fici supstes fuit. **H**ec Seneca.

De timore hominū. Ca. II.

I Ed et cōtra inordinatū timorē hoīm in
genere valēt tria p̄cipue: scz deū timere:
deū amare: z in eo sperare seu fiduciā habere.
De timore dicit **E**cclīasticus. **T**imētī deū nō
occurrēt mala: s̄ in tēptatione deus illū p̄ser-
uabit et liberabit a malis. **D**e amore dic̄ **P**e-
trus. **Q**uis est q̄ vobis noceat si boni emula-
tores fueritis: **D**e spe et fiducia dicit **P**salm̄.
In te dñe speravi nō confundar in eternū. **E**t
iterū. **I**n te cōfido nō erubescā. **P**atet quoq̄
ppositū p exemplū **M**. āz susanna erat fiduciā
habēs in dño z a morte ad quā dānata fuerat
liberta est. **S**int ergo dicta tria simul: **N**ā fu-
niculus triplex difficile rūpiť. **N**ō ḡ nimis ti-
meas hominē: **D**eū time porius z mandata
eius obserua: qz hec debēt esse simul iuncta.
Uñ **B**reg⁹. **T**imere deū: est nulla que facien-
da sūt bona p̄terire. **Uñ** **E**cclīasticus. **Q**ui ti-
met deū nihil negligit. **H**omōi timoris dei vtī-
litatē ad futura extendens: z ad p̄ns referens

Liber

Aug^o dicit. Timor dei securitatē generat sem-
piternā. Time eū q̄ sup om̄s est: et nullū ho-
minē formidabis. h̄ Aug^o. Et tūc dicere pote-
ris cū psalmista: Fiducialit̄ agā in eo z nō ti-
mebo. Et rurū. Dñs adiutor me^o et p̄tector
meus est: in ip̄so sp̄auit cor meū z adiut^o sū.

De timore raptorū. Ca. III.

¶ Ant etiā remedia multa specialit̄ cōtra
nīmū timorē raptorū. Valet em̄ fiducia:
liter dicere officiū de sc̄tā cruce: et specialiter:
Protege dñe plebē tuā p̄ signū sancte crucis.
Valet dicere fiducialit̄ officiū de br̄ā virgine:
Salue sc̄a parēs: cū Euāgelio: In p̄ncipio zē
Valet dicere b̄ndictionē itinerantiū. Deniq̄
cōtra timorē raptorū valet dicere fiducialit̄: et
specialiter ī occurū eorū h̄ac b̄ndictionē. De^o
meus: de^o me^o: deus me^o: de manu inimicorū
meorū extollas me: z libera me. p̄p̄t̄ nomē sc̄m̄
tuū: ab his q̄ appropinquāt mihi: qm̄ in̄ mul-
tos eras mecū. De^o me^o adiutor meus: deus
meus refugiū meū: de^o me^o liberator me^o: In
hoc cognoui qm̄ voluisti me: q̄a nō gaudebit
inimic^o meus sup me. h̄ac b̄ndictionē: quidaz
frater de mane iter piculosū arreptur^o: nocte
p̄cedenti somniauit: de q̄ gaudebat: z in som-
nis sibi dictū fuit: q̄ illa uti deberet b̄ndictio-
ne: z sic securus esset. Qui^o rei exp̄imentū po-

Quintusdecimus c.

stea ab ip̄so pluries: et ab alijs fuit expertum.
Uex vt in piculis latronū: in piculis raptorū
sis magis secur^o: p̄uenias picula te muniēdo
trib^o prius exp̄ssis munimētis: scz timore dei:
amore: ac fiducia seu spe firmiter concepta.

De timore diabolice impugnationis. Caplm. III.

¶ Ursum nec timere debes diabolū nocere
volentē non tñ valentē: impeditū per
mag^o potentē. Uñ Aug^o. Diabolus plerūq̄
vult nocere et nō pōt: qz ptās ista s̄b ptātē est.
Nā si tñ nocere posset diabolus q̄ntū vellet:
aliqs iustorū nō remaneret. Uñ z Amb. Nisi
qs p̄ter timorē virisset: nunq̄ accepisset in eo
ptātē diabolus: aut si accepisset: nō vt p̄deret
sed vt p̄baret. Sine permissione dei diabolū
nocere nō posse cognoscas: ne potētā diabo-
li magis timeas q̄ diuinitatis offensam. Uñ
Bernardus. Demonū ē mala suggerere: no-
strū est nō consentire: quotiens em̄ resistimus
totiēs eos superamus: angelos letificamus:
deum honoramus: qui incitat vt pugnemus:
adiuuat vt vincamus: p̄solidat ne deficiam^o.
Audi etiā doctrinā sc̄ti Antonij: fratres suos
sic alloquētis: Varias inquit demonū noscūt
insidias: credulitatē nominis christi vestris fi-
gite mentib^o: et vniuersi demones fugabunt.

Liber

Et sumitur hoc remediū a contrario sensu: q̄
sicut Vincētius scribit in specu. Scītus longi-
nus ait ad demones habitātes in idolis: Cur
habitatis ī idolis: Et respōderūt: vbi xp̄s nō
noīatur: et ei⁹ signū nō est positū: ibi est habi-
tatio n̄ra. Deniq̄ scias diabolicarū artū z sup-
stitutionū deceptiones bonis nō esse timēdas:
s̄ prauis hoīb⁹ et fidē adhibentib⁹: deo hec
iuste p̄pter eorū peccata p̄mittēte. **Uñ Aug⁹.**
Hec p̄tās iā dat imūdis spiritib⁹: vt prauos
hoīes seducāt: illos videlicz q̄ spernūt verita-
tē z credūt mēdacio: Et iuxta Pauli sentētiā:
sanā doctrinā nō ferūt. **Hec Aug⁹.** Insup cō-
tra p̄missa qb⁹ prauī hoīes merēt seduci tāq̄
excecati: mltū valere videt ille x̄sus psalterū.
**Illumina dñe oculos meos ne vnq̄ obdo-
miā in morte: neq̄ dicat inimicus me⁹ p̄ualū
aduersus eū zc.** Fertur em̄ quēdaz demonia/
cum alberto magno hec v̄ba vel similia dixis-
se: q̄ videlicet sciret quēdā versū in psalterio
quicūq̄ illū q̄tidie diceret: nūq̄ ad sui dāna-
tionē seduci posset. Et cuz ille requisitus nollet
dicere alberto q̄s ille versus esset: Albertus
respōdēs dixit: nisi mihi dixeris illū ego omī
die integrū psalteriū legā: et p̄ cōsequēs etiaz
versū illū. Demō times hoc p̄ eū fieri: ne tm̄
bonū faceret: fatebat̄ ei q̄ esset. versus ille: scz

Quintusdecimus ci.

Illumina dñe oculos meos zc.

De timore mortis ī genere. Ca. V
c Eterū non timeas mortē: et statū tuum
amaritudine plenū terminari nō trepi-
des p̄ eā. **Uñ Ambro.** Dors quidē cū omēs
absoluat: paucos delectat. At vero nō est vi-
tū hoc mortis: s̄ n̄re infirmitatis q̄ volupta-
te corporis et delectatiōib⁹ vite isti⁹ capimur:
et cursū hūc cōsummare trepidam⁹: in q̄ plus ē
amaritudinis q̄ voluptatis. **s̄ Ambro.** Pro-
fecto vite p̄ntis cōtēptus hoīem quietū et se-
curū reddit. Docet em̄ exp̄ientia: q̄ sicut me-
tus facit hoīem inquietū et anxīū: sic z cōtēpt⁹
illi cōtrariū quietū facit et securū. **Uñ Sen.**
Pusilla res est hoīs vita: s̄ ingēs res est con-
tēptus vite: h̄ac q̄ cōtempserit securus vide-
bit maria turbari: securus despiciet horridaz
faciē fulminantis celi. Quid ad me q̄ magna
sint quib⁹ pereō: ip̄m p̄ire magnū nō est. S̄
ad timorē mortis excludēdū req̄rit̄ q̄ hō quo
ad aiām sit bene expeditus ad moriendū.

De timore mortis tpe tonitruoz. VI.
f PECIALIT̄ aut̄ qñ sūt tonitrua: mori p̄ ful-
mina et tēpestates minus timeas: **Uñ**
iohānis: q̄ filius tonitruī appellat̄: sacrosanctū
euangelīū: In principio erat verbū: tecū ha-
beas: vel ip̄sū omī die a sacerdote audias: vel

Liber

p te legas: et specialit̄ qñ est tēpestas. Hoc em̄ in tribus religiosis siml̄ p campū euntib⁹ fert̄ exptū: quoz duo q̄ p̄dictū euangeliū ipso die nō audierāt: tēpestate maxima venēte p̄culli interierūt: et terti⁹ q̄ p̄dictū euāgelīū ista die audierat solus euasit. Valet etiā refugīū p̄ mē tis deuotionē ad virginē gl̄iosam: et ipsa erit tibi p̄sidio cōtra fulmīnis lesionē. Un̄ Lesari⁹ us de quodā sacerdote narrat: q̄ antiphonaz Salue regina: ad oēs horas dicere cōsueuit: Et cū die quadā campū p̄trāsiret: orta sūt tonitrua tā valida vt vires ambulādi sibi adimerēt: veniēs tandē cū multo labore simul et timore ad eccliam ipsā intrauit: et corā altari se p̄sternēs p̄ ipsa tēpestate dñam mariā interpellauit: et ecce matrona x̄ginei vult⁹: miriq; decoris de altari ad eum veniens allocuta est eū dicēs: qz antiphonā: Salue regia mise. et libēter ac freq̄nter decātas: nūq; fulmīa neq; tonitrua quoz timore sepi⁹ affligeris te ledēt.

De timore mortis ratiōe cuiusuis periculi imminentis. Ca. VII.

¶ Cias etiā q̄ contra timorē fulguris et tēpestatis: et vniuersaliter cōtra timorem mortis iminentis ratiōe cuiusuis periculi nihil est melius q̄ non esse sibi consciū alicuius actualis peccati: vel q̄ se esse a peccatū

Quintusdecimus cii.

stificatū: et hoc firmiter sperare. Un̄ egregiū verbū dicit Greg⁹. Nullū genus mortis bono et recte viuētī homini metuēdū ē. Cur em̄ metueret cū sc̄ptura dicat: Justus si morte p̄ occupat⁹ fuerit in refrigerio erit: Ante piculū ergo pctā tua p̄fitearis discrete: Quia si mortis periculo iminēte oportunitatē cōfiteđi nō habes saltē cōteraris: qđ pōt fieri in ictu oculi: et sic iustificat⁹ si fueris optabile erit tibi mori: et veraciter dicere poteris: Cupio dissolui et esse cum christo.

De timore purgatorij v̄ inferni. VIII.

¶ Iam timor purgatorij v̄ inferni d̄ terre at te inde gaude: qz te a mortalib⁹ culpis retrahit et ad p̄niam agēdā adducit: cui⁹ mlti sūt fruct⁹. Un̄ Aug⁹. P̄nia languores sanat: mortuos suscitāt: sanitatē auget: supbiā reseruat: et filialē timorē inducit q̄ manet i eternū.

De dubitatiōe p̄destinatiōis. IX.

¶ Reſea si vis vt dubitatio d̄ p̄destinatiōe et salute te q̄uit nō moleſtet: ſpa i dño atq; ſatage: vt electio tua p̄ bona opa fiat certa: qz certa electio n̄ ſtat cū dubitatione p̄abili. Ad B̄ em̄ hortat̄ p̄nceps ap̄loz Petr⁹ dicēs: Fr̄es ſatagite vt p̄ bōa opa certā v̄raz vocatiōnē electōez faciāt: ſic em̄ abūdāt miſtrabit̄ vob̄ introit⁹ in eternū regnū dñi nr̄i Iesu xp̄i.

Liber

p te legas: et specialit̄ qñ est tēpestas. Hoc em̄
in tribus religiosis sim̄ p campū euntib⁹ fert̄
exptū: quoz duo q̄ p̄dictū euangeliū ipso die
nō audierāt: tēpestate maxima venēte pcussi
interierūt: et terti⁹ q̄ p̄dictū euāgeliiū ista die
audierat solus euasit. Valet etiā refugiiū p mē
tis deuotionē ad virginē gl̄iosam: et ipsa erit
tibi p̄sidio cōtra fulminis lesionē. Un̄ Lesari-
us de quodā sacerdote narrat: q̄ antiphonaz
Salue regina: ad oēs horas dicere cōsuevit:
Et cū die quadā campū p̄trāsiret: orta sūt to-
nitrua tā valida vt vires ambulādi sibi adime-
rēt: veniēs tandē cū multo labore simul et ti-
more ad eccliam ipsā intrauit: et corā altari se
p̄sternēs p ipsa tēpestate dñam mariā inter-
pellauit: et ecce matrona x̄ginei vult⁹: miriq̄
decoris de altari ad eum veniens allocuta est
eū dicēs: qz antiphonā: Salue regia mise. rē
libēter ac freq̄nter decātas: nūq̄ fulmīa neq̄
tonitrua quoz timore sepi⁹ affligeris te ledēt.

De timore mortis ratioe cuiusuis periculi imminentis. Ca. VII.

¶ Cias etiā q̄ contra timorē fulguris et tē-
pestat̄is: et vniuersaliter cōtra timorem
mortis imminentis ratione cuiusuis periculi ni-
hil est melius q̄ non esse sibi consciū alicu-
ius actualis peccati: vel q̄ se esse a peccatū

Quintusdecimus cii.

ustificatū: et hoc firmiter sperare. Un̄ egregiū
verbū dicit Greg⁹. Nullū genus mortis bo-
no et recte viuēti homini metuēdū ē. Cur em̄
metueret cū sc̄ptura dicat: Justus si morte p̄-
occupat⁹ fuerit in refrigerio erit: Ante piculū
ergo pctā tua p̄fitearis discrete: Qz si mortis
periculo iminēte oportunitatē cōfiteđi nō ha-
beas saltē cōteraris: qđ pōt fieri in ictu oculi:
et sic iustificat⁹ si fueris optabile erit tibi mo-
ri: et veraciter dicere poteris: Cupio dissolui
et esse cum christo.

De timore purgatorij v̄l inferni. VIII

¶ Sicut timor purgatorij v̄l inferni d̄terre
at te inde gaude: qz te a mortalib⁹ culpīs
retrahit et ad p̄niam agēdā adducit: cui⁹ mlti
sūt fruct⁹. Un̄ Aug⁹. P̄niam languores sanat:
mortuos suscitāt: sanitatē auget: supbiā rese-
cat: et filialē timorē inducit q̄ manet i eternū.

De dubitatioe p̄destinatiōis. IX.

¶ Relea si vis vt dubitatio d̄ p̄destinatōe
et salute te ḡuit nō molestat: spa i dño at-
q̄ satage: vt electio tua p bona opa fiat certa:
qz certa electio n̄ stat cū dubitatione pbabili.
Ad h̄ em̄ hortat̄ p̄nceps ap̄loz Petr⁹ dicēs:
F̄res satagite vt p bōa opa certā v̄raz vocati-
onē et electōez faciat: sic em̄ abūdāt m̄strabit̄
vob introit⁹ in eternū regnū dñi n̄ri iesu x̄pi.

Liber

Nimirū bona opa si feceris: te ad celozū re-
gna tanq̄ p̄destinatū s̄bleuabūt: Una em̄ cuꝫ
illis te esse p̄destinatū reputes ad salutē. Quē
admodū em̄ aq̄la ab eterno p̄destinata est ad
volandū sursū: nō tamē sine p̄nis q̄bus sub-
leuat ad celū aereū: cuius pullos si videres
in nido adhuc nudos: dubitare posses de fu-
turo eozū volatu: qđ dubiū nō maneret p̄ba-
bile si p̄nas eozū videres crescere. Ita p̄fecto
est de hoīe p̄destinato ad regnū celeste: nō se-
cūdū nudā eius s̄bstātiā: s̄ vna cū bonis et v-
tuosis opibus tanq̄ p̄nis ipsū s̄bleuātibus.
Ob qđ dicit Psalmista: Quis dabit mihi p̄-
nas sicut colūbe et volabo et requiescā: Hoc
ergo solū sup̄est cōsiliū vt curram⁹ et cōtēda-
m⁹ cōplacere ei q̄ nos vocauit. Dicit em̄ Au-
gustin⁹: qđ sic p̄ordinata ē diuina p̄destinatio:
vt ad eā p̄ bonoz opoz p̄seuerātiā pueniam⁹.
Vñ et Greg⁹. Ea q̄ sancti viri orādo efficiunt
ita p̄destinata sūt: vt p̄cibus obtineant. Nam
ipsa p̄hēnis regni p̄destinatio ita est ab oīpo-
tenti deo disposita: vt ad hoc electi ex labore
pueniāt: q̄tenus postulādo mereant accipere
qđ eis oīpotēs deus añ secula disposuit dare.
hec Greg⁹. Cesset itaq̄ tua dubitatio: sed nō
succedat p̄sūptio: q̄ regnū celozū tibi p̄mittas
nullo merito respōdēte: et declines magis ad

Quintusdecimus ciii

spem certam bonis operibus initentē. Hanc
nimirū spem nō modicū poterit p̄fortare di-
ctū Bernardi: de n̄ri conditoris merito int̄m
cōfidentis: qđ cū infirmitate q̄nq̄ sibi videret
añ tribunal dñi p̄ntari: et sathā cōtra ipsū mul-
ta diceret: r̄ndit: Regnū celozum duplici iure
dñs meus obtinet: sc̄ hereditate p̄ris: et me-
rito passionis: altero ipse p̄tentus: alter p̄ mibi
donat: ad hoc p̄fusus inimicus decessit.

**De desperatione propter graues
culpas. Caplm. X.**

o Emū cesset in te tanq̄ pusillanimitatis
vitiū ipsa desperatio: cū tibi sit potius
causa sperādi qđ post casum pcti seq̄t equalis
ei a qua cecidisti virtutis p̄fectio. Vñ Greg⁹:
Nōnūq̄ culpa fortū occasio virtutis fit. Vñ
et Bernar. Vbi sup̄abundauit delictū: super-
abundare cōsuevit et gr̄a. Cur ergo nō omni
pusillanimitate deposita sperares et tu post
peccata cōsequi gr̄am iustificatiōis cōsuetam
dari alijs: p̄sertim cū detestatione memoriaz
habentib⁹ de peccatis: Vñ Chryso. Nō ē ad
virtutē vlla talis exhortatio: q̄lis est peccato-
rū recordatio. Et certe pctā p̄terita nō p̄dem-
nāt: sed nec iudicant: hoc breui et leui addito:
si nō placēt. Vñ Ambro. Nō querit qđ quis
fuerit: s̄ q̄s sit: p̄terita em̄ nec p̄dēnāt nec iudi-

cāt. An̄ & Aug^o. Nō nocēt mala p̄terita si nō
placēt. An̄ & Hier. Dicite inq̄t discipulis ei^o
et petro: q̄ se disciplinatuū iudicauit indignū:
qz ter negauit mgr̄m: Ac nō peccata p̄terita
nō nocent: quādo nō placent. Et itez Amb^o.
Nemo diffidat: nemo vetex cōsciū peccato
rū p̄mia desperet: nouit de^o mutare sentētiā:
si tu noueris mutare delictū. An̄ & Gregor^o.
Fit plerumqz gratior deo amore ardēs vita
post culpā: q̄ securitate torquens inocentia.
Unde & Beda: Dultis qui in pace ecclie ne
gligēter vixerūt: subito errasse & in flagitia ali
qua cecidisse profuit dū post casum penitēdo
erecti vigilātius domino seruire ceperūt: Et
qui pigri ac desides in innocētia stare vide
bantur: per accedentē sibi ruinā admoniti sūt
sollertius erga sui custodiā cōtra omēs anti
qui hostis insidias accingi. Qd̄ et nobis con
cedat Iesus Marie filius in secula seculorū
benedictus: Amen.

Explicit cōsolatoriū theologicū p̄clarissi
mi viri: mgr̄i Johānis de Lambaco: Basili
lee per magistrum Johānem de Amerbach
Anno domini 2̄c. xcij.

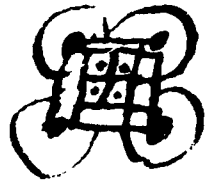
Sermones: del b. fonte...
opere...
de la virginitat
de tollendis malis libris
Illustracion de la longe frons...
olice...
adriano...
mura rosa super euangelio et de
passione xpi...
sermones de...
de contemptu...
apostola...
sermones...
dialogo...
de fide...
sermones...
de...

de virtutibus vasculis et vestigiis
indres de ely de la passion de xpo
pontificat ~~romain~~ me...
quadragesima le ombrosi spier
quadragesima de fero sup esdras
esse clarum corone virginis
sermones barilete
sermones panti
moral de joanines
sermones de jupit
petrus in jupit de deo p hie
laertejo de vitis filosofoz
Illy miferas
iniquitudo de gerpos
vino opusculo de xempis
dialogo de democrity
gauthe roig en l'empire
circa part de manon en l'empire

collegones patrum et especulum
reliosofoz
notaium savientie

Jo

1

1

Loquelme
J^o

e lector de collado ^{muy} tiene tres li-
bras de sermones
e visor de castrejon dos libros ^{muy} de ser-
mones
10 tro de jale
e ~~visor~~ de la ~~collada~~ obo
libro de sermones 10 tro de libros juntos
fray to los cinco libros
pedrolas 27 libros
en casa de ormales muchos
leonardo ^{de} serenos de ^{francia}
juliano ^{de} ^{francia} ^{de} ^{francia}
e doctor leonardo ^{de} ^{francia} ^{de} ^{francia}
don ^{de} ^{francia} ^{de} ^{francia}
olvan ^{de} ^{francia} ^{de} ^{francia}
e lector de ^{francia} ^{de} ^{francia}
orinan ^{de} ^{francia} ^{de} ^{francia}
e abad de la o ^{de} ^{francia} ^{de} ^{francia}

